

ОДБРАНА

Година VII ■ Број 143 ■ 1. септембар 2011. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

Ракетирање циљева
у ваздушном простору
на полигону Шабла
у Бугарској

Интервју

Др Божидар Бановић, генерални инспектор
војних служби безбедности

Лупа над тајнама

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

СВЕЧАНА ПРОМОЦИЈА НОВИХ ОФИЦИРА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Субота, 10. септембар 2011.
17,30 испред Дома Народне скупштине

www.mod.gov.rs

Раденко МУТАВЦИЋ

ПАРТНЕРСТВО У БЕЗБЕДНОСТИ

Дијалог и сарадња основне су одлике решавања читавог спектра безбедносних питања и начин новог промовисања стабилности. Облици кооперативне безбедности делотворнији су, а често и једино примењиви у измењеној природи безбедносних изазова и претњи.

Развијање теоријског модела и праксе сарадње у безбедности, смањује њено идеалистичко полазиште и све више постаје део савести сваког субјекта међународних односа. Оно што надилази овакву замисао безбедности, остаје да настави историју сукоба и страдања, огледања у достигнутој моћи и низању њене спирале без краја.

„ВОЈНА КЊИГА”, Васина 22, Београд

Поруџбине odbrana@mod.gov.rs

Цена 680 динара

ПАРТНЕРСТВО У БЕЗБЕДНОСТИ

Раденко Мутавцић
ПАРТНЕРСТВО
У БЕЗБЕДНОСТИ

ОДБРАНА

Раденко Мутавцић

2. Međunarodni sajam bezbednosti objekata, infrastrukture, lica i poslovanja

Visoke tehnologije u funkciji javne i privatne bezbednosti.

Tehnička infrastruktura objekata - Integracija bezbednosti i upravljanja objektima i poslovanjem.

Korporativna i industrijska bezbednost.

Tehnička i fizička zaštita.

Informaciona bezbednost - sBIT

Osiguranje.

VISOKE TEHNOLOGIJE U FUNKCIJI JAVNE BEZBEDNOSTI. Video nadzor gradova i saobraćajnica. Zaštita kritične javne infrastrukture. Kontrola i nadzor aerodroma i pograničnih zona. Specijalna vozila i oprema za suzbijanje demonstracija i masovnih nereda. Oprema i vozila za specijalne jedinice. Tehnika za obezbeđenje javnih skupova i događaja visokog rizika (stadioni, javni skupovi, vip posete...). Tehnička zaštita institucija visokog rizika (kazneno popravne ustanove, pritvorni centri, vaspitno popravni domovi...). Tehnika i usluge obezbeđenja obrazovnih ustanova. Tehnika bezbednosti u saobraćaju – putna, železnička saobraćajna čvorišta, tuneli. Oprema za parkirališta. Tehnika i usluge obezbeđenja državnih institucija.

INTEGRACIJA BEZBEDNOSTI I UPRAVLJANJA OBJEKTIMA I POSLOVANJEM. Tehnička infrastruktura objekata. "Total building solutions". Tehnička zaštita i automatizacija objekta. Inteligentne zgrade. Niskonaponske i elektroenergetske instalacije, kontrola, centralizovani nadzor. Upravljanje potrošnjom energije u cilju energetske efikasnosti. Pametne kuće. Pametni uređaji – integracija funkcionalnosti i bezbednosti. Tehnika obezbeđenja i praćenja logistike i transporta. Integrisana bezbednost i upravljanje bolničkim i farmaceutskim kompleksima. Integrisana bezbednost i upravljanje hotelsko - turističkim objektima i događajima. Tehnika i usluge obezbeđenja maloprodaje, integracija sa pos sistemima.

KORPORATIVNA I INDUSTRIJSKA BEZBEDNOST. Bezbednost finansijskih institucija. Bezbednost telekomunikacione infrastrukture i objekata. Zaštita energetskih objekata i bezbednost rudnika i industrijskih zona visokog rizika. Zaštita kritične komunalne infrastrukture. Termalni sistemi video nadzora i specijalne aplikacije.

INFORMACIONA BEZBEDNOST I UPRAVLJANJE PODACIMA U PRIVREDI I DRŽAVNIM INSTITUCIJAMA (SBIT). Elektronska uprava. Primena kvalifikovanih elektronskih sertifikata (sbit). Prevencija visokotehnoškog kriminala (sbit). Kartični forum - primena novih tehnologija u finansijsima i kontroli pristupa. Bezbednost interneta i socijalnih mreža (sbit). Bezbednost podataka u "oblaku" (sbit). Bezbedne transakcije korišćenjem mobilnih tehnologija.

OSIGURANJE – finansijski potencijal zaštite lica i imovine

INTEGRACIJA BEZBEDNOSTI I KOMFORA U AUTOMOBILSKOJ INDUSTRIJI.

"Automotive security"

Contact: Tel: +38111 2655-486, Mob: +38163 205-599, Fax: +38111 3615-298, e-mail: isec@sajam.rs, www.beogradskisajam.rs

02 - 04. 11. 2011.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
и НАРОДНИ МУЗЕЈ ЗРЕЊАНИН

СТЕВАН АЛЕКСИЋ
КОНСТАНТИН ДАНИЛ
УРОШ ПРЕДИЋ
ТИВАДАР ВАЊЕК
СТОЈАН ТРУМИЋ
БУРА ЈАКШИЋ

МАЈСТОРИ БАНАТСКОГ СЛИКАРСТВА
ОД XVIII ДО XX ВЕКА

ПАУЛИНА СУДАРСКИ
АЛЕКСАНДАР СЕКУЛИЋ
МИРЈАНА ШИПОШ
ФРИДЕРИКА БЕНДЕ
САВА ПЕТРОВИЋ
ЈОЗЕФ ГОТГНЕР

ВЕЛИКА ГАЛЕРИЈА ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ,
30. АВГУСТ - 1. ОКТОБАР 2011.

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“, првог војног листа у Србији, чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутаковић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, мајор

Уредници

Мира Шведић

Душан Глишић

Стални сарадници

Станислав Арсић, мр Себастиан Балаш,
мр Славиша Влчић, Милосав Ц. Ђорђевић,
Владица Крстић, др Милан Мијалковски,
мр Зоран Миладиновић, мр Миљан Милкић,
Крсман Милошевић, др Милан Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Поподић, Влада Ристић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски,
Марија Марић и Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Даримир Банда (уредник)
Горан Станковић и Јово Мамула (фоторепортери)

Језички редактор

Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

Македонска 29
ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

Нева полеће на циљ на
полигону Шабла, на Црном
мору у Бугарској

Снимио Јово МАМУЛА

САДРЖАЈ

■ АКТУЕЛНО

6 Бојно гађање циљева у ваздушном простору на полигону Шабла

БЕЗ ПРОМАШАЈА

12 Посета министра одбране аеродрому Морава

ПОДСТИЦАЈ РАЗВОЈУ КРАЉЕВА

Ово је највећи инфраструктурни пројекат који Министарство одбране и Војска Србије изводе протеклих неколико деценија, истакао је министар Шутановац приликом обиласка радова на аеродрому у Лађевцима и најавио да ће већ у октобру са њега моћи да полећу мањи ваздухоплови до 100 места, а од пролећа наредне године биће оспособљен и за чартер летове

16 У Лесковцу и Нишу 52 стана за припаднике система одбране

РАДОСТ СВОГ КРОВА

■ ИНТЕРВЈУ

20 Др Божидар Бановић, генерални инспектор војних служби безбедности

ЛУПА НАД ТАЈНАМА

24 Обележена 97. годишњица Церске битке

ЈУНАЦИ ОТАЏБИНЕ

■ ТЕМА

26 Војна контрола квалитета

ПОВРАТАК ЗАБОРАВЉЕНИХ

ОДБРАНА

56 Са мајором Даном Мавраком, након повратка из мировне мисије

СВЕ НЕПОЗНАНИЦЕ КОНГА

Поред шесточланог санитарског тима за евакуацију ваздушним путем (АМЕТ), у Централној Африци су у својству штабног официра, односно штабног подофицира, били мајор Дано Маврак и заставник Драган Бадњаревић

ДРУШТВО

62 Епископ липљански Јован (Ђулибрк)

ВЛАДИКА СА ПАДОБРАНСКОМ БЕРЕТКОМ

66 Мост на Ади

НАЈВЕЋИ У ЕВРОПИ

КУЛТУРА

70 Изложба фотографија поводом Дана Војног музеја

АНАСТАС ЈОВАНОВИЋ, ПРВИ СРПСКИ ФОТОГРАФ

СПОРТ

73 Успех спортских падобранки НОВИ ДРЖАВНИ РЕКОРД

Седам спортских падобранки заједно са припадником 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде заставником Радмилом Ђурић, оборило је државни падобрански рекорд у осмочлавној формацији скоком са 4.000 метара изнад аеродрома у Батајници

За ракеташе и ловачку авијацију Војске Србије, Шабла значи много више од назива полигона на Црном мору, удаљеном седамесетак километара од Варне у Бугарској. Од 1989. они нису били у прилици, до прошле, односно ове године, да изведу бојно гађање циљева у ваздушном простору и тако на делу провере оспособљеност којој су свакодневно посвећени у обуци.

Шабла је за њих изазов који су дуго чекали, збир процедура које су увежбавали до аутоматизма, увек са варијантом више, да би реаговали у времену које се мери секундама и погодили циљ.

Овог августа, у заједничкој вежби са колегама из Војних ваздухопловних снага бугарске армије, учествовали су припадници 250. ракетне бригаде за ПВД, који су на Шабли били и прошлог септембра и први пут припадници 204. авијацијске бригаде Војске Србије.

Борбене послуге 310. самоходног ракетног дивизиона Куб и Првог ракетног дивизиона Нева, са дванаест ракета куб и нева гађали су три врсте циљева у ваздушном простору над Црним морем, а пилоти 101. ловачко авијацијске ескадриле, са два мига 29 ракетирали су падобранске мете пројектилима ваздух–ваздух.

Наши су погодили све што су гађали и имају све разлоге да буду задовољни, после не малог уложеног труда. Постигнути резултати потврда су исправности модела обуке, доброг одржавања технике и оправданости високих критеријума који се примењују у процесу оцењивања оспособљености.

Из садржаја овог броја издвајамо и добро напредовање радова на оспособљавању војног аеродрома у Лађевцима за цивилни саобраћај и његово укључење у мрежу аеродрома Србије. То је, како је истакао министра Шутановац приликом обиласка радова, највећи инфраструктурни пројекат који Министарство одбране и Војска Србије изводе протеклих неколико деценија. Послови одмичу и већ у октобру са аеродрома ће моћи да полећу мањи ваздухоплови до 100 места, а од пролећа наредне године биће оспособљен и за чартер летове.

На аеродрому се приводе крају изградња пристанишне зграде, контролног торња, техноекономског блока, као и уређење писте. После београдског и нишког, ово ће бити трећи аеродром у Србији са међународним карактеристикама. Вредност пројекта је око 32 милиона евра.

У прилогу овом броју дајемо појмовник родне равноправности, тему веома актуелну у последње време због пресудног доприноса који је Министарство одбране имало у усвајању Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Уједињених нација – Жене, мир, безбедност.

Резолуција 1325 једна је од најважнијих у области мира и безбедносне политике. Усвојена је 2000. године и указује на последице крвавих конфликта на жене и девојке и важност њихове улоге у изградњи мира и постконфликтном опоравку земље. За Србију и регион утолико важнија због трагичних искустава која се морају превладавати ради мира и напретка. ■

Бојно гађање циљева у ваздушном простору на полигону Шабла

БЕЗ ПРОМАСА

Припадници Ваздухопловства и противваздухопловне одбране Војске Србије успешно су извели бојно гађање циљева у ваздушном простору на полигону Шабла у Бугарској. Тиме је завршена десетодневна међународна војна вежба Војске Србије и Бугарске армије „Јесен 2011.“ у којој су, заједно са колегама из Војних ваздухопловних снага бугарске армије, учествовали припадници 250. ракетне бригаде за ПВД и 204. авијацијске бригаде Војске Србије.

Заједничко бојно гађање припадника две војске, 26. августа, на полигону удаљеном седамдесетак километара од Варне, на Црном мору, посматрали су највиши државни и војни руководиоци, међу којима су били председник Србије Борис Тадић и премијер Бугарске Бојко Борисов, министри одбране две земље, Драган Шутановац и Ањо Ангелов, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милоје Милетић и на-

челник одбране Бугарске армије генерал Симеон Симеонов. Међу највишим гостима били су и амбасадор Србије у Бугарској Александар Црквењаков, страни војни представници акредитовани у Бугарској, команданти ваздухопловства и противваздухопловне одбране две војске и други високи војни руководиоци.

После краћег брифинга, на којем су гостима представљене завршне активности, учесници и циљеви заједничке вежбе с бојним гађањем, настављено је ракетирање започето у преподневним часовима. Приликом испалења једне од ракета дошло је до пожара који је убрзо саниран.

Изражавајући задовољство што је присуствовао заједничком бојном гађању циљева у ваздушном простору

ШАЈА

ру на полигону *Шабла*, председник Србије Борис Тадић је рекао да та вежба сведочи о пријатељству наших одбрамбених система, наших војски и пријатељским везама наших народа и наших земаља.

– Честитам свим учесницима вежбе, припадницима Бугарске армије и Војске Србије на успесима које су постигли и резултатима показаним током гађања. Истовремено желим да кажем да Србија жели да по-

стане чланица Европске уније. Србија је у Програму Партнерства за мир и за мене је увек велика част и прилика да са премијером Бугарске, чланице Европске уније, разменим искуства у свим облицима државних активности, одбрани, сектору безбедности, борби против организованог криминала, економској сарадњи, билатералним и мултилатералним од-

носима, пружајући пун допринос развијању пријатељских и добросуседских односа – рекао је Тадић.

– Овакве вежбе доприносе изградњи и очувању мира у региону и југоисточној Европи и показују да водимо рачуна о региону у коме живимо. Наши односи су сада на највишој тачки у последњих неколико деценија, а за годину две подићи ћемо

стандард грађана наше две земље, развијајући инфраструктуру и сарађујући у области науке, здравства, културно-уметничкој сфери – истакао је председник Тадић.

Министар одбране Драган Шутановац у обраћању је нагласио да је сарадња у области одбране коју имају Бугарска армије и Војске Србије једна од највитаљнијих сарадњи између две земље коју имамо и „зато желим да захвалим свом колеги“.

– И ова вежба је пример како две земље могу да реализују заједничке вежбе и у Србији и у Бугарској. Драго ми је што смо поново на Шабли, где су припадници Ваздухопловства и противваздухопловне одбране гађали и прошле године, први пут после 1989. године. То довољно говори колико нам је значајна ова вежба и сарадња између наше две земље – рекао је министар одбране Србије.

Обраћајући се гостима из Србије премијер Бугарске Бојко Борисов је рекао да сарадња два европска и балканска народа и две суседне земље у области безбедности повећава међусобно разумевање у региону.

Високи критеријуми оспособљавања

Гађање на полигону Шабла протекло је очекивано добро. Наши су погодили све што су гађали. Као и прошле године, борбене послуге 310. самоходног ракетног дивизиона Куб и Првог ракетног дивизиона Нева, са дванаест ракета 3М9М3Е (куб) и 5В2

7D (нева) гађали су три врсте циљева у ваздушном простору над Црним морем – ракету волхов МАВ 755, падобранску SPM-100 и радио вођену RUM мету, различите по својим летним и другим карактеристикама.

Новина овогодишњег бојног гађања било је учешће ловачке авијације две војске. Пилоти 101. ловачко авијацијске ескадриле 204. авијацијске бригаде са, два мига 29 успешно су ракетирали падобранске мете SPM-100 пројектиlima R-60MK „ваздух–ваздух“ и тако потврдили висок ниво оперативних способности. Било је то прво бојно гађање наше ловачке авијације из авиона миг 29, после оног у Русији, извршеног још 1989. године.

После успешно реализованог гађања, сви припадници 250. ракетне бригаде за ПВД били су изузетно задовољни, спремни за разговор и размену утисака.

Сумирајући утиске непосредно после гађања бригадни генерал др Миодраг Гордић, командант 250. ракетне бригаде за ПВД, подсећа да је ово друга година како ракеташи долазе на полигон Шабла и учествују на

међународној вежби с бојним гађањем циљева у ваздушном простору.

– На основу одличних резултата постигнутих прошле године, увели смо једну новину, а то је учешће ловачке авијације миг 29 која је гађала своје циљеве. Припадници Прве зенитно-ракетне бригаде Бугарске армије и 250. ракетне бригаде за ПВД Војске Србије и ове године су пости-

гли одличне резултате. То је истовремено, потврда исправности нашег модела обуке и одржавања технике у ВиПВО, као и оправданости високих критеријума који се примењују у процесу оцењивања оспособљености људства. Одлични резултати на гађању су такође потврда успешног међугенерациског трансфера знања, посебно имајући у виду чиње-

ницу да највећи део људи који су учествовали на вежби и гађању никада није имао овакво или слично искуство – каже генерал Гордић.

Командант 204. ваздухопловне бригаде пуковник Предраг Бандић истиче да је ово и за њих био изузетно важан задатак.

– Можемо да кажемо да су припадници 204. ваздухопловне бригаде и 101. ловачке авијацијске ескадриле поставили нови параметар успеха за све колеге у авијацији. Тиме смо доказали да смо овом задатку озбиљно приступили и потврдили ваљаност свих наших припрема. Зато могу да изјавим да у овом тренутку сви припадници 204. ваздухопловне бригаде који лете на *мигу 29* имају комплетно оспособљавање за све задатке које су везане за контролу и заштиту ваздушног простора.

Командант ракетног дивизиона Нева, мајор Звонко Марић истиче да је ово био нов и веома одговоран задатак. Он наглашава да није исто гађати падобранску мету, која веома споро пада, или радио вођену, која има знатно већу брзину, а посебно ракету волхов, која се креће брзином знатно већом од уобичајених циљева нашег ракетног система.

– За све њих морали смо да рачунамо посебне алгоритме, да предвидимо све што може да се догоди и да пронађемо одговарајуће против-

мере за сваки случај. Зато смо се исцрпљујуће припремали, не само ових десетак дана у Бугарској, већ и целу годину у Србији – каже мајор Марић.

– У припреми задатак је био да се смање или неутралишу све могуће неизвесности, односно да се пронађе одговор на сваки изазов, од временских, до оних који се односе на карактеристике мета – истиче капетан Дарко Нешковић, официр за вођење у ракетном дивизиону Нева. Он указује да су мете биле веома различите у сваком сегменту, како по типу, тако по брзини, рефлексној површини, односно одразу и другим особинама, веома битним за ракеташе.

– Важно је да смо осетили ову атмосферу. Много пута сам пратио

циљ на тренажеру, па и на вежбама, гађали смо око три и по хиљаде циљева који имају сличне или исте карактеристике попут наших данашњих мета, пратили смо реалне циљеве у ваздушном простору, али никада до сада нисам имао прилику да учествујем у лансирању ракете. Било је мало треме, али смо с правом очекивали овако добре резултате – каже капетан Нешковић.

Мајор Игор Видановић, командир Прве батерије 310. самоходног ракетног дивизиона Куб, каже да су највећу стрепњу имали у вези с техником, јер у Бугарској су наше биле само ракете, а сва друга техника је из Прве ракетне бригаде Бугарске армије.

– Првих неколико дана проверавали смо техничка средства и ракете, подешавали борбене параметре, а онда до рутине увежбавали поступке који воде поготку. Време о коме ракеташа размишљају, у коме доносе одлуке и лансирају ракету, мери се секундама, за неке радње и деловима секунде. Немамо времена за грешку, за одређене исправке, за побољшања. Лет ракета, зависно од врсте, траје од 15 до 100 секунди, у том времену се све дешава, од проналаска и захвата циља, преко вођења ракете, до сусрета с метом, односно циљем. Зато сваки члан послуге мора у пола ноћи да зна шта треба да ради. И, ето, погодили смо све циљеве и на прави начин одговорили изазову – каже мајор Видановић.

Резултати постигнути на овом гађању показују да је успех ракеташа увек заједнички, успех целе послуге, свих у јединици. На то подсећа мајор Борис Штрк, командир Треће батерије 310. самоходног ракетног дивизиона Куб.

– То је потврда доброг и квалитетног оспособљавања у 250. ракетној бригади, дивизионима и батеријама. Нисмо се обазирали на чињеницу да је гађање ракете волхов нешто ново, неуобичајено за наш ракетни систем, пошто мета с таквим карактеристикама излази из оквира наших техничких могућности. Показали смо да куб може и више него што смо мислили и знали. Веровали смо у успех гађања, послужило нас

је и време, тако да уништавањем мета нико од нас није изненађен.

Кад је реч о основном програму гађања, односно уништавању падобранске и радиовођене мете, демонстрирана је такође врхунска оспособљеност. Потпуковник Мирослав Перишић, командант 310. самоходног ракетног дивизиона Куб, изражава захвалност колегама из 98. авијацијске бригаде из Краљева који су им последњих месеци несебично помагали да стекну рутину у праћењу циљева.

– Велико је искуство кад гађате правим, а не виртуелним ракетама и да уместо на тренажерима и у симулацијама, лансирамо бојеву ракету и удахнемо мирис барута. Да осетимо кад се земља затресе. То је најбоља награда за сваког ракеташа, посебно људи на радарским станицама и официрима за вођење, јер су они пр-

ви у ланцу оних који доприносе уништавању циља.

Важну улогу у послугама ракетних система свакако имају и подофицири, који чине већи део оперативног састава бригаде. Старији водник прве класе Марјан Јовић, први подофицир у батерији 310. самоходног ракетног дивизиона Куб, истиче да је ниво обучености подофицира у послугама веома висок, али да истинску проверу оспособљености имају тек на гађањима попут овог у Бугарској.

– Већи део посаде чине подофицири у улози оператора на радарима, планшетишта, агрегатиста, возача... Зато је на нама и велика одговорност. У послузи је битан тимски рад и свако од нас на свој начин и у складу са улогом коју има, доприноси остварењу циља. И на овом гађању подофицири су показали висок ниво одговорности, знања и умешности – рекао је Марјан Јовић, први подофицир из Крагујевца.

Овом успешном гађању допринос су дали и припадници Ракетно-техничке батерије, који проверавају исправност и функционалност параметара ракета, наоружавају их и припремају за лансирање. Наравно, ту су и оператори, планшетишти, командири батерија, агрегатисти... Нико од њих није смео да затаји. И није. ■

Душан ГЛИШИЋ
Снимили Јово МАМУЛА и
Зоран МИЛОВАНОВИЋ

Посета министра одбране аеродрому „Морава“

Подстицај развоју Краљева

Ово је највећи инфраструктурни пројекат који Министарство одбране и Војска Србије изводе протеклих неколико деценија, истакао је министар Шутановац приликом обиласка радова на аеродрому у Лађевцима и најавио да ће већ у октобру са њега моћи да полећу мањи ваздухоплови до 100 места, а од пролећа наредне године биће оспособљен и за чартер летове

Министар одбране Драган Шутановац, председник Управног одбора „Агенције за контролу летења Србије и Црне Горе“ Никола Станков и заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-мајор Милан Бјелица обишли су 25. августа аеродром „Морава“ у Лађевцима код Краљева, на коме су у току радови на оспособљавању за цивилни саобраћај и његово укључење у мрежу аеродрома Републике Србије.

– Аеродром „Морава“ географски је позициониран тако да у његовом ширем кругу живи око два милиона потенцијалних путника, а омогућиће да фабрике наменске индустрије из непосредне околине извозе своје производе – рекао је Шутановац и истакао да Војска Србије и данас учествује у изградњи Краљева после земљотреса.

– Само по основу плата и пензија садашњим и бившим припадницима Војске у Краљеву годишње се уплаћује 855 милиона динара и то је такође велика добит за град. Новим законом град добија одређена средства која су сада већа него раније. Важно је нагласити да је Војска Србије значајан фактор економске стабилности општине и градова у развоју широм Србије – истакао је министар Шутановац.

На аеродрому се приводи крају изградња пристанишне зграде, контролног торња, техноекономског блока, као и уређење писте. После београдског и нишког, ово ће бити трећи аеродром у Србији са међународним карактеристикама.

– Ово је прва фаза изградње цивилног аеродрома „Морава“, а већ наредне године почеће и друга фаза, после које ће овај аеродром постати са-

времена zračna luka za međunarodne letove – reka je Šutanovaц.

Vrednost projekta je oko 32 miliona evra. Projekat je sa 10 miliona evra podržala Vlada Republike Turske, odnosno њихово Министарство одбране. Министар Шутановац је овом приликом захвалио и Министарству економије, које је донирало средства у вредности од 2 милиона евра, локалној самоуправи, Агенцији за контролу летења Србије и Црне Горе која је са 3,5 милиона евра помогла пројекат градње контролног торња, те представницима аеродрома „Никола Тесла“, који са 2 милиона евра помажу и финансијски и у виду техничке помоћи и опреме.

Обраћајући се новинарима, председник Управног одбора Агенције за контролу летења Србије и Црне Горе Никола Станков, истакао је да они улажу у најсавременију опрему која је тренутно расположива на светском тржишту.

– Од укупне инвестиције 2,1 милион евра ће се потрошити на изградњу зграде за контролу лета. Она ће потпу-

но задовољити законске потребе за добрим радним окружењем. Купићемо и најсавременије уређаје и системе у вредности од 1,5 милиона евра. Што се тиче контролора летења, аеродром „Морава“ је и сада отворен за потребе Војске и има комплетно разрађену организациону структуру и ми обезбеђујемо летење. Пријем и регрутација нових људи у контроли летења иде по устаљеном току. Тренутно примамо око 25 инжењера електро и саобраћајне струке и 15 техничара са искуством – додао је Станков.

Велимир Радосављевић, директор аеродрома „Никола Тесла“, рекао је да ће након завршетка прве фазе радова бити око 50 нових радних места, а по окончању друге и додатних 150.

– Новац за прву фазу радова смо већ обезбедили, то је сума од 2 милиона евра коју смо донирали прошле године. На коришћење ћемо дати сву опрему за контрадиверзиону контролу, за техничко одржавање маневарских површина и за прихватање авиона. Паралелно са овим пословима, обучаваћемо и људе из Краљева и овог краја за рад на аеродрому – закључио је Радосављевић.

Аеродром „Морава“ ће, према речима градоначелника Краљева Љубише Симовића, бити од огромног значаја не само за путнички, већ и за теретни саобраћај.

– Ово подручје може знатно да подигне своје привредне ресурсе у области прерађивачке индустрије и пољопривреде, те ће нам аеродром веома користити. Локална самоуправа ће и даље учествовати у овом пројекту откупљивањем земљишта и изградњом локалног пута који ће бити веза аеродрома са магистралом – истакао је Симовић. ■

Н. ДРАЖОВИЋ
С. КОМНЕНИЋ

Снимили Р. ПОПОВИЋ и Д. АТЛАГИЋ

Одговори на новинарска питања

Одговарајући на питања новинара министар Шутановац је нагласио да се тендер за извођаче радова у другој фази изградње цивилног аеродрома „Морава“ расписује.

– Турска страна координира и прати расписивање тендера, јер ће њихова средства бити уложена. Сви извођачи који су тренутно овде на терену су локални извођачи и то је била првобитна намера, да на овај начин подржимо економију Краљева и околине. Нама је у интересу да наши пријатељи који улажу паре имају чисту и транспарентну слику. Мислим да ће турска страна добити део посла који се односи на повећање површине и осветљавања саме писте и то је један од најзахтевнијих делова посла, због чега исказујем захвалност и бившем и садашњем министру одбране Турске који су уложили заиста велику енергију да дају једну од највећих донација које је Министарство одбране добило од педесетих година прошлог века – рекао је Шутановац.

На питање о судбини српских држављана који се налазе на аеродрому у Триполију, министар Шутановац је рекао да припадници Војске и Министарства не бораве у Либији, а уколико се установи да се људи који су раније били запослени у систему одбране налазе тамо, тај боравак је организован у њиховом личном ангажману и није у вези са безбедносним структурама Војске, нити су припадници неке безбедносне службе.

– Када смо евакуисали наше грађане из Либије, трудили смо се да их евакуишемо све и могу да кажем да је их две трећине било више у односу на наше податке. То су људи који су ангажовани од приватних и страних компанија и који нису били у нашој евиденцији – подвукао је Шутановац.

Говорећи о показној вежби јединице РОСА на граници са Косовском Митровицом, Шутановац је оценио да је свака вежба те врсте тренутно непримерена, јер на Косову и Метохији постоји простор на ком могу да се организују вежбе и без подизања тензије.

– Изгледа да Приштина и даље жели да држи висок ниво ризика и нервозе, и то је нешто што ће се наставити, али добро је да ми останемо стрпљиви, да будемо мудри и да не наседамо на очигледне провокације које воде новим сукобима Србије са међународном заједницом. Овом приликом апелујем на све на Косову и Метохији да на сличне провокације не одговарамо јер је то нешто што је већ виђено у прошлости и што нас је по правилу водило у погрешном смеру – истакао је Шутановац.

Говорећи о бази Југ он је рекао да је то један од великих вишегодишњих пројеката Министарства одбране, који је завршен прошле године.

– Планирамо да извршимо и конверзију базе Југ, да она буде мултифункционална. Идеја је да тамо буде Регионални центар за мировне операције и надам се да ће то ускоро и постати. Очекујемо више донација за промену намене и врло могуће једну вежбу више припадника различитих војски која ће се одржати на територији базе Југ – нагласио је Шутановац у одговору на новинарска питања. ■

Министар Шутановац примио заменика помоћника државног секретара САД Рикера

Министар одбране Драган Шутановац разговарао је 18. августа са новоименованим замеником помоћника државног секретара САД, амбасадором Филипом Рикером, који је био у првој званичној посети Србији.

Министар Шутановац информисао је саговорника о постигнутим резултатима у процесу реформе система одбране и истакао значај веома развијене билатералне сарадње у области одбране, која и даље представља најбољи део сарадње Србије и САД.

Он је пренео званичне ставове Србије по питању решавања кризе на Косову и Метохији и нагласио да само наставак дијалога Београда и Приштине може допринети проналажењу адекватних решења у интересу свих грађана на Косову и Метохији. Министар Шутановац је нагласио да једнострано потези Приштине не представљају допринос очувању мира и стабилности и могу веома лако да угрозе напоре које улажемо у дијалог, а који су почели да дају прве резултате.

Амбасадор Филип Рикер захвалио је на принципијелној истрајности Србије да дијалогом и дипломатским активностима реши кризне моменте на Косову и Метохији и врати проблеме на преговарачки сто. Он је оценио да је наставак дијалога одлична прилика за превазилажење свих административно-техничких проблема који су довели до стварања кризе на Косову и Метохији.

Такође, захвалио је министру Шутановцу на напорима које је уложио за развој билатералних односа Србије и САД, јер је то један од важних предуслова за унапређење односа две земље. ■

Војска гасила пожар код Краљева

Припадници 98. ваздухопловне бригаде, Друге бригаде КоВ и 890. мешовите хеликоптерске ескадриле успели су да заједно са ватрогасцима и припадницима Сектора за ванредне ситуације МУП-а Србије угасе пожар на брду Ћава код Краљева.

У акцију гашења пожара, који је избио 29. августа око подне, Војска се укључила са три хеликоптера који су у ведрима носили по две тоне воде. На терену је ангажовано око 200 припадника Војске и 60 ватрогасаца из Краљева и четири околна града. Успешно локализовање пожара спречило је веће последице по околне куће у селу Јовац и војне и привредне објекте.

Саша Никитовић, заменик команданта 98. ваздухопловне бригаде Лађевци, каже да су припадници јединице која се налази у Нишу са хеликоптерима кренули са ведрима и укључили се у акцију која је у касним поподневним сатима окончана локализовањем пожара. ■

Генерал Милетић у посети Бугарској

Начелник Генералштаба генерал Милоје Милетић током боравка у Бугарској, 24. августа, састао се са начелником Генералштаба Оружаних снага Бугарске генералом Симеоним Симеоновим, са којим је разговарао о могућностима за даље унапређење сарадње војски две државе.

Генерали Милетић и Симеонов сагласили су се да је сарадња две војске значајна, нарочито када је реч о обуци и учешћу у заједничким вежбама. Поред тога, Војска Србије и Бугарска армија имају добру сарадњу и у областима кодификације, војне историје и географије.

– Оно што ми видимо као простор за даље унапређење сарадње и што можемо да понудимо колегама из Бугарске, јесу капацитети базе Југ, капацитети за уништавање вишка наоружања, школовање на нашем Универзитету одбране и сарадња у области војне медицине. Разматра се и могућност обуке пилота из Бугарске на тренажерима у Србији – истакао је генерал Милетић, додавши да је „за Србију унапређење сарадње у области одбране са Бугарском веома значајно питање, јер доприноси бољем разумевању у региону и развоју добрих међусуседских односа и пријатељства“.

Генерал Милетић састао се и са министром одбране Републике Бугарске, Ањуом Ангеловим.

У току посете, делегација Војске Србије обишла је Четврти артиљеријски пук у Асеновграду и присуствовала заједничком бојном гађању циљева у ваздушном простору, на полигону Шабла, на коме су припадници 250. ракетне бригаде Војске Србије за противваздухопловна дејства гађали циљеве у ваздуху системима куб и нева. Ове године на бојном гађању учествовала је и ловачка авијација 204. ваздухопловне бригаде чији су припадници из авиона Миг-29 гађали падобранску мету. То је прво такво гађање после 1989. године. ■

У Лесковцу и Нишу 52 стана за припаднике система одбране

Радост свог крова

Министарство одбране, у складу са планом, ове године решиће око 2.000 стамбених питања. У Лесковцу и Нишу делимо кључеве станова које смо захваљујући агилности ових градова добили у размену за војне непокретности које за нас нису биле перспективне, рекао је министар Шутановац на додели кључева у Лесковцу. Министарство одбране ове године на југу Србије обезбедиће 100 станова.

Министар одбране Драган Шутановац уручио је 22. августа у Лесковцу и Нишу кључеве 52 стана који су додељени активним и пензионисаним припадницима система одбране. У Лесковцу је министар уручио кључеве 15 станова, а у Нишу за 37 станова.

– У Лесковцу делимо 15 станова, још пет ових дана и преко 30 у Нишу и желимо да се војска која ради на југу Србије до краја године осети боље и да после низа година делимо станове и на овим просторима – рекао је Шутановац.

Министар је најавио да ће почетком наредне године у Ваљеву бити завршена изградња првих 50 монтажних кућа за припаднике Војске, што је један нов начин решавања стамбених проблема припадника система одбране.

Градоначелник Лесковца Слободан Коцић рекао је да су дивљи станари у становима који су подељени оставили дуг за струју од око пола милиона динара и да је град платио тај дуг, а да ће надокнаду од њих тражити на суду.

Сарадња у размени некретнина

После Лесковца министар Шутановац је у Нишу уручио кључеве 37 станова и то је само део од укупног броја станова за припаднике система одбране који се реализује на основу уговора са градом из октобра прошле године о размени непокретности.

– Желим да захвалим градоначелнику града Ниша и свима који су радили на томе да Војска Србије добије квалитетне станове који задовољавају све критеријуме. Морам да кажем да имамо намеру да у будућности сарађујемо са овим градом који нам је изузетно важан, у коме имамо стационирану Копнену војску и велики део наших јединица.

Шутановац је истакао да се сваке године у Ниш слије 3,8 милијарди динара по основу плата и пензија припадницима Војске и пензионисаним војним лицима, што је велика помоћ како за Ниш тако и за цео југ Србије.

Министар је рекао да ће сарадња са градом бити настављена и да је Ниш пример где се добро радило на закључивању уговора са Војском о размени непокретности.

У СВОМЕ ЈЕ ЛЕПШЕ

Старији водник Небојша Николић живео је у Властотинцу и сваког дана путовао по двадесетак километара како би стигао на посао у Лесковац. „Добијањем стана све се мења на боље, како за мене тако и за супругу Гроздану и синове Александра и Мишу“, каже Небојша.

Срећи нема краја и за пуковника у пензији Ацу Стаменковића, који се са четворочланом породицом, после 19 година подстанарског стажа, усељава у нови стан. „Деца су ми већ студенти, боље би било да је раније, али и овако је добро“, каже Аца.

Заставник Иван Миладиновић је без стана 27 година. „Захвалан сам Министарству одбране, граду Нишу и свима који су омогућили овај срећан дан за мене и породицу. Подстанарске муке су прошлост и сада могу мирно да се окренем решавању других важних животних питања“.

Предраг Стаменковић чека стан 27 година. „Леп је осећај имати свој кров“, каже Предраг после добијања кључева.

Зорица Стаменковић једноставно каже да је осећај кад добијеш свој стан неописив! Поготово после 22 године, колико је она са породицом чекала решење стамбеног питања.

– Желим да нагласим да је ова размена настала захваљујући иницијативи града Ниша и градоначелника Ниша. Данас смо у Лесковцу завршили такав исти посао. Имамо у великом делу Србије градоначелнике и председнике општине који су агилни и који успевају да обезбеде средства или стамбене просторе у размену за наше некретности. Али, нажалост, немамо у свим градовима оне који би желели да на један фер и поштен начин размене некретности, већ покушавају медијском кампањом да практично сниже цене или добију некретности бесплатно, што свакако није циљ и што им нећемо омогућити – рекао је Шутановац.

Он је захвалио и онима у Нишу који су више десетина година чекали станове и коначно су се сместили.

– И то је најважније, да показујемо да бринемо подједнако о свим припадницима Војске, не само у Београду већ у свим деловима наше земље – истакао је министар Шутановац.

Градоначелник Ниша Милош Симоновић, говорећи о уговору са војском, најавио је да ће наредних седмица бити расписан тендер за потенцијалног инвеститора на локацији бивше касарне *Бубањски хероји*, која је обухваћена уговором о размени. Он је казао да ће Ниш на тој локацији добити пословно-стамбени објекат, а 21 одсто укупне стамбене површине припасти Војсци, што ће бити више од 200 станова за њене припаднике. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

Сарадња Србије и Руске Федерације у борби против кријумчарења наркотика

Министар одбране Драган Шутановац састао се 24. августа са директором Федералне службе Руске Федерације за контролу промета наркотика Виктором Петровичем Ивановим.

Министар Шутановац и директор Иванов разговарали су о значају добре сарадње између Србије и Руске Федерације у борби против кријумчарења наркотика, али и о значају који таква сарадња има и у борби против организованог криминала и глобалног тероризма, који су у великој мери финансирани управо из средстава стечених продајом дроге.

На састанку је посебно наглашена потреба налажења начина да се с циљем пресецања рута кријумчарима заједнички ангажују и потенцијали полиције, али и војске.

Такође, министар Шутановац и директор Иванов разменили су мишљења о изазовима и опасностима које кријумчарење наркотика има за безбедност држава и грађана, посебно у региону Западног Балкана. Заједнички су констатовали да на те изазове не може самостално одговорити нити једна држава без шире регионалне и глобалне сарадње. ■

Резервни официри завршили школовање

Свечаност поводом завршетка школовања и произвођења у чин резервног официра слушалаца за резервне официре, генерације март 2011. године, одржана је 26. августа у Војној академији. Укупно четрдесет двоје слушалаца током школовања оспособљено је за официре резервног састава Војске Србије.

Најбољи успех остварили су резервни потпоручник пешадије Бојан Радовић са просеком оцена 9,44 и резервни потпоручник артиљеријско-ракетних јединица за ПВД Милош Стевановић са средњом оценом 9,18. Трећи у рангу су резервни потпоручници пешадије Бојан Пешић и Далибор Савић који су остварили исти просек 9,11. ■

А. А.

Делегација Војске Србије на сајму ваздухопловства и космонаутике у Русији

Делегација Војске Србије боравила је на међународном сајму ваздухопловства и космонаутике МАКС 2011, који је одржан од 16. до 21. августа недалеко од Москве. Од 1992. године МАКС се развија и расте, тако да данас представља најзначајнији ваздухопловни догађај у Русији.

Командант Ваздухопловства и ПВО, бригадни генерал Ранко Живак, који је предводио нашу делегацију, током посете имао је неколико сусрета са командантима ваздухопловства и другим представницима земаља учесница овог сајма. Сусрет са командантом Ваздухопловства Оружаних снага Руске федерације, генерал пуковником Александром Зелином посебно је значајан за унапређење војнотехничке сарадње.

На овогодишњем сајму јавност је била у прилици да први пут види руски борбени авион са стелт технологијом, Сухој Т-50. Овај авион развијен је у сарадњи са Индијом. ■

Нови командант 21. батаљона везе Копнене војске

Укасарни „Књаз Михаило“ у Нишу, 26. августа, одржана је свечаност на којој је потпуковник Владица Вучковић предао дужност команданта 21. батаљона везе Копнене војске мајору Станиши Ђикићу.

Свечаној примопредаји дужности присуствовали су помоћник команданта Копнене војске за подршку пуковник Стојан Милановић, представници команде, бригада и батаљона Копнене војске из гарнизона Ниш и други гости. ■

Помоћ за лечење Краљевчанке Ирене Пауновић

Припадници Министарства одбране настављају са хуманитарном акцијом прикупљања новчане помоћи за тешко оболелу Краљевчанку Ирени Пауновић, којој је неопходно 120.000 евра за лечење и операцију у Аустрији.

Прилоге у овој хуманитарној акцији дали су и чланови Колегијума министра одбране, државни секретари, помоћници, секретар Министарства и саветници министра одбране.

Представници Друге бригаде, уручили су Ирени први део помоћи 13. јула, после акције коју је најавио министар одбране Драган Шутановац, који је у јуну посетио Ирени и обећао помоћ.

Ирени Пауновић је са осам година одстрањено лево плућно крило због хроничне опструктивне болести плућа – бронхиектазије. Од тад, већ 35 година, она живи само са једним плућним крилом, али је, нажалост, од пре пет година и оно почело да отказује. Ирена је зато даноноћно прикључена на боцу са кисеоником. Лекарски савети говоре да је једини спас трансплантација и то у што скоријем року.

Они који одлуче да помогну Ирени Пауновић, новчане прилоге могу да уплате на динарски рачун банке „Интеза“ 908-16001-87 с позивом на број 53-102-0005612/1. ■

Припадници Војске помогли изградњу кућа за следе

Комплекс од шест кућа „Улица светлости“, које ће користити следе и слабовиде особе отворен је 30. септембра при Дому слепих у Панчеву. У изградњу једне од кућа за следе у Панчеву уложен је новац који су прикупили припадници Војске Србије, а изградњу су помогли хуманитарни фонд „Светлост“, бројне невладине организације, Амбасада Малезије у Београду и локална самоуправа.

– Одушевљени смо сарадњом са Војском Србије – истакао је Стеван Симић, председник хуманитарног фонда „Светлост“ – Припадници Војске издвојили су пет стотина хиљада динара за акцију „Помоћ слепима Србије“, за шта смо им веома захвални.

Портпарол фонда „Светлост“ Александар Симић истакао је да је једна од првих акција те невладине организације била и акција „Помоћ слепима Србије“ која је започета пре четири и по године.

Изградњу прва три објекта донирале су невладине организације и *Айаџинска џивара*, а акцији су се затим придружили Војска Србије, *Теленор*, малежанска амбасада и локална самоуправа, која је инвестирала три милиона динара у увођење грејања. У шест кућа биће смештено 36 штићеника дома. Објекти су у потпуности опремљени намештајем и по систему кључ у руке спремни да дочекају своје нове станаре. ■ Н. Д.

Учесници пројекта „Свет у Србији“ посетили Дом Војске

Девојке и младићи из десет земаља, чланица Покрета несврстаних, који су у оквиру пројекта „Свет у Србији“ учили српски језик и почињу да студирају на Београдском универзитету, посетили су Дом Војске и обишли изложбу посвећену педесетој годишњици Прве конференције држава несврстаних.

– Осим обиласка ове изложбе, за учеснике пројекта организована су предавања о овој теми и то у више градова Србије – каже Бранка Кременовић, координаторка пројекта и чланица Студентске конференције универзитета Србије.

Фотографије са Прве конференције несврстаних већ су представљене публици у Дому Војске, а јучерашње поновно излагање било је специјално организовано за будуће бруцоше Београдског универзитета.

Давид Кајоми из Кеније рекао нам је на течном српском језику да се пријатно осећа у Србији. Он је члан прве генерације стипендиста из земаља несврстаних који су учествовали у пројекту Владе „Свет у Србији“.

– Можемо да разговарамо на српском, све разумемо. Учили смо га око седам месеци. Много људи у Кенији зна скоро све о Југославији, међутим мало је њих који знају шта је то Србија јер је не повезују са некадашњом државном заједницом којој је припадала. Чули смо, наравно, и за први самит несврстаних који се овде одржао, као и за председника Тита и сада за ваше спортисте – осмехујући се прича Кајоми.

Програм „Свет у Србији“ наставља се и ове године. Прву генерацију чини 85 стипендиста из 22 земље – Андоре, Бурундија, Бангладеша, Гане, Доминиканске Републике, Египта, Етиопије, Еквадора, Јамајке, Ирана, Индонезије, Кеније, Мексика, Палестине, Сирије, Уганде, Туниса... ■

С. КОМНЕНИЋ

Др Божидар Бановић, генерални инспектор војних служби безбедности

Лупа над тајнама

Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

Постављање генералног инспектора војних служби безбедности представља нови корак у јачању демократске цивилне контроле и потврду прихватања општеусвојених демократских стандарда у савременом свету. Законским уређењем функције генералног инспектора формиран је легислативни и институционални оквир за надзор различитих аспеката рада Војнобезбедносне и Војнообавештајне агенције, првенствено законитости и правилности у раду ових агенција и њихових припадника.

Пола године на новој дужности повод је за разговор са генералним инспектором о почетним резултатима, односу са руководством и припадницима војних служби безбедности, увек интригантној тајности у њиховом раду, али и значају надзора и контроле свих субјеката сектора безбедности који располажу овлашћењима којима се потенцијално могу угрозити права и слободе грађана.

■ *Господине Бановићу, први пут у систему одбране имамо генералног инспектора служби безбедности. Колико се њом функцијом јачава демократска цивилна контрола?*

– Морам да нагласим да сам у професионалном смислу врло задовољан што је Законом о Војнобезбедносној (ВБА) и Војнообавештајној агенцији (ВОА) установљена функција генералног инспектора војних служби безбедности. Пошто сам се у професионалној каријери увек залагао за што свеобухватнији надзор и контролу свих субјеката сектора безбедности који располажу овлашћењима, којима се потенцијално могу угрозити

После пола године на овој дужности, основни резултат који бих издвојио јесте да је функција генералног инспектора не само практично заживела у нашем систему одбране, већ је у том систему, а посебно у Војнобезбедносној и Војнообавештајној агенцији и међу њиховим припадницима, прихваћена као незаобилазни део система надзора и контроле рада

права и слободе грађана, увођење генералног инспектора ВБА и ВОА представља потврду таквих мојих залагања.

Међутим, несумњиво је да је овим институционално допуњен и заокружен систем демократске цивилне контроле. Генерални инспектора служби у нашем систему представља комбинацију спољне и унутрашње цивилне извршне контроле војних служби безбедности. Поставља га влада на предлог министра одбране уз мишљење Савета за националну безбедност. За рад је одговоран министру одбране, али извештај подноси најмање једном годишње и надлежном одбору Народне скупштине.

■ *Шта је делокруг Вашег рада?*

– Делокруг мог рада прописан је Законом о ВБА и ВОА и Правилником о раду генералног инспектора. Генерални инспектор надзире примену начела политичке, идеолошке и интересне неутралности у раду ВБА и ВОА и њихових припадника, надзире законитост примене посебних поступака и мера за тајно прикупљање података, надзире законитост трошења буџетских и других средстава за рад, даје мишљење на нацрте закона, других прописа и општих аката из надлежности ВБА и ВОА, утврђује чињенице о уоченим незаконитостима или неправилностима у раду агенција и њихових припадника и подноси извештај министру одбране о резултатима надзора са предлогом мера.

Осим тога, прописано је и да сваки припадник ВБА, односно ВОА који дође до сазнања да је у раду дошло до повреде уставности и законитости, људских права и слобода, професионалности, сразмерности у примени овлашћења и политичке и идеолошке неутралности, односно када сматра да је због поменутих повреда дошло до угрожавања његових права у обављању послова и задатака, може непосредно да се обрати генералном инспектору. На крају и сваки грађанин који сматра да су му појединачним актом или радњом ВБА или ВОА

повређена или ускраћена људска права или слободе, ради заштите својих права, може да се обрати генералном инспектору.

■ *Каква су искуштва после пола године рада? Чиме сте се највише бавили и како оцењујете сарадњу са војним службама безбедности?*

– Пола године је прилично кратак период за озбиљније сумирање резултата рада, поготово што се ради о функцији која је први пут успостављена у систему одбране и што смо заиста кренули од почетка. Формирана је организациона јединица за обављање студијско-аналитичких, стручних и административних послова генералног инспектора и у току је њено попуњавање.

У међувремену, бавио сам се начелним сагледавањем организационе структуре и функционисања ВБА и ВОА, а посебно правним оквиром за њихов али и за мој рад, који је успостављен Законом о основама уређења служби безбедности и Законом о ВБА и ВОА, а заокружен доношењем бројних подзаконских прописа из надлежности обе агенције.

У том смислу већ сам био у прилици да дам мишљење и сугестије с циљем унапређења неколико подзаконских аката, који су донети од мог ступања на функцију, а рад у том правцу је континуиран и односи се и на прописе који су већ на снази. Сарадња са обе агенције за сада је на високом нивоу и у том погледу могу само да похвалим и руководство и припаднике ВБА и ВОА. Заиста, нисам наишао ни на какве препреке у свом досадашњем раду.

■ *На основу личних сазнања, да ли је место и улога генералног инспектора законски добро представљена?*

– Одговор на ово питање не може бити једнозначан. Сигурно је да је делокругом рада генералног инспектора обухваћено оно што је кључно у надзору и контроли служби безбедности. Компаративна искуства веома

су различита и скоро да је немогуће издвојити један, општеприхваћени, модел. Овлашћења генералног инспектора нису оперативна, контролна, већ надзорна, а извештаје о надзору са предлогом мера подноси министру одбране и једном годишње одбору Народне скупштине.

Само постојање и овлашћења генералног инспектора делују превентивно, док се надзор врши само у односу на ону делатност агенција која је окончана. Међутим, треба имати у виду да демократска цивилна контрола служби безбедности подразумева читав систем различитих државних и друштвених субјеката надзора и контроле и да је генерални инспектор само један од незаобилазних субјеката.

■ *Каква су била Ваша прва реакција на предлог да буде шеф генерални инспектор? Колико Вас је прејоручиво радно искуштво прејоручивало за нову одговорну дужност?*

– У професионалном смислу био сам почастован, посебно имајући у виду да се оваква функција први пут успоставља у реформисаном систему одбране Републике Србије. Другим речима, ово је за мене велики професионални изазов, али и одговорност.

Преко двадесет године сам у систему безбедности, претежно осмишљавајући и непосредно радећи на образовању и обуци кадрова за потребе система безбедности. Био сам професор, помоћник директора и директор у Вишој школи унутрашњих послова, а сада сам професор на Правном факултету у Крагујевцу и на Факултету безбедности у Београду, на предметима из кривично правне и криминалистичке научне области.

Аутор сам већег броја научних и стручних радова, монографских публикација и уџбеника из ове области.

■ *Колико сте јен најности у раду служби безбедности прејоручиво прејоручиво у обављању Вашег посла?*

Проф. др Божидар Бановић рођен је у Београду 7. јула 1960. године, где је завршио основну школу и IX београдску гимназију. На Правном факултету у Београду дипломирао је 1984. године општом просечном оценом 9,13. На истом факултету, одбранио је магистарски рад, а затим и докторску дисертацију.

На Вишој школи унутрашњих послова радио је од јуна 1986. годи-

не, где је биран у звања од асистента до професора за предмет Криминалистика-методика.

Обављао је функције помоћника директора и директора Више школе унутрашњих послова.

Био је запослен на Криминалистичко-полицијској академији у Београду у звању доцента за научну област криминалистичких наука.

Одлуком Комисије за стицање научних звања, Министарства науке и заштите животне средине Републике Србије, 4. марта 2004. године стекао је научно звање научног сарадника на Институту за криминолошка и социолошка истраживања у Београду.

Сада је ванредни професор на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу и на Факултету безбедности у Београду.

Влада Републике Србије поставила га је 10. фебруара ове године, на основу Закона о Војнобезбедносној агенцији и Војнообавештајној агенцији, за генералног инспектора.

– Тајност рада, посебно тајност посебних поступака и мера за прикупљање података, представља нешто без чега је немогуће замислити савремене службе безбедности. Међутим, тајност никако не искључује поштовање прописа и основних стандарда поштовања људских слобода и права у процедури одобравања и примени поступака и мера. Ограничења која су постављена генералном инспектору у погледу приступа подацима и документацији односе се на текуће акције и на идентитет сарадника и припадника агенција који раде под прикривеним идентитетом. Ово је у складу са моделом накнадног надзора који спроводи генерални инспектор у нашем систему.

■ Да ли сīе задовољни прои-
саним механизмима за ошк-
лањање уочених проиусиа и евен-

шуалних незаконишних радњи и
да ли у пракси шo функциони-
ше на шрави начин?

– Начелно сам задовољан, имајући у виду успостављени модел и достигнути степен демократске цивилне контроле службе безбедности у нашој земљи. Овлашћења генералног инспектора немају извршни карактер, али утицај на унапређење прописа, непосредно указивање руководству агенција на уочене неправилности у раду, предлагање министру одбране конкретних мера за отклањање евентуалних незаконитости и неправилности, извештавање одбора Народне скупштине, обавештавање јавности о резултатима рада, јесу механизми који могу бити веома ефикасни. За сада је само део ових механизма примењен и задовољан сам како то функционише.

■ Које шочешне резултате из-
двајате и шшa ће бити шриоритетни у даљем раду?

– Основни резултат који бих издвојио јесте да је функција генералног инспектора не само практично заживела у нашем систему одбране, већ је у том систему, а посебно у ВБА и ВОА и међу њиховим припадницима, прихваћена као незаобилазни део система надзора и контроле рада. Осим тога, реализовано је неколико случајева надзора и извештаји о са предлогом мера поднети су министру одбране.

Приоритет у даљем раду је сачињавање плана рада за следећу годину и реализација превентивно надзорних активности у појединим организационим целинама ВБА и ВОА до краја ове године. У фокусу би требало да буду законитост и правилност примене посебних поступака и мера за тајно прикупљање података и законитост трошења буџетских и других средстава за рад.

■ Како оцењујете усшосшавље-
ни однос са ошталим субјектима
контроле рада службе без-
бедности?

– Имајући у виду како је успостављен положај генералног инспектора у односу на државне органе и друге субјекте надзора и контроле, посебно сам охрабрен подршком министра одбране, као непосредно претпостављеног.

Са другим субјектима надзора и контроле имао сам до сада неформалне контакте, размене мишљења и договоре о будућој комуникацији и сарадњи и у том погледу сам задовољан. Ефикасан надзор и контрола рада службе безбедности могу се остварити само усклађеним и координираним деловањем свих надлежних субјеката, а њихова међусобна сарадња је основна претпоставка за то. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Генерал Бјелица у обиласку јединица
Војске Србије

Значај високе борбене спремности

Заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-мајор Милан Бјелица обишао је ових дана део јединица Копнене војске у гарнизону Рашка и Копненој зони безбедности и јединице у Ваљевоу, Смедереву и Пожаревцу

Оспремности јединица Копнене војске и Друге бригаде, те и о актуелној безбедносној ситуацији у Копненој зони безбедности, реферисали су командант Копнене војске генерал-потпуковник Љубиша Диковић, командант Друге бригаде бригадни генерал Душан Стојановић и надлежне старешине Војнобезбедносне и Војнообавештајне агенције.

Бригадни генерал Стојановић истакао је да је Друга бригада у потпуности оспособљена за извршавање свих задатака из додељених мисија. Он је нагласио да је обука јединица за учешће у мултинационалним операцијама у завршној фази и да се одвија у планираним оквирима.

Приликом посете ваљевском гарнизону, у касарни „Војвода Живојин Мишић“ заменику начелника Генералштаба о стању у јединицама реферисали су командант Другог центра за обуку пуковник Драгослав Сладаковић, командант 24. дивизиона самоходних вишецевних лансера ракета потпуковник Александар Васиљевић, капетан Ивица Ивановић из 22. пешадијског батаљона и заставник Зоран Веселиновић из Бригаде везе. О задацима из свог делокруга рада реферисали су и представници Регионалног центра Министарства одбране и Војнобезбедносне агенције.

– Гарнизон Ваљево је перспективан гарнизон, у који ћемо и даље улагати и који ћемо развијати – нагласио је током посете генерал Бјелица.

У наставку обиласка, генерал Бјелица присуствовао је извођењу обуке у 24. дивизиону СВАР, на уређеном поли-

гону за обуку артиљераца у касарни „Војвода Живојин Мишић“, након чега је разговарао са професионалним војницима запосленим у овој јединици.

Генерал Бјелица обишао је објекте у касарни „Војвода Живојин Мишић“ и издвојене објекте „Бело поље“ и „Рајац“ и том приликом сагледао смештајне капацитете којима располаже гарнизон Ваљево. У предстојећем периоду, у Ваљевоу ће се обучавати друга генерација војника на добровољном служењу војног рока и кадети Војне академије.

Обилазак јединице Централне логистичке базе и Команде за обуку, генерал Бјелица започео је у смедеревској касарни „Иван Стефановић Срба“, где су о раду, задацима и нивоу оспособљености Другог складишног батаљона реферисали заменик команданта Централне логистичке базе пуковник Драган Симоновић и командант Другог складишног батаљона мајор Радомир Јањић. Генерал Бјелица је потом обишао објекте за складиштење покретних средстава у овој касарни и издвојени објекат „Дуваниште“.

У касарни „Генерал Павле Јуришић Штурм“, о стању у гарнизону Пожаревац, задацима Центра за обуку Копнене војске и нивоу способности јединице којом командује, реферисао је командант гарнизона и командант Центра за обуку Копнене војске пуковник Миливоје Пајовић.

Генерал Бјелица је обишао објекте за смештај и обуку у касарни „Генерал Павле Јуришић Штурм“ и присуствовао

приказу оспособљености професионалних војника и старешина родова пешадије, оклопних јединица, артиљерије и инжењерије. Након обиласка приказа обуке, генерал Бјелица разговарао је са припадницима ове јединице и истакао да је иницијатива командирског кадра и професионалних војника веома важна за унапређење рада свих јединица Војске Србије. ■

Обилазак Копнене зоне безбедности

У Рашкој је заменик начелника Генералштаба генерал Бјелица присуствовао приказу оспособљености 21. пешадијског батаљона за извршавање наменских задатака.

Током обиласка Копнене зоне безбедности, заменику начелника Генералштаба презентован рад извиђачких органа Копнене војске у различитим ситуацијама, а затим је обишао базу „Боранце“ где је разговарао с припадницима Војске и Министарства унутрашњих послова ангажованим на овој бази.

С. С.

Обележена 97. годишњица Церске битке

Јунаци отаџбине

На месту где се спаја историја, садашњост и будућност, и овом приликом одајемо пошту нашим јунацима и чуварима српске отаџбине, као генерација која није и неће заборавити како се поштује и брани своја држава, поручио је државни секретар Игор Јовичић и нагласио да је Република Србија током своје историје увек била привржена идеалима мира

ИЗасланик Владе Републике Србије, државни секретар у Министарству одбране Игор Јовичић положио је 21. августа венац на спомен-комплекс у Текеришу на Церу, на централној државној церемонији којом је обележена 97. годишњица Церске битке. Са државним секретаром Јовичићем, у делегацији која је уз државне и војне почасте положила венац, били су генерал-мајор Милан Бјелица, заменик начелника Генералштаба и бригадни генерал Срето Малиновић, заменик команданта ВиПВО.

Државни секретар Јовичић је, обраћајући се присутнима, рекао да је српски народ запамтио многе битке, бојеве и ратове, који непрекидно подсећају на схватање слободе и очувања људског достојанства. Изражава-

јући поштовање и захвалност родољубима који су страдали у Церској бици, он је поручио да Србија и њени грађани неће дозволити да буду заборављени они који су храбро, са неизмерном љубављу према отаџбини, изборили победу над далеко надмоћнијим непријатељем.

– Нека овај дан у свима нама пробуди сећање на неустрашив дух војводе Степе Степановића и свих јунака Церске битке који су историји српске државности и будућим генерацијама оставили вечни завет како се, достојно људског живота, воли и бране отаџбина и народ – истакао је Јовичић.

Председник Скупштине града Лознице Јован Тодоровић оценио је да је Церска битка једна од најлепших, али и најтужнијих тренутака у српској историји, а затим се осврнуо на деша-

вања у земљи током Првог светског рата, у коме, како је рекао, Срби нису хтели ништа друго осим слободе.

Пред спомен-костурницом, на којој је исписана симболична порука „Ваша дела су бесмртна“, венац је положила и делегација Министарства одбране и Војске Србије коју је предводио генерал-потпуковник Александар Живковић, командант Команде за обуку.

Венце су положили и представници Министарства рада и социјалне по-

ПРВА САВЕЗНИЧКА ПОБЕДА

Церска битка представља једну од најзначајнијих и највећих победа Српске војске у читавом Првом светском рату. То је, истовремено, и блистав пример тактички добро осмишљене и остварене војне операције. Остваривши победу у Церској бици припадници Српске војске, предвођени генералом Степом Степановићем, пружили су пример безмерне храбрости и патриотизма који је остао уткан у колективну свест нације све до наших дана.

За успешно заповедање у војним операцијама које су довеле до победе Српске војске у Церској бици регент Александар одликовао је генерала Степу Степановића титулом војводе.

Церска битка вођена је од 12. до 24. августа 1914 године, а у историографији се помиње и као Јадарска битка, јер су главне војне операције вођене у сливу реке Јадар. Борбе су почеле у зору прелазом аустроугарске армије код села Батара и Самуровића аде, с циљем даљег продирања у Ср-

литике, градоначелник Лознице, представници Одбора за неговање традиције ослободилачких ратова Србије, СУБНОР-а, као и борачке организације, друштва и удружења грађана.

Програм, који је за посетиоце приређен на завршетку централне државне свечаности, обухватио је по-

зоришну представу „Церска битка“ у продукцији Београдске културне мреже, а наступио је и хор Културно-уметничког друштва „Лола“ из Београда.

Почасни плотун испалио је почасни вод Гарде Војске Србије, чији је репрезентативни оркестар свирао то-

ком церемонијалног дела манифестације.

Представници Министарства одбране и Војске Србије обишли су Музеј „Церска битка“, а државни секретар Игор Јовичић је у спомен-књигу записао: *Сћојимо ђред сенима војника, рајника и јунака. Они ђриђају генерацијама које су ђосвеђено градиле модерну Србију и које су за њу ђоложиле живођ.*

Централну државну манифестацију, којом је обележено 97 година од „Церске операције“, организовали су Министарство рада и социјалне политике, Одбор за неговање традиције ослободилачких ратова Србије, град Лозница и лознички Центар за културу „Вук Караџић“.

С. КОМНЕНИЋ
Снимимо Д. АТЛАГИЋ

бију, док је Друга армија форсирала реку Саву и заузела Шабац.

Непријатељским снагама храбро су се супротстављали предстражни одреди српске војске на Дрини све до 15. августа.

До првог великог окршаја на планини Цер дошло је у ноћи између 15. и 16. августа код Текериша, а потом су огорчене борбе вођене све до 20. августа на фронту ширине 50 километара и правцу Шабац–Текериш–Крупањ.

Аустроугарске снаге, које је предводио командант балканске војске Оскар фон Поћорек, имале су више од 200.000 људи, добро наоружаних и опремљених, који су дејствовали уз одличну логистику и садејство модерне артиљерије.

Војска Краљевине Србије, чији је врховни командант био регент Александар Карађорђевић, имала је 180.000 војника и невиђен морал. Победи Срба, поред тога, допринела је исправна стратегија врховне команде, али и искуства у модерном ратовању која су стекли у балканским ратовима.

Аустроугарске снаге натеране су на повлачење у ноћи између 19. и 20. августа, које се наставило и наредног дана. Истеривањем непријатеља до

Дрине и завршним операцијама, од 21. до 28. августа 1914 године, када је ослобођен Шабац, окончане су такозване церске операције.

У тешким борбама Аустроугарска је имала око 25.000 погинулих и рањених и више од 4.500 заробљених официра и војника.

На српској страни из строја је избачено 16.045 подофицира и војника и 259 официра, од тога је било 2.107 погинулих и 250 заробљених.

У извештају о поразу аустроугарске војске, аустријски новинар Ервин Киш је написао: „Армија је потучена и налази се у безобзирном, дивљем и паничном бекству. Једна потучена војска, не, једна разбијена руља, јурила је у безумном страху према граници (...) Сјајни су момци ови Срби, они знају да бране своју земљу“.

По начину вођења и исходу, Церска битка представља ремек-дело ратне вештине, а као изузетан пример преласка из стратегијске одбране у контранапад, она се и данас проучава на најпознатијим војним академијама, укључујући и амерички *ВесѢ ПоунѢ*.

Пресудну улогу одиграли су Друга армија, као најзначајнија оперативна група, и њен командант ђенерал Степа Степановић, који је израдио план оперативних дејстава и у кључном тренутку упутио један пук да овлада гребеном Цер, што је одлучило исход битке.

Вест да је Српска војска до ногу потукла аустроугарске трупе изненадила је светску јавност, која није очекивала да се једна мала држава, исцрпљена балканским ратовима у претходне две године, може војнички одупрети великој сили. Ова победа је тим више прославила српску војску, јер је уједно била и прва савезничка победа у Првом светском рату. Победа Срба допринела је одржању морала сила Антанте, које су у почетку рата губиле битке на свим фронтovima.

Захваљујући тој победи, Аустроугарска је закаснила с концентрацијом трупа према руском фронту, што је касније олакшало операције савезника.

Војна контрола квалитета

Повратак

заборављених

Војној контроли квалитета од јануара прошле године, одлуком министра одбране, враћен је стари назив. Полако ће враћати и све своје изгубљене атрибуте. Зашто је толико важна? О томе овом приликом.

Када се помене квалитет ретко ко помисли на ту реч у изворном значењу. Већином је повезујемо са њеном супротношћу, са оним чиме смо суочени у животу – неквалитетом, недостатком квалитета, сумњивим квалитетом... Насупрот томе, све чешћи су захтеви да се мора контролисати квалитет јер је постао императив данашњег пословања и производње. До нас допиру и нове кованице – систем менаџмента квалитетом (QMS), тотално управљање квалитетом (TQM) и друго. Репер за квалитет постао је стандард серије ISO 9000. Дакле, квалитет се ме-

ри, контролише и то раде посебно обучени људи.

У систему одбране – првенствено у предузећима одбрамбене индустрије – синоним за контролу квалитета увек је била Војна контрола квалитета. О војним контролорима унутар фабрика, њиховој строгости и принципијелности причало се одавно. Међутим, 2005. њихов рад сведен је на минимум – унутар одсека у Управи за одбрамбене технологије. Касније су војне контролоре многе развојне и опитне установе призивале, срећом и дозволе, па је одлуком министра одбране од јануара 2010. враћена Војна контрола квалитета, али са проширеним

делокругом рада. Овога пута расветлићемо њен рад, проблеме, перспективу. Драгоцена је помоћ директора Војне контроле квалитета пуковника проф. др Бранислава Јакића, дипл. инж. који се том облашћу бави 35 година.

Развојни пут

Први трагови о контроли квалитета у нас датирају из 1804. када су Карђорђеви устаници отишли у Беч да контролишу пријем барута. Ту екипу предводио је Петар Добрњац и он је, модерно речено, био први војни контролор. О томе је само једном нешто записано, али значајнијих трагова нема. Прави почеци војне производње и контроле квалитета наоружања везани су за пресељење тополивнице из Београда у Крагујевац 1853. године. У тополивници је 24. јануара 1856. одлучено да се усвоји преглед, контрола и жигосање свих производа, како би се Војска заштитила од

испоруке оружја неогovarajuћег квалитета.

Континуитет у раду постоји и током 20. века. Занимљив је податак да је после Првог светског рата Србија били међу првим земљама која је имала савремено организовану војну контролу. У фабрици авиона „Рогожарски“, „Телеоптику“, па и „Индустрији мотора Раковица“, где су се правили серијски војни мотори, постојали су војни контролори.

Наоружање и војну опрему у бившој Југославији, такође су до 1941. контролисали војни контролори, који су организацијски припадали командама, родовима и службама тадашње Војске за које се наоружање производило. То су били веома образовани и стручни људи, са великим овлашћењима и надлежностима. На пример, у предузећу „Индустрија мотора Раковица“, у периоду од 1929. до 1941. били су дипл. инж. Света Поповић, после рата професор Техничког факултета у Београду, па дипл. инж. Радмило Живковић, после ослобођења дугогодишњи уредник часописа „Техника“, и мајор Карло Јелинак, пре рата писац књиге о ваздухопловним моторима, а после је био и професор на Вишој војнотехничкој академији.

Најстарији документ на бази кога је Војна контрола функционисала до 26. фебруара 1965. јесте Упутство о улози и раду контролно-пријемних органа при војнотехничким заводима и војноиндустријским предузећима (од 4. јула 1948). Свој данашњи назив – Војна контрола квалитета – добила је 26. фебруара 1965. када је наредбом бр. 5 начелника Техничке управе ДСНО у саставу те управе и оквиру одобрене формације за контролне органе при предузећима формирана радна група. Поред ње постојали су и контролни органи у саставу ЈРВ, ЈРМ и Интендантске управе.

Технички контролни органи изузети су из надлежности Техничке управе и потчињени Управи за развој и производњу наоружања (УРПН), наредбом ДСНО од 27. марта 1967, а актом од од 17. маја исте године наређено је да се до децембра 1967. припреме нацрти прописа за рад Војне контроле. Тај датум може се сматрати почетком стварања савремене регулативе за обезбеђење квалитета наоружања и рад Војне контроле квалитета и поузданости (ВККП).

Посебан замањ ВККП добила је почетком седамдесетих, када су објављени веома значајни прописи – Правилник

о надлежности, начину рада и организацији ВККП материјалних средстава ЈНА, Општи услови о начину обезбеђења и утврђивања квалитета материјалних средстава која се набављају за потребе ЈНА, Упутство о контроли квалитета предмета НВО, Правилник о опремању ЈНА у миру – Г-400. Та документа не само да су регулисала поступке у производњи, контроли квалитета и начину рада ВККП, већ су представљала и основ за израду нових докумената за област производње и контроле квалитета наоружања.

Током 1974. из састава ВККП издваја се кадар при ремонтним заводима и припаја заводским контролама квали-

стављање система квалитета у нашим предузећима.

У тадашњој Војној контроли квалитета формирана је радна група која је имала за циљ спровођење издатог стандарда. За потребе ВКК урађени су методологија и критеријуми за проверу и оцењивање система квалитета, те добука кадра за обављање активности у вези са провером система квалитета и обука проверача система квалитета.

Ради подизања и размене знања из области квалитета, а на иницијативу и у организацији ВКК и наменских предузећа („Крушик – НП“, „Слобода – НП“, „Први партизан – НП“ и „Застава – НП“), одржана су три саветовања из ове

НАМЕНА

Војна контрола квалитета СМР МО је највиша управно-извршна организацијска јединица МО и ВС у области заштите корисника покретних средстава опште и посебне намене од неиспуњења уговорених захтева квалитета. Војни контролори учествују у фазама развоја и освајања, утврђивању квалитета производа из серијске производње, генералног ремонта појединих средстава, завршној контроли квалитета средстава, оцени и подобности средстава у развоју и освајању за верификациона испитивања. Такође, учествују у заједничким експертизама у фазама развоја и освајања производње, оцени и подобности испоручилаца средстава, оспособљавању кадра за послове управљања квалитетом, те сертификацији система квалитета испоручилаца.

Године 1984. обједињене су ВККП при видовима Војске у јединствену организацију за обезбеђење квалитета средстава за потребе ЈНА, из увоза и за извоз. Крајем осамдесетих, у оквиру формацијско-организационих промена Савезног министарства за одбрану, и ВККП је претрпела одређене измене. Организацијски је подељена на два нивоа – управни и извршни. Одељење за обезбеђење и надзор квалитета (ООНК) било је управни део, а Војна контрола квалитета наоружања и војне опреме (ВКК НВО) при испоручиоцима НВО извршни.

Војна контрола квалитета кадровски је знатно ојачана проширењем и обједињавањем послова за сва три вида Војске. Тако су створене далеко веће могућности за праћење трендова у развоју мисли и метода у области квалитета код нас и у свету. Захваљујући тим унапређењима издат је стандард одбране СНО 9000/90 – Захтеви за систем квалитета испоручилаца НВО из 1990. године. Тако се и ВКК НВО укључила у тада веома амбициозан покрет за успо-

ласти: на Тари – 1994. и 2003. и на Дивчибарама – 1995. године. Ти стручни скупови поставили су темеље за даље активности у области развоја квалитета у наменској производњи – за потребе Војске и друштва.

Време стандарда

Да би се што више приближили свеобухватним захтевима друштва, не запостављајући специфичне интересе Војске, 1997. извршена је ревизија стандарда СНО 9000/90 и он је, поштујући специфичности Војске, усаглашен са савезним и међународним стандардом ЈУС ISO 9001, односно ISO 9001. На тај начин поједностављена је његова примена за шире окружење.

Те године издато је и ново упутство – о провери и оцењивању система квалитета испоручилаца НО и иновирано Упутство о контроли квалитета НВО. Издавањем првопоменутог документа створене су основне претпоставке и услови да се у правом и правном смислу контролише систем квалитета испору-

чилаца НВО и да те активности обавља Војна контрола квалитета НВО.

Од 1996. Војна контрола квалитета почиње са обуком проверача – оцењивача система квалитета за проверу и оцењивање система квалитета за интерне провере и за провере преко друге стране. До 2000. обучено је више од 200 проверача у 11 заинтересованих наменских произвођача и других организација: „Застава – НП“, „Први партизан – НП“, „Крушик – НП“, „Слобода – НП“, „Крушик – 4. новембар“, ВЗ „Мома Станојловић“, ТРЗ Чачак, „Ауторемонт“, ТОЦ КоВ, „Југоимпорт – СДПР“ и ВЗ „Космос“. Такође, у два ремонтна завода Војске (ВТРЗ „Мома Станојловић“ и ВЗ „Космос“), одржани су комплексни курсеви из области обезбеђења квалитета.

Потом су у складу са Савезним законом о стандардизацији и Законом о производњи и промету НВО, урађени и издати Правилник о утврђивању усаглашености у области производње НВО и Упутство за његово спровођење. Тим документима заокружена је регулатива за област утврђивања усаглашености НВО, тачније, одређене су надлежности и овлашћења за сертификацију производа, система квалитета, оцењивача система квалитета, испитивања производа и контролу усаглашености.

У периоду од 1990. до 2011. било је око 150 провера система квалитета преко друге стране код наменских произвођача и испоручилаца НВО. Искуства која су стечена током свих тих провера и оправдани ауторитет који су имали из ове области у окружењу, определили су Војну контролу квалитета да се акредитује код Југословенског акредитационог тела (ЈУАТ) као организација за вршење провере система квалитета преко треће стране – независно оцењивање, ради сертификације, по захтеву организације. На тај начин могућности и капацитети Војне контроле квалитета стављени су на располагање држави како би се уједначили критеријуми и увело више реда у тој области. Акредитацију од ЈУАТ-а добили су 28. новембра 2001. и постали су прва акредитована организација у земљи – број сертификата 08-001.

Када се очекивало да ће све ићи узлазном путањом, уследио је пад. Наиме, актом Управе за организацију од 31. децембра 2004, наређено је расформирање формације 360.325 контрола квалитета НВО у миру и рату до 30. јуна 2005.

године. У складу са тада новом организацијом Министарства одбране одељци ВКК НВО при произвођачима средстава НВО престали су са радом 31. децембра 2005. године. Правни следбеник Војне контроле квалитета постало је Министарство одбране, тачније Одсек за обезбеђење квалитета у Одељењу за квалитет, стандардизацију и метрологију, Управе за одбрамбене технологије.

Иако су после тога надлежни нивои одлучивања у Министарству у више наврата информисани о проблемима који могу настати укидањем Одељка ВКК НВО при произвођачима средстава

ште намене) и Дирекција за стандардизацију, кодификацију и метрологију. С тим што је Дирекција под Управом за одбрамбене технологије, а ВКК је директно потчињена помоћнику министра одбране за материјалне ресурсе. Од првог априла 2010. војни контролори пресељени су на нову локацију – у Жарково.

Квалитет у одбрани

Зашто је истрајавање на квалитету Војне контроле квалитета толико важно?

– Обезбеђење квалитета само је један од услова да се конкурентна спо-

НВО и смањењем Одсека за обезбеђење квалитета, ситуација је остала непромењена до почетка 2010. године.

Сличним путем – укидањем Војне контроле квалитета – ишле су и земље у окружењу. Међутим, већина је, убрзо по распуштању, своје бивше контролоре, војна лица, ангажовала уговором о делу и они сада обављају те послове.

И у нашем случају су се врло брзо показале све слабости те одлуке. Када је од 2007. почео нагли извоз средстава НВО, земље у коју су та средства извозена тражиле су сертификат о квалитету који издаје војна контрола квалитета. То су схватили у МО, и у јануару прошле године министар одбране донео је одлуку да се од постојећег одељења у Управи за одбрамбене технологије формирају Војна контрола квалитета (без НВО јер, по новој формацији, у састав ВКК улазе и контролори покретних средстава оп-

собност организације издигне на приближно исти ниво од пре десет и више година, а за то је потребна најшира технолошка подршка у подизању нивоа менаџмента, повећању продуктивности, метрологије и техничких услуга – каже пуковник проф. др Јакић.

Он сматра да систему менаџмента квалитетом у војној индустрији морају бити подређени читава организација, технолошки процеси, а и понашање управљачке структуре и запослених.

– И све бивше чланице такозваног источног блока интензивирају сопствене истраживачко-развојне пројекте и развијају производне капацитете, траже кооперанте, сараднике, улагаче ради обезбеђења нових послова и нових пројеката, посебно извозних. Ово је у тржишној утакмици у којој побеђује онај ко има најбоље пројектантско-развојне капацитете, људске ресурсе и агилно руко-

водство. Наша искуства на том плану јесу значајна и у поређењу са војним индустријама тих земаља, свакако, у предности. Не треба помињати колико је војно-индустријски комплекс бивше СФРЈ био значајан у свету и који су светски респективни истраживачко-развојни пројекти реализовани. На тим искуствима мора се градити стратегија развоја војне индустрије. Искуства су добра прилика и да се исправи у ходу оно што нам недостаје. Недостају нам нов начин размишљања, нови пословни системи, нова организација и нови људи. Борба за план производња није ни почела, њено распламсавање тек предстоји, а на плану квалитета није учињено много – сматра директор Војне контроле квалитета.

Данас није довољно да се за Министарство одбране прибави средство, већ мора да се обезбеди одговарајући континуитет квалитета и тако задовоље захтеви корисника – команди јединица и установа Војске Србије. Да би обезбедила квалитет услуга, према дефинисаним стандардима и спецификацијама, Војна контрола треба детаљно да сагледа све процесе, првенствено са аспекта квалитета.

Њена улога је да обезбеђује и контролише квалитет покретних ствари у свим фазама животног циклуса производа – од развоја преко серијске производње до отуђења производа из система одбране. Сада су у њиховом саставу и интенданци па се морају контролисати и све покретне ствари, а не само средства НВО. Све што улази у систем одбране, пролази кроз њихов филтер – одећа, обућа, храна. За сада под њиховом капом нису само фармацеути и грађевинци.

Војна контрола квалитета извршава и задатке из области сертификације производа, процеса и интегрисаних система менаџмента према стандардима SRPS ISO 9001, SRPS ISO 14001, OHSAS 18001,

РУКОВОДИОЦИ

У периоду од 1960. до данас Војном контролом квалитета руководили су: генерал-потпуковник Срђан Брујић, генерал-мајор Блажо Марковић, те пуковници проф. Милош Милосављевић (завршио студије на Сорбони у Паризу), Владислав Хочевар, Павле Огривовић, Душан Бунчић, доц. др Југослав Радуловић, и актуелни директор проф. др Бранислав Јакић. У одређеном периоду у њој су радили познати официри попут генерал-потпуковника проф. др Александра Стаматовића, помоћника савезног секретара за ВПС, генерал-потпуковника проф. др Александра Радовића, начелника УИРП, и генерал-мајора ВРС Павла Орашанина.

SRPS ISO 27001, те по стандарду система одбране SOPS 9000/05. У припреми је да се сертификаује и рад Министарства одбране и у њега уведе систем квалитета SRPS ISO 9001 и SRPS ISO 27001.

Осим тога, представници Војне контроле квалитета активно учествују у реализацији међународних споразума и конвенција о квалитету покретних ствари и животне средине, обучавају кадар и израђују прописе из те области. И не само то. На Војној академији, на командноштабном и генералштабном усавршавању уведен је предмет – Квалитет у одбрани, како би и високи официра знали основне постулате о квалитету.

Узорковање

У периоду од 2010. до 2011. извршено је још око 60 провера система квалитета у организацијама у Републи-

ци Србији и БиХ (Република Српска), тако да ВКС тренутно има 50 издатих важећих сертификата. Сада се баве завршним контролама уговора за извоз, за домаћу производњу, за Војску Србије.

– Ми контролишемо на основу узорка, а то је SRPS N. NO.029. У зависности од величина серије одређује се број узорака и испитује. Постоје табеле којима се тај број одређује. Ако имате 100 јединица неког средства, за проверу се узима 15 јединица и од тог броја само један сме да буде неисправан. Ако су два, серија пада. Произвођачу је тако поштрен захтев и за њега је ризик да не направи квалитетно.

Исто је код већих серија, које имају од 35.000 до 150.000 јединица. Ако имате 150.000 неких јединица, 1.250 јединица је узорак. Од тога сме само осам да буде неисправно. Ако је девет, серија пада. Произвођач мора да изради нову серију и у његовом је интересу да први пут добро направи – објашњава пуковник др Јакић.

Он каже да постоје разни нивои контроле који су одређени према критеријуму поузданости:

– Највећа је поузданост код оруђа, на пример код ракетних система – у том случају од 10.000 ракета само једна сме да „слаже“. Дакле, тражи се 99,9 поузданост јер је опасност велика – та ракета ће ући у лансер и ако је неисправна може да направи хаос. Наравно, има производа код којих није толика опасност.

На питање од чега зависи лоша серија – од материјала или човека, наш саговорник каже да обично зависи од човека – око 60 одсто, а 40 од материјала. Уобичајено је да се материјали контролишу током процеса производње. Кад се открије неквалитет или неки проблем, произвођачи их сами искључују из тока производње и замењују.

Данас је велики проблем набавити квалитетан материјал. Зашто?

– Велике куће купују материјал који често не прате сертификати о квалитету и ради се по принципу узми или остави. Некад смо ми имали војног контролора у фабрици који је контролисао квалитет. Данас није тако јер је реч о малим количинама па се произвођачу не исплати да за пет тона преоријентисете своју производњу, тако да је тржишни квалитет доста климав – сматра Јакић.

Зато у Војној контроли квалитета сматрају да приликом набавке нових производа НВО треба да буде пресудан

НОВА ФИЛОЗОФИЈА

– Увођење и обезбеђење система менаџмента квалитетом – QMS захтева примену нове филозофије усмерене на потпуно нови начин пословног размишљања и деловања, што значи нов пословни стил, културу и склад потреба. Успостављање система QMS захтева стручан, систематичан, креативан и континуални рад. Највећа опасност је уљуљивање у уверењу да је све јасно и нормално и да се то већ примењује у организацији. Добар квалитет обезбеђује добро коришћење капацитета, опреме, људских ресурса, материјала, оптимално одвијање пословног процеса, а то значи добру продуктивност и мање трошкове пословања. Основни разлози због којих је квалитет важан за функцију управљања јесу конкурентност, продуктивност, трошкови – каже директор Војне контроле.

квалитет, а не цена. Данас је однос следећи – 70 одсто је цена, а 10 квалитет. Идеално је да 40 одсто буде цена, а 30 квалитет.

– Ми увек причамо да је квалитет важнији од цене. Произвођач је урадио производ и уложио исту енергију као да је производ најквалитетнији. Ако није, мора да га шартира и има дуплу штету. За нас у систему одбране требало би да важи старо правило – *Нисам довољно богаћ да кућујем неквалитетне ствари.*

Контролори

Војна контрола квалитета данас броји двадесетак људи, што је, како кажу, оптимално. Њихов број ће се повећавати како се буде проширивао делокруг рада. Сви су високообразовани, инжењери, а међу њима има и доктора наука, магистара, специјалиста. Контролори су различитих специјалности. Углавном су машинци, технолози, пољопривредни, текстилни, ваздухопловни инжењери, електроничари, који су најтраженији јер их је и најмање. И свако од њих има свој сегмент рада. На пример не може електроничар да контролише барут и муницију.

Њих је тешко видети јер 70 одсто радног времена проводе на терену – у фабрикама, а у канцеларију долазе само да би сачинили извештај. Документација коју они обрађују не мери се страницама, већ у килограмима.

Војне контролоре је увек био добар глас – да су принципијелни и непоткупљиви, што је логично јер они одговарају морално, материјално и кривично ако се нешто деси. Сваки контролор има округли печат, државни и кад донесе одлуку, његов потпис стоји иза тога. Нико нема утицаја на њега.

Његов рад је строго регулисан – постоје стандарди, ПКП, конструктивна документација. Он узоркује, провери квалитет тог узорка и на основу тога доноси закључак. Постоје повремене контроле – једном се контролише материјал, други пут технолошки поступак, а код завршних контрола, проверава се све за ту серију. У свом раду користе фабричку мерну опрему, која мора бити еталонирана.

– Ово је велики полигон на коме се много тога научи јер сте присутни у свим областима – од идеје до уништења средства на крају животног циклуса – каже директор Војне контроле.

Документа по којима раде у ВКК је-су из претходног периода, али ће се кад буде усвојен Правилник о опремању, у року од шест месеци, са Правилником усагласити и сва њихова упутства и правилници о контроли. Тај документ је у завршној фази. Сада се зна да ће тим правилником ВКК добити на значају и да ће тај документ битно утицати на убрзање развоја средстава НВО.

Сарадња

Војни контролори у свом раду блиско сарађују Техничким опитним центром и Војнотехничким институтом. У

ТОЦ-у се контролише усаглашеност производа према ТТЗ, али они не почињу испитивања ако ВКК није издала потврду да је све преконтролисано (са описом уочених недостатака) у пробној партији и нултој серији – малој производњи. Потом је Војна контрола квалитета задужена за контролу серијске производње и свега што улази у систем одбране. Без њихове потврде потврде се не може. Уједно, она је и интерни финансијски документ јер омогућава произвођачу да наплати своја потраживања.

Свакодневно сарађују и прожимају се у раду и са Дирекцијом за стандардизацију, кодификацију и метрологију, јер користе постојеће стандарде и метролошке лабораторије (8.500 стандарда и 14 војних метролошких лабораторија).

Значај Војне контроле ће несумњиво расти, баш као и проблеми са којим се суочавају. Наиме, како каже пуковник Јакић, постојећи начин рада никако не одговара савременим концептима QMS – систему менаџмента квалитетом, и продуктивности, а посебно задовољењу захтева потенцијалних купаца – армија или групација. И то се у будућности мора мењати – мора се обезбедити квалитет производа за нове захтеве, нова тржишта, а посебно за нове маркетиншке изазове.

Разматра се и могућност повратка војних контролора у шест државних организација одбрамбене индустрије. То би се врло брзо исплатило јер би одмах био повећан ниво квалитета средстава НВО. ■

Мира ШВЕДИЋ

НЕТАЧНОСТИ

– Није тачна тврдња да се повећање продуктивности може постићи снижавањем квалитета производа. Приликом увођења програма унапређења квалитета смањује се број рекламација, снижава ниво потребних ресурса, смањује се потреба за контролом производа, организација постаје способнија да производи већу количину производа са истим нивоом ангажовања ресурса. Побољшан ниво квалитета смањује трошкове, а лош се одражава на већи број рекламација, трошкове гаранције, те губитак продаје. Организација са тим проблемима често мора да повећава трошкове контроле само да би открила неквалитетне производе – каже пуковник проф. др Јакић.

ПОЈМОВНИК РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

Усвајање Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Уједињених нација, изазов је вредан пажње, јер у свету је свега тридесетак земаља усвојило националне акционе планове. Међу њима најмање је оних које спадају у тзв. земље у транзицији. Још мање је оних које су у тако кратком року изнедриле оперативан документ који садржи и конкретне показатеље постојећег стања, на основу спроведеног истраживања.

Република Србија, као земља постконфликтног опоравка, имала је још један изазов у покушају да превлада проблеме из блиске прошлости и да, заједно са осталим земљама у региону Западног Балкана, смело закорачи у будућност уградњом европских стандарда.

Национални акциони план за примену Резолуције 1325 С

РОДНА РАВНОПРАВНИ НИЈЕ ПРИВИЛЕГИЈА

Пише мр Биљана СТОЈКОВИЋ

Прошло је више од годину дана од доношења одлуке Владе Републике Србије о изради и око пола године од усвајања Националног акционог плана (НАП) за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација (СБ УН) – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010–2015). У подсећању на процес израде и усвајање једна реч има сублимирајући значај, а то је – синергија! Баш тако.

У процесу израде, усаглашавања и усвајања НАП-а, остварен је

завидан ниво сарадње између владиних и невладиних актера, мушкараца и жена, домаћих и страних партнера. Јер, као што је познато, израду овог документа иницирало је 30 невладиних организација, које су под координацијом Београдског фонда за политичку изузетност (БФПИ) израдиле почетни пројекат и предложиле, у марту 2010. године, Влади Републике Србије да поводом десетогодишњице од усвајања Резолуције 1325 СБ УН донесе национални акциони план за спровођење поменуте резолуције у Републици Ср-

бији. Влада је прихватила иницијативу и одлучила, крајем јуна 2010. године, да пројекат израде повери мултисекторској Радној групи, у којој је руководећу улогу имало Министарство одбране.

Увек када је реч о женама, мушкарци не остају равнодушни, па чак ни када је реч о примени једне резолуције Уједињених нација. Резолуција која је узбуркала духове, пре једно пола године, у време расправе и усвајања Националног акционог плана о њеној примени у Републици Србији носи број 1325, усвојена је у Савету безбедности Уједињених нација 2000. и односи се на – жене, мир и безбедност.

Србија је међу првим земљама у региону разрадила мере за њену примену које се директно тичу побољшања положаја жена запослених у сектору безбедности и спровођења политике једнаких родних могућности, али и заштите жена и деце – цивила у рату, конфликтним и постконфликтним ситуацијама и у мировним операцијама.

ОСТ ЈЕ ПРАВО,

Брза и ефикасна израда

За мање од шест месеци Радна група Владе, уз помоћ Радног тима Министарства одбране који јој је пружао стручну и административно-техничку потпору, израдила је НАП који је позитивно оцењен у јавности приликом расправе о садржају тог документа и који је добио подршку свих надлежних министарстава, не-

владиног сектора, академске заједнице и медија. Након уважавања и уградње предлога из јавне расправе у садржај документа, НАП је усвојен 24. децембра 2010. на седници Владе и објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, 30. децембра исте године.

Међутим, у позадини овог, на први поглед једноставног и брзог процеса, стајао је велики рад глав-

них актера, пре свега ангажованих у Министарству одбране и Војсци Србије (МО и ВС), где је у вези са Резолуцијом 1325 СБ УН, у 2010. години, не само израђен предлог документа, већ је реализовано и још 320 активности, спроведено истраживање, израђено 178 аката, 20 извештаја, учествовано на три округла стола. Такође, организована је и Међународна конференција о положају же-

на у оружаним снагама, учествовано је у едукацији о родној осетљивим питањима на два семинара и створена је мрежа од 124 лица.

Усвајање НАП-а је изазов вредан пажње, јер у свету постоји свега тридесетак земаља које имају усвојене националне акционе планове за примену Резолуције 1325, а међу њима најмање је оних које спадају у тзв. земље у транзицији. Још мање је оних које су у тако кратком року изнедриле оперативан документ који садржи и конкретне показатеље постојећег стања, на основу спроведеног истраживања. Осим тога, Република Србија као земља постконфликтног опоравка, имала је још један изазов у покушају да превлада проблеме из блиске прошлости и да, заједно са осталим земљама у региону Западног Балкана, смело закорачи у будућност уградњом европских стандарда.

Приликом израде НАП-а у Републици Србији консултовано је чак 38 страних докумената УН, ЕУ, НАТО–ПЗМ, ОЕБС-а, а разматрани су и усвојени акциони планови страних земаља, затим Устав Републике Србије, те сет домаћих нормативних и стратегијских докумената који се односе на људска права, безбедност и родну равноправност. Такав приступ проблему подразумевао је уградњу високих развојних стандарда у сектор безбедности који третирају жену као активног субјекта у друштву, равноправног са мушкарцима и подразумевају превазилажење родних стереотипа који жену у рату, конфликту, постконфликтном опоравку, па и у миру – третирају искључиво као „жртву“ (жртву мучења и силовања, жртву породичног насиља, мобинга и слично).

Суштина уградње међународних стандарда у реформу сектора безбедности произилази из промене безбедносне парадигме која се десила након пада Берлинског зида, а подразумевала је суочавање људске заједнице са бројним, новим безбедносним изазовима, ризицима и претњама који су, углавном, невојне

природе, попут сиромаштва, болести, глади, незапослености, етничких и верских сукоба, тероризма, трговине дрогом, трговине децом и женама, климатских промена и слично. Самим тим, и улога жена запослених у сектору безбедности и њихових комуникаторских, дипломатских, социолошких, психолошких, медицинских, економских и других способности и вештина добила је на већем значају.

Поред тога, многи теоретичари безбедности у свету у прилог већег ангажовања жена у сектору безбедности потенцирају чињеницу да жене чине већину популације на планети, па стога треба и да се више питају и одлучују о својој безбедности. Слична је ситуација и у Републици Србији, где према подацима Републичког завода за статистику, на основу последњег пописа становништва из 2002. године, жене чине 51,34% од укупног броја становника у Републици Србији.

Међутим, важно је истаћи да родна равноправност коју уводи НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН није никакав „женски пуч“ у традиционалној мушкој сфери интереса у сектору безбедности, или обнова матријархата у делу друштва, или, како неки погрешно схватају, посебан привилегован статус за жене (нпр. да жене неће бити отпуштане приликом смањења броја запослених, да ће брже и независно од резултата рада, нивоа школовања и стеченог искуства напредовати у струци, да ће добијати чин „преко ноћи“ само зато што су жене). Истина је да НАП не садржи ниједан став који би упућивао на такве закључке.

Заступљеност жена у сектору безбедности (показатељи из септембра 2010)

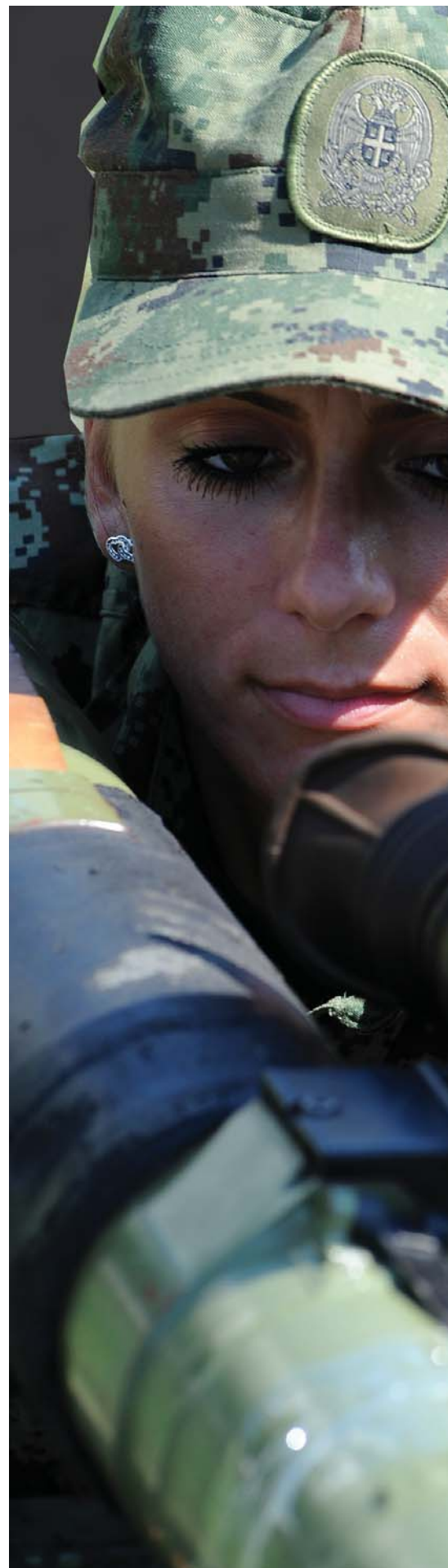
Министарство одбране – од укупног броја запослених 19,5% су жене;

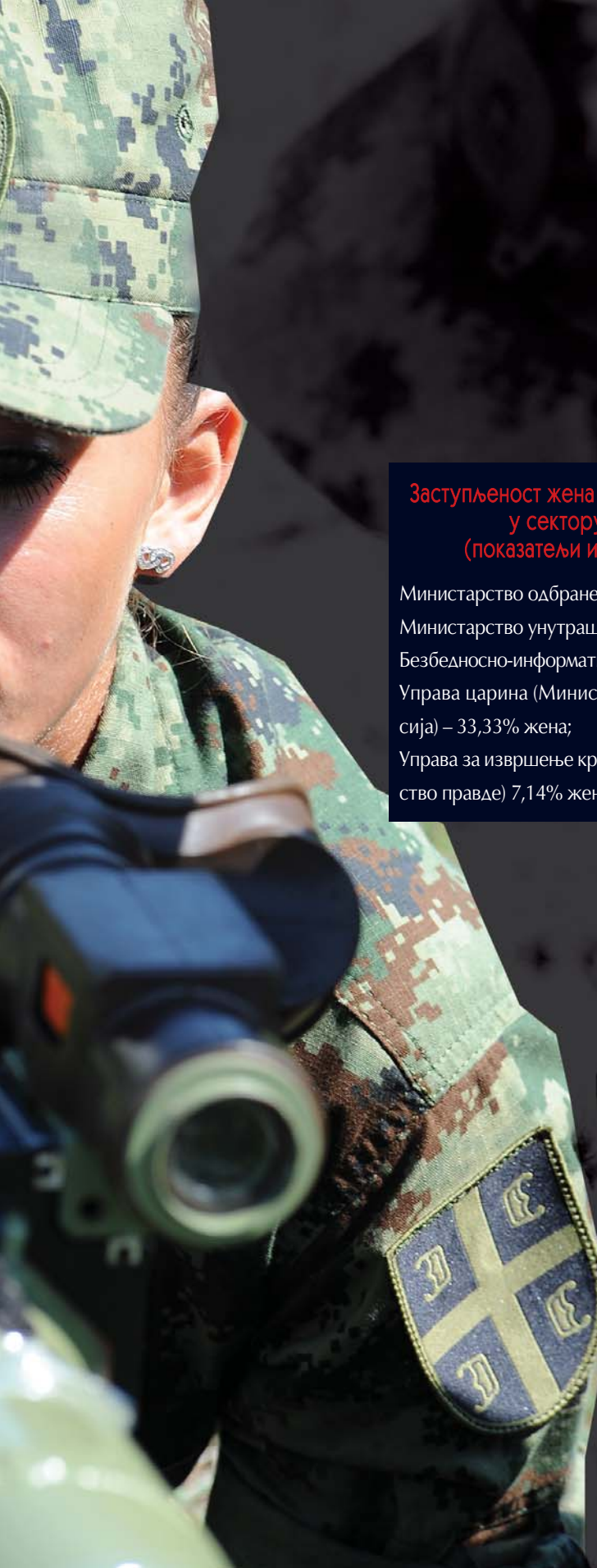
Министарство унутрашњих послова – од укупног броја запослених 20,96% су жене;

Управа царина – од укупног броја запослених 35% су жене;

Безбедносно-информативна агенција – од укупног броја запослених 30,74% су жене;

Управа за извршење кривичних санкција – од укупног броја запослених 23,8% су жене.

Садржај Националног акционог плана

Али, шта тај документ, заправо, садржи? Садржи операционализовану политику једнаких родних могућности, што је, на крају крајева, гарантовано Уставом Републике Србије, Законом о родној равноправности, Законом о забрани дискримина-

Заступљеност жена на руководећим местима у сектору безбедности (показатељи из септембра 2010)

Министарство одбране – 10% жена;
Министарство унутрашњих послова – 10,95% жена;
Безбедносно-информативна агенција – 10,95% жена;
Управа царина (Министарство економије и финансија) – 33,33% жена;
Управа за извршење кривичних санкција (Министарство правде) 7,14% жена.

ције и предвиђено Стратегијом за унапређење положаја жена и родне равноправности у Републици Србији од 2009. до 2015. године и Акционим планом за спровођење те стратегије. У седам поглавља НАП-а женама се, заправо, потврђује право на доступност образовања и обуке на свим облицима војног и полицијског школовања и усавршавања под истим условима као и мушкарцима, јер све до 2007. године женама није било могуће да студирају на Војној академији, а у Центру за основну полицијску обуку пријем и обука жена започиње тек од 2008. године.

У НАП-у се потврђује и право на родну равноправност и једнаке могућности у погледу заступљености мушкараца и жена у сектору безбедности и у одлучивању. Такође, наглашено је право да жене буду више заступљене у одлучивању у сектору безбедности, поготово о питањима која се односе на мир, родну равноправност и безбедност и да активније учествују у решавању конфликта и постконфликтних ситуација, у међународним активностима и мултинационалним операцијама.

У делу НАП-а посвећеном заштити жена и девојака подвлачи се право да жене, девојке и девојчице буду заштићене од свих облика угрожавања њихове безбедности, у складу са одредбама међународног права, са посебним освртом на тежак положај жена избеглица и њихове деце са простора бивше Југославије и интерно расељених лица са Косова и Метохије, жртава трафикинга, силовања, мобинга и слично.

У НАП-у се обрађује и проблем едукације, тј. указује на потребу превазилажења родних стереотипа образовањем и обуком свих запослених у сектору безбедности. И у последњем поглављу указује се на потребу промене друштвеног амбијента, вођењем медијских кампања које имају за циљ да заинтересују и мотивишу већи број жена за укључивање у решавање безбедносних питања на свим нивоима у друштву.

Тако схваћен садржај НАП-а указује на потребу и одговорност свих запослених у сектору безбедности, без обзира на то да ли су мушкарци или жене, да се у невољи сете наука о чојству и јунаштву и пружи помоћ слабијима од себе, или што би се модерним речником рекло – да поштују људска права других. Били традиционалисти или модернисти, свеједно, треба знати да НАП не даје никакве привилегије женама у односу на мушкарце, али их охрабрује у погледу испуњавања њихових људских права и могућност да тешко бреме одговорности поделе са мушкарцима запосленим у сектору безбедности.

Почетни резултати

Током спровођења НАП-а у МО и ВС, за протеклих седам месеци реализовано је 97 активности у вези са поменутиим документом, од којих издвајамо Одлуку о спровођењу мера из делокруга Министарства одбране и Војске Србије утврђених НАП-ом, коју је донео министар одбране 18. маја ове године. Министар одбране одобрио је и предложени План активности за 2011. годину за спровођење НАП-а у МО и ВС.

На основу поменуте одлуке, државна секретарка за политику одбране донела је, крајем маја 2011. године, Решење о формирању Аналитичке групе МО и ВС за анализу спровођења НАП-а за примену Резолуције 1325 СБ УН – *Жене, мир и безбедносћ* у Републици Србији. Аналитичка група, коју чини 19 жена и мушкараца (официра, подофицира и цивилних лица на служби у МО и ВС), одржала је свој први састанак у јуну ове године на коме је усвојен модел унутрашње организације

Аналитичке групе и динамички план рада, методологија истраживања и започет рад на мерењу напретка у примени НАП-а у МО и ВС, на основу утврђених индикатора, који су усаглашени са УН и ЕУ. У наредном периоду предвиђено је спровођење едукације чланова ове групе за спровођење

Институционална тела и механизми родне равноправности у Србији на основу НАП-а Резолуција 1325 СБ УН

Актуелни задаци на примени Резолуције 1325 СБ УН:

1. успостављање институционалних тела (Аналитичка група МО, Политички савет Владе и МСКТ Владе);
2. штампање двојезичне верзије НАП-а (септембар 2011);
3. избор и обука „особа од поверења“ (октобар–децембар 2011);
4. обука чланова Аналитичке групе (планирање септембар– децембар 2011, обука март–септембар 2012);
5. обука жена за учествовање у мировним мисијама и за саветнице за родну равноправност (планирање у 2011, обука март–октобар 2012);
6. успостављање родно одговорне евиденције кадра и родно одговорног буџетирања (септембар 2011);
7. спровођење истраживања–мерење напретка у примени НАП-а (март–мај 2011. и јун–октобар 2011);
8. медијске кампање за популаризацију циљева НАП-а.

вођење родно одговорне анализе у сарадњи са страним партнерима, пре свега министарствима одбране Шпаније и Шведске.

Поред тога, Министарство одбране, као овлашћени предлагач Владе, средином јула ове године, сачинило је предлог две одлуке за формирање кључних институционалних тела Владе Републике Србије за спровођење НАП-а: Политичког савета и Мултисекторског координационог тела и упутило их у процедуру усаглашавања са надлежним министарствима.

Поред наведених тела Владе, МО и ВС ће се до краја године ангажовати на увођењу и тзв. механизма родне равноправности и то: саветника/саветнице за родну равноправност министра одбране и саветника/саветнице за родну равноправност команданата националних контингената у мировним операцијама, као и „особа од поверења“, родно одговорне евиденције кадра и родно одговорног буџетирања.

Едукација – кључ успешности

Током имплементације НАП-а, у оквиру едукације као превенције насиља над женама, осам припадника Министарства одбране и Војске Србије прошло је обуку у децембру 2010. и у фебруару и марту 2011, у Ечкој, Ковачици и Нишу, о „Увођењу родне перспективе у реформу сектора безбедности“. Семинари су реализовани у оквиру пројекта „Консолидација процеса демократизације у сектору безбедности у Србији“, у организацији БФПИ, Београдског центра за безбедносну политику (БЦБП) и Мисије ОЕБС у Србији. Сви полазници семинара стекли су сертификате о оспособљености за бављење родном проблематиком у својим животним и радним срединама.

Ради остваривања већег степена родне равноправности припадника МО и ВС и превазилажења родних стереотипа, прилагођени су наставни планови и програми војнообразовних установа на свим нивоима (Војна гимназија, Војна академија, Командно-штабно и Генералштабно усавршавање), у темама које обрађују питања

родне равноправности. Посебно су значајне теме које се односе на примену међународног хуманитарног права са аспекта заштите жена и девојака од насиља у конфликтним и постконфликтним ситуацијама (UNW/2011/002), које су и саставни део обуке припадника Министарства одбране и Војске Србије за учешће у мултинационалним операцијама УН. Поред тога, на курсевима за учешће у мултинационалним операцијама који се реализују у Центру за мировне операције Генералштаба Војске Србије додатно се изучавају родно сензитивна питања, а организују се и радионице на којима полазници курса уче о увођењу родне перспективе у реформу сектора безбедности. Број наставних јединица је са досадашња два часа повећан на десет школских часова, по питању родне равноправности, што је одличан показатељ напретка.

Осим тога, Центар за мировне операције предложио је током израде Плана активности међународне војне сарадње за 2012. годину успостављање сталне сарадње са релевантним међународним организацијама које се баве питањима повећања учешћа жена у мировним активностима на кључним позицијама, што је и један од приоритета НАП-а за примену Резолуције СБ УН 1325. Такође, Центар планира организацију семинара и обуке у сарадњи са страним партнерима у марту 2012. за веће учешће жена у мировним операцијама, посебно на местима саветница за родну равноправност.

Представници МО и ВС учествовали су на три округла стола у организацији БЦБП који су били посвећени промоцији циљева НАП-а и разјашњењу улоге саветнице за родну равноправност министра, директора управе, односно агенције; институционалних тела за примену НАП-а, увођењу квота у систем безбедности и преношењу искустава из страних земаља у примени Резолуције 1325 СБ УН.

Представници МО учествовали су у вођењу тематских расправа на три регионалне конференције одржане у Сарајеву, и то: у фебруару, марту и јуну 2011. на којима су разматране следеће теме: „Заштита људских права и слобода припадника оружаних снага – унапређење положаја жена у сектору безбедности у духу примене Резо-

луције 1325 СБ УН“, „Улога жена на руководећим позицијама у изградњи безбедности“ и „Улога жена лидера у области одбране и националне безбедности“. На последњој Регионалној конференцији одржаној у Сарајеву, 26. и 27. јуна 2011, донет је закључак о покретању регионалног пројекта земаља југоисточне Европе о улози жена лидера у области одбране и безбедности.

Веома је значајно пратити испуњавање три од седам општих циљева предвиђених НАП-ом, а који се односе на повећање заступљености жена у

сектору безбедности у Републици Србији у оперативном саставу, одлучивању и мировним операцијама. Јер, жене су заступљене, углавном, на административним, аналитичким и пословима формулисања политике, на нижим и средњим руководећим позицијама, а врло ретко на високим и највишим руководећим и командним дужностима.

Предуслов за реализацију наведеног циља је едукација девојака за професију официра, подофицира, војника и полицајца под истим условима као и мушкараца. Сада су створени услови да се девојке заинтересоване за радни однос као професионални војници јављају на конкурс под једнаким условима као и мушкарци. Укупан број примљених жена зависи од њиховог интересовања, потреба јединица и задовољавања критеријума предвиђених консорсом.

Планом школовања и усавршавања кадра МО и ВС у 2011. години, а у складу са потребама система одбране, предвиђено је школовање и усавршавање већег броја жена. У школској 2011/2012. години, у односу на претходни период, присутна је тенденција раста интересовања девојака за упис на Војну академију и Високу школу Војномедицинске академије. Тренутно се на Војној академији, од укупног броја кадета, школује 20% девојака и на Високој школи Војномедицинске академије 56% девојака. Томе је допринела

и интензивна медијска кампања за промовисање војног позива међу омладином и женама, коју је спровела Управа за односе са јавношћу, а такве кампање организује и МУП Србије ради промоције професије жена полицајца.

Према показатељима из маја 2011. године, највећи проценат жена заступљен је у војномедицинској служби (66%), где њихово учешће на руководећим позицијама износи чак 40%. Овај пример на најбољи начин одсликава позитивне тенденције у погледу равноправног третмана жена и мушкараца у Министарству одбране и Војсци Србије. ■

(Аутор је координатор Радног тима Министарства одбране за израду НАП-а и руководилац Аналитичке групе МО за анализу спровођења НАП-а у МО и ВС)

А

АНТИДИСКРИМИНАЦИОНИ ЗАКОНИ

Антидискриминациони закони представљају, најчешће, сет закона који имају за циљ да у законодавне системе појединих држава унесу одређења међународних докумената и створе законодавни оквир за елиминисање различитих облика дискриминације. Њиховом применом стварају се услови за афирмисање односа и праксе који ће бити засновани на истинској равноправности људи, без обзира на полу, расну, националну припадност, материјални или друштвени статус...

Иако је већина наших закона антидискриминаторске природе, сматра се да је тек усвајањем Устава Републике Србије (2006), а потом и Закона о забрани дискриминације (2009) и Закона о равноправности полова (2009) у Републици Србији створен антидискриминаторни законодавни оквир за остваривање равноправности на начелима владавине права, социјалне правде, равноправности полова, грађанске демократије, људских и мањинских права и слобода, као основних претпоставки за развој политика једнаких родних могућности и унапређење положаја жена у свим областима друштвеног живота, укључујући и безбедност.

Поменути законски оквир у Републици Србији гарантује остваривање родне равноправности и вођење политике једнаких могућности тј. постизање равноправности полова у свим фазама планирања, доношења и спровођења одлука које су од утицаја на положај жена и мушкараца. Органи јавне власти воде активну политику једнаких могућности у свим областима друштвеног живота, укључујући и сектор безбедности. ■

Жене, мир и безбедност

Резолуција 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност једногласно је усвојена 31. октобра 2000, наглашавајући последице крвавих конфликта на жене и девојке и важност улоге жена у изградњи мира и постконфликтном опоравку земље. То је једна од најважнијих резолуција УН у области мира и безбедносне политике и у сагласности је са претходно донетим конвенцијама које се односе на жене, мир и безбедност.

Резолуција је правно обавезујућа за све земље чланице УН, без потребе за додатном ратификацијом. Ради спровођења Резолуције, 2002. године, СБ УН подстакао је земље чланице, цивилно друштво и друге релевантне актере да развију стратегије и акционе планове, са јасним циљевима и временским одредницама за уградњу родне перспективе у мировне операције и програме опоравка и реконструкције.

У извештају генералног секретара УН из октобра 2004. године позивају се све земље чланице да припреме националне акционе планове

ради одлучнијег спровођења Резолуције 1325 СБ УН. Национални акциони планови су документа влада држава чланица УН, која садрже оперативне смернице за спровођење Резолуције 1325 СБ УН у пракси.

Приступање изради Националног акционог плана посебно је значајно у земљама које су изашле из периода сукоба, као што је то случај са Републиком Србијом, јер се овим документом успостављају стандарди и механизми за заштиту жена и девојака током и након сукоба. Међутим, с обзиром на то да жене нису само жртве рата и насиља, већ могу да имају и активну улогу као учеснице на сукобљеним странама, али и у преговарачком процесу у смиривању сукоба и налажењу решења за мирно решавање конфликта, дугорочан развој и стабилизацију региона, овај документ пружа могућност за дефинисање такве њихове улоге у сектору безбедности и друштву у целини. Циљ овог документа је да обезбеди и равноправност учешћа, напредовања и одлучивања жена у сектору безбедности. ■

Европска иницијатива

Република Србија, као потенцијална чланица Европске уније (ЕУ), уважава чињеницу да је ЕУ у својим документима истакла значај равноправног учествовања мушкараца и жена у превенцији и решавању конфликта и промовисања културе трајног и одрживог мира. У оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике Европске уније (CSDP), родна перспектива мисије ЕУ остварује се и присуством једног/једне или неколико саветника/саветница за родну равноправност у свим цивилним и војним мисијама, а увођење такве дужности у праксу Републике Србије представља један од задатака и новина предвиђених Националним акционим планом.

Поред тога, приликом израде НАП-а у Србији узети су у разматрање Стратегија ЕУ за равноправност жена и мушкараца 2010–2015. године и План активности за спровођење Стратегије ЕУ за равноправност жена и мушкараца 2010–2015. године.

И остале међународне организације препознале су у овој резолуцији могућност да се боље и ефикасније користе људски капацитети за ефективнији одговор на кризне и посткризне ситуације. Тако, НАТО је у септембру 2009. године донео

Директиву (D-40-1) којом се све чланице програма НАТО-а и *Партнерства за мир* упућују на уградњу препорука из Резолуције 1325 СБ УН, у смислу успостављања родне равноправности у командној структури НАТО-а, укључујући и неке мере за заштиту жена током оружаних сукоба. Такав приступ је интероперабилан, имајући у виду сличне стандарде и акционе планове Сектора за мировне операције УН (УН ДПКО) и ЕУ, ОЕБС и Савета Европе. Такође, наведене структуре се доследно ангажују на спречавању насиља над женама у кризним и ванредним ситуацијама, те у промовисању учешћа жена у изградњи мира.

Усвајање Националног акционог плана, ради примене Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији, потврђује намеру Владе Републике Србије да активно доприноси процесима изградње мира, стабилности и безбедности, пре свега у свом непосредном окружењу – у региону југоисточне Европе, затим и у Европи – кроз свеобухватан процес европских интеграција, и у свету – учешћем представника Републике Србије у мултинационалним операцијама и на међународним скуповима посвећеним миру, положају жена и безбедности. ■

Б

БУЏЕТИРАЊЕ КОЈЕ ЈЕ РОДНО ОДГОВОРНО

Појам и пракса родног буџетирања су новијег датума, јер их је први пут у политичку терминологију увео Савет Европе, 2005. године. Данас родно одговорно буџетирање представља стандард у политичкој пракси већине демократски развијених земаља.

Родно одговорно буџетирање подразумева спровођење родне политике у пракси на тај начин што се сматра да без уважавања потреба више од половине заједнице, коју чине жене, нема праведне расподеле средстава. За национални буџет сваке земље чланице Европске уније то, у пракси, значи да родна перспектива представља једну од полазних основа у изради и реализацији буџета. Другим речима, родно одговорно буџетирање није посебна ставка у буџету, већ обухвата поступке који се односе на родну анализу буџета – од прикупљања прихода до њиховог распоређивања у којима се прати утицај расподеле буџетских средстава на жене и мушкарце, како би се унапредила политика једнаких могућности и елиминисала неравноправност и дискриминација жена.

У пракси Републике Србије родно одговорно буџетирање уведено је усвајањем Стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности за период од 2009. до 2015. године, праћене Акционим планом, а у сектору безбедности усвајањем Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010–2015). ■

Д

ДИСКРИМИНАЦИЈА

Дискриминација је довођење једне друштвене групе или појединца, тј. појединке у положај мање вредних особа, оних којима се укидају или умањују загарантована права. У том контексту, родна дискриминација се, пре свега, односи на највећу маргинализовану друштвену групу – жене.

У Закону о равноправности пола, који је у Републици Србији усвојен 2009. године, у члану 4 овај појам је дефинисан на следећи начин: „Дискриминација по основу пола је свако неоправдано, непосредно или посредно разликовање, искључивање или ограничавање лица као и помагање у дискриминаторском поступању и давање првенства.“

Дакле, свако правно или фактичко, непосредно или посредно разликовање, привилеговање, искључивање или ограничавање засновано на полу због којег се неком лицу отежава или негира признавање, уживање или остваривање људских права и слобода у политичком, образовном, економском, социјалном, културном, спортском, грађанском и другим подручјима јавног живота може се сматрати дискриминацијом.

Дискриминација може бити непосредна и посредна. Док је први појам већ објашњен треба рећи да се посредном дискриминацијом по основу пола сматра „свако неоправдано разликовање, искључивање или ограничавање којима се у истој или сличној ситуацији лице односно група лица, на основу пола као личног својства, ставља у неповољнији положај доношењем акта или вршењем радње која је привидно заснована на начелу једнакости и недискриминације“.

Иако постоје организоване друштвене мере да се ова врста дискриминације укине, нема друштвене заједнице која би могла за себе рећи да је превазишла стање дискриминације на основу пола. ■

Законски оквир

Нормативни оквир Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН садржан је у Уставу Републике Србије којим се гарантује равноправност жена и мушкараца, забрањује сваки вид непосредне или посредне дискриминације с обзиром на припадност одређеном полу и утврђује могућност увођења посебних мера чији је смисао да се изграде претпоставке за постизање пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима (члан 15. и члан 21. став 4. Устава).

Устав Републике Србије изричито прописује да су општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије, те да се непосредно примењују (члан 16. став 2. Устава).

Бројним међународним документима установљене су обавезе држава потписница да унапређују родну равноправност, да предузимају активности и усвајају ме-

ре, укључујући и посебне мере усмерене на стварање једнаких могућности и отклањање свих облика дискриминације, како би створиле социјални амбијент у коме ће бити постигнути стандарди родне равноправности.

Република Србија ратификовала је велики број међународних докумената о људским правима и потписница је скоро свих међународних конвенција у области људских права, права жена и деце и међународног хуманитарног права, усвојених под окриљем Уједињених нација од којих је најважнија Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW).

Усвајањем Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН, Република Србија исказује спремност да поштује међународне обавезе које је прихватила и одлучност да у својој политици примени наведену резолуцију УН и непосредно се ангажује на њеној реализацији. ■

Стратегијски оквир

Мере и активности предвиђене Националним акционим планом за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији ослањају се на опредељења садржана у стратегијским документима којима је Република Србија дефинисала своју политику у области друштвеног развоја, европских интеграција, одбране, безбедности, унапређења родне равноправности и заштите жена.

Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности за период од 2009. до 2015. године утврђује целовиту и усклађену политику државе ради елиминисања дискриминације жена, побољшања њиховог положаја и интегрисања родне перспективе у све области деловања институција система. Наведеном стратегијом дефинисани су следећи циљеви:

1. повећање учешћа жена у процесима одлучивања и остваривање родне равноправности;
2. побољшање економског положаја жена и остваривање родне равноправности;
3. остваривање родне равноправности у образовању;
4. побољшање здравља жена и унапређивање родне равноправности у здравственој политици;
5. превенција и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава;
6. уклањање родних стереотипа у средствима јавног информисања и промоција родне равноправности.

Спровођење наведених стратегијских циљева конкретизовано је усвојеним Акционим планом за спровођење Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности за период од 2010. до 2015. године. ■

Е

ЕУ РЕГУЛАТИВА О РОДНОЈ РАВНОПРАВНОСТИ

Политика родне равноправности у Европској унији остварује се: родно осетљивим законодавством, стратегијом родне равноправности и финансијском подршком програмима намењеним женама. Родна равноправност једно је од начела на којима почива законодавна регулатива Европске уније. Правни стандарди ЕУ о родној равноправности најдетаљније су разрађени у такозваном секундарном законодавству ЕУ, прецизније у: директивама, резолуцијама, препорукама и одлукама Савета министара, Европског парламента и Европске комисије.

Директиве носе са собом обавезу усаглашавања националног законодавства током процеса придруживања ЕУ. До данас, у области родне равноправности донесено је укупно 13 директива о једнаком поступању према мушкарцима и женама. Директиве се односе на равноправан приступ жена запошљавању, на право на једнаку зарату, на заштиту мајчинства, право на одсуство очева због родитељства, на социјално осигурање и професионално социјално осигурање, на бесплатну правну помоћ у случајевима дискриминације и самозапошљавања.

С обзиром на то да је улазак у чланство ЕУ један од приоритета Републике Србије, приликом израде Националног акционих плана (НАП) за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији, поред осталог, полазило се и од усвојене Стратегије ЕУ за равноправност жена и мушкараца 2010–2015. године, Плана активности за спровођење те стратегије, утврђених индикатора ЕУ, Мапе пута за равноправност жена и мушкараца (2006–2010), Европске конвенције о људским правима и Европске повеље о родној равноправности. ■

Ж

ЖЕНСКА ЉУДСКА ПРАВА

Женска људска права су део ширег корпуса људских права усвојених у Уједињеним нацијама, која истичу да сва људска бића имају слободу да развијају личне способности и праве изборе без ограничења наметнутих строгим родним улогама и право да се различито понашање, жеље и потребе жена и мушкараца у једнакој мери узимају у обзир, вреднују и подржавају.

Најважнија женска људска права су:

- 1) право на живот;
- 2) право да се не буде жртва мучења или окрутног, нехуманог или понижавајућег односа или казне;
- 3) право на једнаку заштиту према хуманитарним нормама за време међународног или унутрашњег оружаног сукоба;
- 4) право на слободу и безбедност личности;
- 5) право на једнаку законску заштиту;
- 6) право на равноправност у породици;
- 7) право на највиши доступан стандард физичког и менталног здравља;
- 8) право на праведне и прихватљиве услове рада.

У Закону о равноправности полова Републике Србије, у члану 10, посебно се прецизирају неки од важних појмова у вези са остваривањем женских људских права, као што су: пол, род, посебне мере за остваривање родне равноправности у пракси, једнаке могућности, насиље засновано на полу, узнемиравање, сексуално узнемиравање и сексуално уцењивање. ■

Показатељ стања

извештаја о примени Конвенције о елиминасању свих облика дискриминације жена, те Одбор за равноправност полова Народне Скупштине Републике Србије.

Осим тога, утврђени су приоритети деловања и мера

ради побољшања положаја жена и унапређивања родне равноправности, усвојена је Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање родне, Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља, те Акциони план за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности за период од 2010. до 2015. године.

Такође, усвојене су измене кривичног, радног и породичног законо-

У периоду од 2000. године до данас дошло је до многих позитивних помака у Србији у правцу испуњавања међународних обавеза и прихваћених конвенција и стандарда. Основан је Савет за равноправност полова Владе Републике Србије, формирани су Управа за родну равноправност – посебан орган управе у саставу Министарства рада и социјалне политике – и Министарство за људска и мањинска права, надлежно за израду периодичних

и реалног

И

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗМИ И ТЕЛА

Република Србија, као чланица УН и земља која тежи пријему у чланство ЕУ, изражава посебну заинтересованост да се посвети циљу остваривања људских права, са посебним нагласком на побољшање положаја жена у друштву. С тим циљем, од 2000. године до данас, формиран су бројни институционални механизми и тела за спровођење политике родне равноправности, као што су: Савет за равноправност полова Владе Републике Србије, Управа за родну равноправност у оквиру Министарства рада и социјалне политике, Министарство за људска и мањинска права које је надлежно за израду периодичних извештаја о примени Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена, Одбор за равноправност полова Народне Скупштине Републике Србије, Заштитник грађана, Повереница за заштиту равноправности.

Поред тога, усвајањем Националног акционог плана (НАП) за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији уводе се и следећа институционална тела родне равноправности: Политички савет и Мултисекторско координационо тело за спровођење НАП-а као тела Владе Републике Србије; Надзорно тело за спровођење НАП-а као тело Народне скупштине Републике Србије.

У сектору безбедности, па тако и у Министарству одбране и Војсци Србије, предвиђено је деловање и следећих механизма родне равноправности: саветник/саветница за родну равноправност министра одбране и команданата националних контингената у мировним операцијама, „особе од поверења“, аналитичке групе, родно одговорно буџетирање, родно одговорна евиденција запослених... Поред тога, постојаће и независни мониторинг над спровођењем НАП-а кога ће спроводити медији, невладин сектор и академска заједница. ■

давства. Принцип родне равноправности укључен је у Закон о забрани дискриминације и у неке од државних стратегија, а донет је и системски закон у овој области – Закон о равноправности полова. Међутим, поред наведеног, веома је битно да се обезбеди веће учешће жена на свим нивоима демократског одлучивања и да им се додели већа улога у процесу доношења одлука које имају утицај на сектор безбедности.

Објективне околности утицале су на спорост у примени Резолуције 1325 СБ УН у тзв. земљама у транзицији и постконфликтним друштвима на простору Западног Балкана. Неопходно је поменути напоре невладиних организација, а пре свега организација жена у регионалном повезивању на просто-

ру бивше Југославије током конфликта и у процесима изградње мира. Организације жена биле су прве које су обновиле прекинуте везе између зараћених страна, доследно се залагале за мировне процесе и прве проговориле о ратним злочинима, нарочито злочинима против жена и цивилног становништва уопште. Посебно издвајамо значај иницијалног пројекта Београдског фонда за политичку изузетност – *Улога жена у изградњи нове безбедносне парадигме у Србији*, који је био посвећен представљању могуће улоге жена у безбедности у контексту Резолуције 1325 СБ УН, али и пројекта израде смерница за писање Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН. ■

J

ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ

Једнаке могућности представљају шири појам од родне равноправности, утолико што поред једнаких могућности за жене и мушкарце, под тим појмом се подразумевају и једнаке могућности за учешће у друштвеном, јавном и професионалном животу сваке индивидуе, које могу бити изложене дискриминацији по било ком основу или личном својству као на пример: полу, сексуалној оријентацији, етничкој припадности, религијском или политичком опредељењу, физичким карактеристикама, статусу, годишту, чланству у некој организацији...

У ужем одређењу овог појма, које се односи на родну равноправност, у Закону о равноправности полова, члан 10. став трећи, прецизирано је: „једнаке могућности представљају поштовање и остваривање људских права заснованих на полу у свим областима друштвеног живота и могућност равноправног коришћења резултата који произлазе из развоја друштва“.

Европско законодавство се бави постављањем стандарда једнаких могућности и у примарном и у секундарном законодавству. Једнаке могућности су примарно укорењене у Поглављу о социјалној политици, посебно у члану 141. Уговора о ЕЗ (бивши члан 119. – Уговор о ЕЕЗ – Римски уговор из 1957), и у Амстердамском уговору – Уговор о ЕУ 1999, који у члану 3 уводи концепт Gender mainstreaming, а одредбе члана 251. односе се на поступак доношења правних аката секундарног законодавства ЕУ и на те одредбе појединци, држављани земаља чланица ЕУ, могу да се директно позивају пред националним и европским судовима. ■

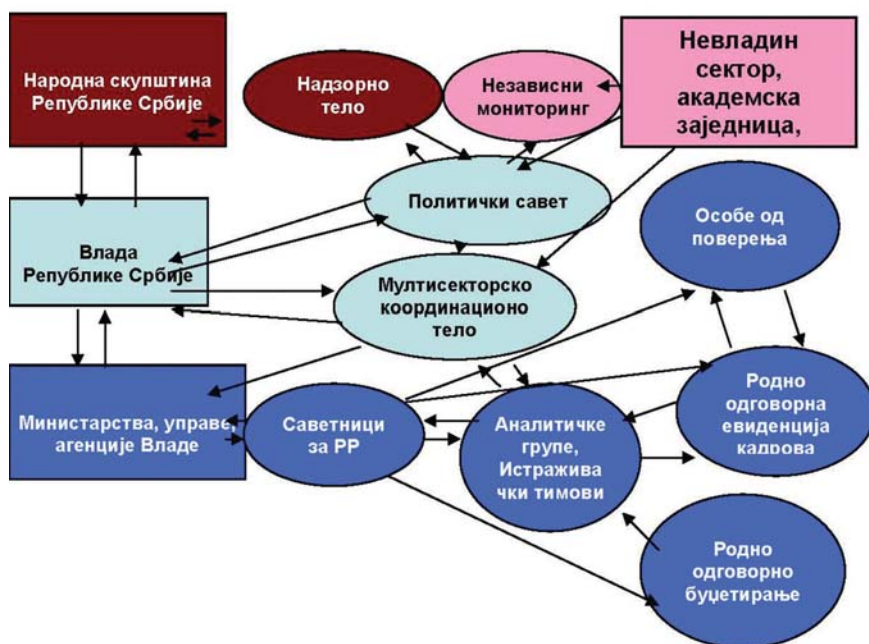
Институционални механизми

Поред установљених механизма за родну равноправност на републичком, покрајинском и локалном нивоу, потребно је установити и нова институционална тела и механизме родне равноправности.

Политички савет за спровођење Националног акционог плана је политичко тело на високом нивоу кога чине државни секретари, председници скупштинских одбора и руководиоци механизма родне равноправности. Функција овог тела је да непосредно брине о стварању политичких услова за реализацију циљева и активности Националног акционог плана на основу Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији, извештава једном годишње Владу Републике Србије и Народну скупштину Републике Србије о резултатима спровођења Националног акционог плана и, по потреби, учествује на конференцијама међународног значаја у вези са

Резолуцијом 1325 СБ УН. За установљавање оваквог тела и његово функционисање потребно је обезбедити одговарајуће политичке, финансијске и техничке предуслове у Влади Републике Србије.

Мултисекторско координационо тело за спровођење Националног акционог плана је оперативно тело Владе Републике Србије које се стара о реализацији циљева и задатака Националног акционог плана. Њега сачињавају представници министарстава која су носиоци појединих активности предвиђених Националним акционим планом, а који су непосредно ангажовани у својим министарствима на спровођењу Резолуције 1325 СБ УН. За установљавање оваквог тела и његово функционисање, потребно је обезбедити одговарајуће организационе јединице, финансијске и техничке предуслове у Влади Републике Србије и појединим ресорним министарствима.

Надзорно тело за спровођење Националног акционог плана је демократски надзорни механизам за спровођење Националног акционог плана, који је формирала Народна скупштина Републике Србије, кога чине представници надлежних одбора Народне скупштине Републике Србије и механизма родне равноправности. Ово тело контролише и надзире рад свих органа и механизма за спровођење Националног акционог плана а редовно му Политички савет и Мултисекторско координационо тело подносе шестомесечни и годишњи извештај.

Аналитичке групе или истраживачки тимови при надлежним министарствима/управама/агенцијама у сектору безбедности за праћење, годишње планирање и иницирање спровођења Националног акционог плана у пракси, утврђивање статистичких и других показатеља спровођења Националног акционог плана на основу утврђених индикатора, садржаних у прилогу Националног акционог плана, односно министар-

ства/управе/агенције који су у Националном акционом плану наведени као носиоци појединих активности, на основу постојећих људских ресурса формирају аналитичке групе или истраживачке тимове за утврђивање, анализу и обраду података добијених на основу индикатора постојећег стања у вези са спровођењем Националног акционог плана. Ове групе или тимови су оперативно задужени за израду редовних шестомесечних извештаја о примени Националног акционог плана за Мултисекторско координационо тело, за Надзорно тело, као и годишњих извештаја за Политички савет... Ови тимови оперативно сарађују са саветником/саветницом министра за родну равноправност и са „особама од поверења“ који ће бити установљени у надлежним министарствима у сектору безбедности, али и са другим научноистраживачким институцијама у земљи и иностранству и невладиним сектором у Републици Србији. ■

К

КВОТЕ

Квоте су мере којима треба да се исправи подзаступљеност жена у сфери рада, образовања, одлучивања и чим предстану да постоје разлози због којих су уведене, оне се укидају. Истовремено, квоте су и предмет сталних полемика па је тако било и различитих мишљења о учинцима њиховог увођења и приликом израде НАП-а за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији. Овим документом квоте су, ипак, уведене у висини прописаној законом од најмање 30% за пријем жена на све облике образовања и усавршавања у сектору безбедности.

Зашто је потребно увођење квота? Статистички показатељи у Републици Србији из 2009. показују да у укупној популацији од 7.306.677 становника (без показатеља са Косова и Метохије), већину становништва, односно 3.753.102 особа чине жене, што чини 51,36% од укупне популације. Иако домаће изборно законодавство дефинише 30% као минимум заступљености жена на изборним листама, што је далеко испод реалне квоте њихове популационе заступљености, у Републици Србији ни та минимална квота није у протеклом периоду остварена.

Подаци говоре да је након парламентарних избора из маја 2008. године заступљеност жена мања од дефинисаног минимума, тј. оне представљају 22,4% свих народних посланика Народне скупштине Републике Србије, а у погледу заступљености жена у извршној власти ситуација је следећа: у свим министарствима на руководећим местима највишег нивоа, тј. међу министрима има 81,5% мушкараца и 18,5% жена. Стога је промењен изборни закон, како би се обезбедила већа заступљеност жена на изборима у 2012. години, а и у бројним законским, подзаконским и планским актима у Републици Србији уведене су „квоте“. ■

М

**МОБИНГ И
ФУНКЦИЈА „ОСОБА
ОД ПОВЕРЕЊА“**

Мобинг је систематско узнемиравање, злостављање, а у неким случајевима и мучење особе на радном месту („мов“ на енглеском значи „руља“). Да би овакво понашање било окарактерисано као мобинг потребно је да се догађа учестало и континуирано у одређеном периоду. Разликују се вертикални и хоризонтални мобинг. У вертикалном, мобинг производи особа хијерархијски на вишем степену од угроженог радника/раднице, а у хоризонталном мобингу људи са исте хијерархијске лествице.

Шта се догађа особи изложеној мобингу? Пре свега омаловажава се, потцењује и игнорише њен радни учинак, придају јој се непријатни атрибути, шаљу јој се контрадикторне или узнемиравајуће поруке, не добија благовремене и тачне информације од значаја за посао који обавља... Особа изложена мобингу губи осећај самопоштовања, достојанства и сама себе све ниже вреднује. Законом о мобингу у Републици Србији, од 2010. године, ова материја регулисана је и њена примена у пракси допринеће и већој заштити жена које се најчешће жртве мобинга.

Приликом израде НАП-а за примену Резолуције 1325 СБ УН постављало се питање хоће ли увођење „особа од поверења“ као вида колегијалне помоћи предвиђених овим планом бити заправо дуплирање у односу на мандат особа које су већ у државним органима и привредним субјектима задужене за заштиту запослених од мобинга. Након темељног разматрања овог проблема, одлучено је да „особе од поверења“ имају другачији мандат, начин избора и функцију која се односи искључиво на питања родне равноправности, те је неопходно њихово увођење као механизма родне равноправности. ■

**Механизм
равнопра**

Особа од поверења, жена или мушкарац, јесте лице које пружа примарну колегијалну помоћ. Бира се тајним гласањем на 60 запослених, тј. бира се једно лице на нивоу једне организационе јединице (нпр: ранга управе, службе, бригаде и слично) министарства/управе/агенције.

Кандидате за „особе од поверења“ јавно предлажу сви запослени. Непосредни избор организује се заокруживањем броја испред кандидата за „особу од поверења“ на понуђеној листи, тајним гласањем, у складу са актом о избору. „Особа од поверења“ бира се на период од четири године и она посредује, саветује и предузима

И родне В Н О С Т И

НАП ЗА ПРИМЕНУ РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 СБ УН

мере ради решавања конкретних спорних питања из области родне равноправности и дискриминације.

Наведено лице пролази обуку како би могло да помогне колеги/колегиници у стресним ситуацијама. Помоћ може да иде у оба смера, тако што „особа од поверења“ може реаговати без захтева запосленог коме је помоћ потребна, када се утврди да постоји потреба за тим или на захтев лица коме је помоћ потребна. Обављају се појединачни и групни разговори. Уколико „особа од поверења“ не реши проблем, запослени се упућује на сарадњу са одговарајућим стручним службама (психолошка, правна, кадровска и друге службе).

„Особа од поверења“ је у обавези да чува податке до којих је дошла у обављању ове врсте помоћи, осим података који се односе на извршавање кривичних дела. „Особа од поверења“ обавља наведену функцију у оквиру послова радног места на коме је распоређена.

Саветник/саветница за родну равноправност министра/директора је механизам за увођење родне перспективе у политике и програме Министарства одбране, Министарства унутрашњих послова, Министарства финансија – Управи царина и Безбедносно-информативној агенцији.

Под саветником/саветницом за родну равноправност министра/директора подразумевају се посебни саветници министра/директора, сагласно члану 27. Закона о државној управи (Службени гласник РС, бр 79/05 и 101/07), чија се активност огледа у препорукама за увођење политике родне равноправности и примене Националног акционог плана, предлагању мера за њено унапређење, учешћу на међународ-

ним и домаћим конференцијама посвећеним родним питањима, те у пружању помоћи аналитичким групама и истраживачким тимовима и „особама од поверења“ у решавању питања од интереса за постизање родне равноправности у систему безбедности и испуњавању циљева и задатака Националног акционог плана.

Саветник/саветница за родну равноправност у свим цивилним и војним мисијама је механизам за увођење родне перспективе у систем безбедности, а који се остварује присуством једног/једне или у случају бројнијег контингента и неколико саветника у цивилним и војним мисијама, а увођење такве дужности у праксу Републике Србије представља један од задатака и новина предвиђених Националним акционим планом, у складу са праксом у мисијама Уједињених нација и Европске уније. ■

Влада Републике Србије усвојила је 23. децембра 2010. Национални акциони план (НАП) за примену Резолуције Савета безбедности Уједињених нација 1325 – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010–2015). План је израдила Радна група Владе, у којој су, поред представника Министарства одбране, које је добило координирајућу улогу, учествовали и представници: Министарства унутрашњих послова, Министарства финансија – Управе царина, Министарства спољних послова, Безбедносно-информативне агенције, Министарства правде – Управе за принудно извршење кривичних санкција, Министарства за људска и мањинска права, Министарства рада и социјалне политике – Управе за родну равноправност, Министарства за државну управу и локалну самоуправу, Министарства просвете, Министарства за Косово и Метохију, Републичког завода за статистику.

Стручну и административну помоћ у изради тог документа пружао је Радни тим Министарства одбране. Садржај НАП-а за примену Резолуције 1325 СБ структуриран је у осам тематских целина, које обухватају изградњу институционалних механизма за спровођење НАП-а, повећање заступљености жена у сектору безбедности и у одлучивању, повећање учешћа жена у решавању конфликта, постконфликтних ситуација и веће учешће жена у мултинационалним операцијама, затим правну заштиту деце, девојака и жена, едукацију свих запослених о родној равноправности и медијску подршку циљевима НАП-а.

На основу тог владиног документа, министар одбране донео је Решење о спровођењу НАП-а у МО и ВС и одобрио План активности за спровођење НАП-а у 2011. години у МО и ВС, као изванпланског, ванредног задатка, чија је реализација у току. ■

О

**ОСМИ МАРТ
– МЕЂУНАРОДНИ
ДАН ЖЕНА**

Далеке 1908. године, текстилне раднице у Њујорку марширале су под паролем „хлеб и руже“, тражиле су краће радно време, веће плате и забрану експлоатације децијег рада. Годину дана касније, раднице су демонстрирале у Чикагу. У знак сећања на ове, али и неке друге догађаје у којима су жене због лоших услова рада трагично губиле животе 1910. године, у Копенхагену, на иницијативу Кларе Цеткин, на Другој конференцији жена социјалисткиња, 8. март установљен је као празник борбе за права жена. Наредне, 1911. године, Дан жена је у Аустрији, Немачкој, Швајцарској и Данској славило преко милион радница, а данас у тим земљама скоро да се и не обежава.

Осми март прихваћен је као Међународни дан жена 1917. године у време када у Русији, са демонстрацијама поводом Међународног дана жена почиње такозвана Фебруарска револуција (по новом календару 8. марта). Након октобарске револуције, бољшевичка феминисткиња Александра Колонтај, прва жена амбасадор у СССР-у, изборила се да 8. март постане државни празник. Од 1975. године, која је проглашена Међународном годином жене, Уједињене нације су службено почеле да обежавају Међународни дан жена.

У Србији 8. март је први пут прослављен 1914. године. У СФРЈ, након Другог светског рата, прослављан је прво као дан у којем се говорило о равноправности жена, а онда је акценат померен на прославе, свечарење и обележавање тог дана као дана мајки. Упркос различитим конотацијама које је кроз историјске периоде овај празник добијао у јавности, он неспорно представља значајну прекретницу у политичкој и социјалној еманципацији жена. ■

Жене

На власти

Статистички показатељи у Републици Србији показују да у укупној популацији од 7.306.677 становника (без показатеља са Косова и Метохије), према подацима Републичког завода за статистику Србије из 31. децембра 2009, већину становништва, односно 3.753.102 особа чине жене, што чини 51,36% од укупне популације. Иако изборно законодавство дефинише 30% као минимум заступљености жена на изборним листама, што је далеко испод реалне квоте њихове популационе заступљености, у Републици Србији ни та минимална квота није остварена.

Подаци говоре да је након парламентарних избора маја 2008. године заступљеност жена мања од дефинисаног минимума, тј. оне представљају 22,4% свих народних посланика Народне скупштине Републике Србије, а у погледу заступљености жена у извршној власти ситуација је следећа: у свим министарствима на руководећим местима највишег нивоа, тј. међу министрима има 81,5% мушкараца и 18,5% жена; међу државним секретарима је 77,6% мушкараца и 22,4% жена, а међу помоћницима министара 57,8% мушкараца и 42,2% жена. Процентуална и бројчана заступљеност жена највећа је у пра-

восућу, где више од две трећине запослених чине жене – од 2.400 судија у Републици Србији, 1.700 су жене, а 700 мушкарци.

Када је реч о показатељима из Аутономне Покрајине Косово и Метохија, након усвајања Резолуције 1244 СБ УН, неке државне надлежности Републике Србије за Косово и Метохију пренете су на Мисију Уједињених нација (UNMIK). Стога, Републички завод за статистику Србије и Министарство за Косово и Метохију из објективних разлога не располажу поузданим статистичким показатељима о постојећем стању на тој територији у 2010. години.

ПОЛ И РОД

У Закону о равноправности полова у Републици Србији у члану 10, прецизирано је да „пол представља биолошку карактеристику“. Међутим, за разлику од пола, род је друштвено успостављена улога жена и мушкараца у јавном и приватном животу која се изворно развила на биолошкој разлици полова, а данас је повод за постојање различитих теоријских и политички ангажованих приступа овом проблему. На пример, у „Речнику родне равноправности“, ауторки Весне Јарић и Надежде Радовић, истиче се да се пол дефинише, пре свега, према видљивим гениталијама људског бића и према репродуктивним функцијама. За разлику од пола, род је социјална категорија и односи се на „жене“, „мушкараце“ и тзв. „сексуалне мањине“.

Теоријски помак у разликовању пола (Sex) и рода (Gender), унутар теорије родности, има дугу предисторију. Основу тог теоријског концепта понудила је Маргарет Мид у књизи „Пол и темперамент у три примитивна друштва“ још 1935. године. Она је дефинисала пол као биолошку категорију, а род као друштвени конструкт.

Почетком седамдесетих Кејт Милет у „Сексуалној политици“ и Шуламит Фајерстон у „Дијалектици пола“ развијају тезу да постојеће разлике међу половима, које имају корен у различитој биологији мушкараца и жена, нису кључ за разумевање друштвене неједнакости мушкараца и жена. Ен Оукли је извела тврдњу да родне разлике имају свој корен у култури, а не у природи. Симон де Бовуар дефинисала је жену као „Други пол“. Да ли су мушкарци и жене само „два супротна пола“ или би понешто могло да се каже и о њиховој друштвеној позицији – то је већ тема из области родне равноправности. ■

Р

**РОДНА
РАВНОПРАВНОСТ**

Родна равноправност заснива се на ширем корпусу људских права. Полазећи од тога да сва људска бића имају право да развијају своје способности, усавршавају се и развијају личне способности и афинитете, нема законског, нити друштвеног основа да се женама ускраћује то право само због њиховог пола, односно рода. Са демографског становишта, нерационално је и неоправдано онемогућавати развитак више од половине светске популације јер жене чине више од пола човечанства.

Стога, родна равноправност подразумева право на једнакост и право на различитост. Другим речима, морају се узети у обзир, афирмисати, позитивно вредновати и подржавати различита понашања, тежње и потребе мушкараца и жена. Пут ка родној равноправности је доношење политика, планова и мера и друштвено прихватање тих садржаја, поступака и модела друштвене организације који воде ка њеном остваривању. То значи да мушкарци и жене морају имати једнаке могућности да учествују у доношењу одлука о својој садашњости и будућности, морају имати једнаку друштвену одговорност за доношење и спровођење тих одлука.

Бројни су документи Уједињених нација, Савета Европе, Европске комисије, ОЕБС-а, поједини национални уставни закони и прописи земаља које препознају родну равноправност као демократску вредност и пружају гаранције за спровођење родне равноправности у пракси.

Законом о равноправности полова у Републици Србији (2009), у члану 2, став четири наглашено да: „државни органи, органи аутономне покрајине, органи јединица локалне самоуправе, организације којима је поверено вршење јавних овлашћења, као и правна лица која оснива или финансира у целини, односно у претежном делу Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе (у даљем тексту: органи јавне власти) дужни су да прате остваривање равноправности засноване на полу у свим областима друштвеног живота, примену међународних стандарда и Уставом зајемчених права у овој области“.

Жене у сектору безбедности

У сектору безбедности у Републици Србији бројчана и процентуална заступљеност жена је и даље незадовољавајућа. Подаци о женама у систему безбедности најчешће су део јединственог информационог система људских ресурса појединих министарстава/управа/агенција, што значи да, углавном, не постоји посебна евиденција о заступљености жена, нити посебан програм каријерног вођења жена, не води се посебна евиденција о њиховом учешћу у међународним и едукативним активностима и не постоји устаљена евиденција о броју мушкараца који су користили породично боловање и боловање због болести деце, како би омогућили напредовања супруге запослене у сектору безбедности.

У претходном периоду у систему одбране знатно је афирмисана улога жене. Широј јавности Србије добро су познати подаци да се жене школују на Војној академији и обављају дужности професионалних припадника Војске Србије.

У Министарству одбране, жене су распоређене на разне дужности од административних и аналитичких послова, средњих и нижих руководећих места, до формацијских места на којима се формулише политика одбране. Жене су заступљене у свим категоријама лица на служби у Министарству одбране и Војсци Србије, као професионална војна лица (официри, подофицири и професионални војници) и цивилна лица.

Према подацима из септембра 2010. године, 19,5% од укупног броја запослених у Мини-

старству одбране и Војсци Србије су жене. У професионалној војној служби у Министарству одбране и Војсци Србије 2,6% од укупног броја су жене, и то: 0,5% жена официра, 0,4% жена подофицира и 7,2% жена професионалних војника.

Иако је укупан број жена у професионалној војној служби у Републици Србији у 2010. скроман, охрабрује чињеница да се проценат од 2,6% повећао за

0,7% у односу на 2009. годину. Посебно треба указати да највећи број жена које су запослене у Министарству одбране и Војсци Србије спадају у високообразоване, научне и стручне кадрове, чији резултати рада нису адекватно вредновани и награђивани.

Међутим, број жена цивилних лица у систему одбране у 2010. години у процентима износи 51,8% од укупног броја

цивилних лица, али су њихове могућности за вођење у каријери и награђивање на основу рада објективно ограничене у постојећим околностима. Примера ради, у програму Кадровско-аутоматизованог информационог система (КАИС) у Министарству одбране и Војсци Србије не води се евиденција са подацима о броју жена на руководећим радним и формацијским местима високог, средњег и нижег нивоа, нити постоји програм вођења у каријери за цивиле, међу којима је највећи проценат жена.

На Војномедицинској академији запослено је 65,11% жена. Од укупног броја доктора наука запослених на Војномедицинској академији 42,25% су жене, од укупног броја магистара на Војномедицинској академији 52,12% су жене и од укупног броја уписаних кадета на Војномедицинској академији у школској 2008/2009. години 50% су жене, а у школској 2009/2010. години 60% су жене. На Војномедицинској академији жене су на руководећим местима заступљене са 27,64%. ■

СМЕРНИЦЕ ЕУ О РОДНОЈ РАВНОПРАВНОСТИ (МАПА ПУТА)

Смернице Европске уније за равноправност између жена и мушкараца, усвојене 1. марта 2006, представљале су документ ЕУ којим се дефинишу политике деловања с циљем унапређивања родне равноправности у периоду од 2006. до 2010. године. Овај документ се популарно назива и „Мапа пута“ чланица ЕУ, али и оних земаља које су у претприступној и приступној фази за чланство у Унију. Смерницама је претходила оквирна стратегија ЕУ у овој области за период од 2001. до 2005. године, а на основу њих израђена су два кључна документа: Стратегија ЕУ за равноправност жена и мушкараца 2010–2015. године и План активности за спровођење стратегија ЕУ за равноправност жена и мушкараца 2010–2015. године.

Европска комисија усвајањем и спровођењем овог документа јасно је исказала своју опредељеност ка реализацији шест приоритетних циљева:

1. једнака економска независност мушкараца и жена;
2. усклађивање професионалног и породичног живота мушкараца и жена;
3. једнака заступљеност на местима одлучивања;
4. искорењивање свих форми родно заснованог насиља;
5. уклањање родних стереотипа;
6. промовисање родне равноправности у спољној и развојној политици. ■

T

ТРГОВИНА ЖЕНАМА И ДЕЦОМ (ТРАФИКИНГ)

Трговина женама и децом спада међу најургентније проблеме и изазове безбедности савременог света, па је, стога, овај проблем обухваћен и НАП-ом за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010–2015).

Према подацима УН чак око четири милиона жена и деце су годишње предмет трговине у свету. Земље се у односу на проблем трафикинга (трговине женама и децом) деле на земље порекла, земље транзита и земље крајње дестинације.

Учесницима у мировним операцијама и акцијама за наметање мира скреће се пажња да могу бити доведени у ситуацију да користе услуге жена које су жртве трговине људима и присилно натеране да се баве проституцијом. Они у процесу едукације наилазе на следеће одређење овог проблема: „Под трговином људима подразумева се намамљивање, превоз односно други начин трансфера, пријем или држање у неком простору других лица и то претњом силом или употребом других облика принуде, отмице, преваре, обмане, злоупотребе моћи или тешке ситуације у којој се та особа налази, или давањем особи или примањем новца или друге користи од особе која има контролу над другом особом са циљем њене сексуалне, радне или неке друге експлоатације.“

Тржиште трговине женама је у сталном порасту и већ се може мерити са тржиштем дроге и оружја. Република Србија је од 2002. године знатно унапредила нормативни оквир заштите од свих видова трговине људима. ■

Значај образовања

У Србији су сви облици едукације, односно школовања, курсирања, усавршавања и обуке, формално-правно доступни за пријем жена, изузев Војне гимназије. Доступност појединих нивоа обуке и школовања у вези је са праксом одређивања квота. Одређивање квота, генерално посматрано, само по себи нити фаворизује нити дискриминише. Оно је дискриминаторско у комбинацији са квалитетом и масовношћу одзива. Поуздано се може рећи да представља могући ризик за дис-

криминацију у оба смера, тако да у једној категорији буду примљени кандидати једног пола, који су по релевантним критеријумима слабијег квалитета од кандидата другог пола, а одбијени су због постојећих квота, али с друге стране непостојање квота умањује могућност жена да буду равноправно заступљене у сектору безбедности у коме, према показатељима, углавном доминирају мушкарци.

У Министарству одбране сви нивои обуке, школовања и усаврша-

вања на Војној академији и Високој школи Војномедицинске академије, осим Војне гимназије, отворени су за жене под истим условима као и за мушкарце истих квалификација и способности.

Процент девојака за пријем на Војну академију усклађује се сваке године са потребама Генералштаба Војске Србије и креће се у распону од 17,3% у 2007. години, када је примљена прва генерација кадеткиња, до 21,66% у 2010. години, када је уписана четврта генерација кадеткиња. У просеку, на све четири године студија на Војној академији има укупно 19,4% кадеткиња од укупног броја кадета Војне академије. На Високој школи Војномедицинске академије у 2010. години уписана је друга генерација студената. Укупан број кадеткиња на две године студија је 56% од укупног броја уписаних кадета на Високој школи Војномедицинске академије. На основу исказаних података произилази да се у на-

веденим високошколским установама на школовању налази 21,53% кадеткиња од укупног броја кадета.

Квоте за обуку жена професионалних војника такође не постоје већ се жене јављају, у складу са интересовањем и потребама јединица, на конкурс заједно са мушкарцима и тај проценат варира од циклуса до циклуса и износи 3% од укупног броја обучених у првом циклусу до 15% у седмом. У 2010. години кроз четири циклуса обуке кандидата за професионалне војнике, на обуку је примљено 15% кандидата женског пола.

Из система одбране на последипломском усавршавању налази се 15% жена од укупног броја лица из система одбране на усавршавању, а на школовању или усавршавању у иностранству ниједна жена. У претходном периоду, жене су биле присутне у готово свим облицима усавршавања у иностранству, али не у великом броју јер је и укупан број лица на школовању био симболичан. ■

ФЕМИНИЗАМ

Одређење појма „родна равноправност“ често се изједначаје са појмом „феминизам“, иако је реч о различитим појмовима. Појам „феминизам“ први пут се користи у Француској, у Роберовом речнику из 1837. године, под којим се подразумева: „учење које се залаже за ширење права и улоге жене у друштву“. Већ у овој дефиницији садржана су три битна елемента феминизма, тј. да је реч о: учењу (теорија), ширењу права жена (акција) и родној афирмацији жена (субјекат) у друштву.

Сматра се да је појам „феминизам“ први употребио социјалиста утописта Шарл Фурје 1830. године, када је изјавио да „еманципација жена изражава меру еманципованости друштва у целини“. У Енглеској „феминизам“ се помиње 1890. године као синоним за заштиту женских права и директно се везује за покрет сифражеткиња и спис Мери Волстонкрафт „Одбрана права жена“.

Први светски рат изнедрио је први талас феминистичких покрета социјалдемократкиња и њихове антиратне захтеве за заштиту жена на послу, ограничавање експлоатације женског и дечијег рада и борбу за право гласа жена. Други талас феминизма развија се у атмосфери све присутнијих утопијских енергија (покрет зелених, антинуклеарни и антиратни покрет, заштита мањинских сексуалних права и слично).

Мало теоријских концепата произвело је, у последња два века, толико друштвених реакција као феминизам. Према жестини социјалне промене на којој инсистира и методама ангажовања разликујемо: радикални, либерални, марксистички, социјалистички и тзв. New Age феминизам. ■

Ц

СЕДАВ – КОНВЕНЦИЈА О ЕЛИМИНАЦИЈИ СВИХ ОБЛИКА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ЖЕНА

Генерална скупштина Уједињених нација усвоила је, 18. децембра 1979, под редним бројем 34/180 један од кључних докумената у области родне равноправности – Конвенцију о елиминацији свих облика дискриминације жена, познатију у јавности као СЕДАВ конвенцију. Наша земља, тада СФРЈ, потписала је ову конвенцију јула 1980. године, а ратификовала је 1981, док је октобра 2000. ондашња Савезна Република Југославија дала сукцесорску изјаву Уједињеним нацијама којом је потврдила да поново прихвата међународне правне акте међу којима је и ова конвенција.

Република Србија је од 2006. поднела Иницијални извештај за период 1992–2003. године. Министарство за људска и мањинска права, државну управу и локалну самоуправу надлежно је за извештавање о примени ове конвенције у Републици Србији, осим на територији Косова и Метохије.

Сарађујући са поменутиим министарством, прошле године је и Министарство одбране дало свој допринос у подношењу овог државног извештаја Уједињеним нацијама извештавајући о усвајању НАП-а за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији.

Конвенција има шест делова и тридесет чланова и односи се на спречавање дискриминације жена обезбеђивањем њихових људских права на: политичком, економском, друштвеном, културном, грађанском или другим пољима. Државе потписнице су у обавези да осуђују дискриминацију жена, да свим средствима која имају на располагању, без одлагања, уносе принцип равноправности у своје правне системе и да обезбеде у свим областима напредак жена. ■

Учешће у мултинационалним операцијама

Република Србија у војном контингенту у мултинационалним операцијама последњих година има 17,6% жена. Један од разлога недовољног учешћа жена у оперативном саставу мултинационалних операција (војним и полицијским јединицама) јесте чињеница да оне чине мали број оперативног састава полиције и војске, што ограничава њихов број у оперативном саставу мултинационалних операција.

Такође, разлог је у предрасудама о томе да жене не поседују све потребне квалитете, физичке и психичке који би им омогућавали да ефикасно обављају полицијске и војне дужности. Као један од разлога треба истаћи недовољну мотивисаност жена да учествују у мултинационалним операцијама, најчешће због дуготрајног одсуства од куће и раздвојености од породице. Досадашње искуство показује да су жене у мултинационалним операцијама ангажоване само у санитарским тимовима, као медицински техничари, али не и у војнопосматрачким мисијама у којима учествују официри Војске Србије. ■

Удружење за помоћ и подршку особама са цистичном фиброзом

ЕНТУЗИЈАЗАМ БЕЗ ГРАНИЦА

Неисцрпном енергијом и огромним ентузијазмом, заставник Драган Ђуровић постиже и оно што лекари не могу – враћа наду болесницима који пате од ретке и тешке генетске болести – цистичне фиброзе

Ма колико тешка, болест се лакше подноси ако јој има лека. Али када се лек још не зна, када су истраживања тек на почетку, када је болест још непознаница, не само за оне који од ње болују већ и за лекаре који треба да је одагнају, онда се и нада смањује, а храброст понестаје. Заставник Драган Ђуровић, председник Удружења за помоћ и подршку особама са цистичном фиброзом, управо то не дозвољава.

Иако прогноза те генетске аномалије није охрабрујућа, јер болест разара телесни имунитет и ствара повољно тле за бројне и често тешке инфекције, смањење капацитета плућа и, нажалост, смртни исход, Ђуровић истиче да док се дише – предаје нема.

– Зато слоган нашег удружења и јесте – „*dum spiro spero*“, односно „док дишем надам се“. Они који болују од цистичне фиброзе и чланови њихових породица знају да је то тешка и још неизлечива болест. Невоља је и што се тешко дијагностикује. Слободно могу да кажем да лекари у Србији, али и у многим земљама, нису довољно едуковани да у четку препознају цистичну фиброзу. Њено проучавање интензивиранио је крајем осамдесетих, проналажењем гена CFTR и његових дефеката, заслужних за настајање болести – каже заставник Ђуровић.

До сада је пронађено више од 1.600 таквих аномалија. Лек још није прона-

ђен, али су услови за лечење оболелих знатно бољи него претходних деценија. У свету је смањена и стопа смртности, али је она код нас и даље забрињавајуће велика, првенствено због смањених могућности за одговарајуће лечење. Најважније је да се болест препозна на време и тако значајно повећају шансе за одлагање трагичног исхода.

Заставник Ђуровић је успео. Препознао је на време болест од које је патила његова ћерка. У почетку лекари су непрекидно високу температуру једногодишње девојчице везивали за различите упале, али пошто прописани медикаменти нису доносили побољшање, отац је узео ствар у своје руке. А онда, како то обично бива, за болест његове кћерке чуо је комшија, лекар. Посумњао је на ретку, готово непрепознатљиву болест и упутио га у правом смеру.

– Почео сам да читам о цистичној фибрози и препознавао симптоме – каже заставник Ђуровић. – Схватио сам да она разара организам, смањује капацитет плућа, гуши тело. Прихватили смо болест, препознали све опасности којима нам прети и отпочели борбу. Свакодневни третман састоји се од коришћења разних панкреасних ензима, витамина за јачање организма, висококалоричних енергетских напитака, инхалационих антибиотика, физикалне терапије пре и после инхалација и различитих справа које омогућавају лакше излучивање секрета из плућа.

Прошло је четрнаест година. Драган Ђуровић се повезао с онима који имају сличан проблем, помогао им је да разреше недоумице, прихвати болест која је задесила њих или неког њима драгог, ојачао редове бораца против цистичне фиброзе. Активирао је Удружење које подстиче истраживања цистичне фиброзе, буди наду.

Честа предавања, бројни иступи у различитим медијима, организовање семинара, саветовалишта, трибина о цистичној фибрози, пружање помоћи родитељима у набавци лекова, упорне иницијативе за промену посто-

јећих прописа и доношење повољнијих који ће омогућити оболелима и њиховим породицама достојанствен живот, представљају оно по чему се то Удружење истиче.

Али, заборавили смо најважније. Да нам се не би дешавало све то што се дешава, треба волети. То је највећа разлика. Драган Ђуровић воли своју ћерку. Та љубав даје му неисцрпну енергију и представља огроман мотив. И даје наду у победу. ■

Душан ГЛИШИЋ

ПОГРЕШНЕ ОДЛУКЕ

Мора се рећи, многи који одлучују о нашем здрављу и његовој заштити могли би пуно да науче од људи ангажованих у Удружењу за помоћ и подршку особама са цистичном фиброзом, од Драгана Ђуровића и његових пријатеља. Када би од њих учили, не би укидали саветовалишта за дијабетес у земљи у којој има све више дијабетичара, не би из домова здравља избацивали стоматологе, док нам је нација све крезавија, не би смањивали број и обим послова патронажних сестара, које свака породица чека „као озебао сунце“, не би гушили превентиву у здравству, док цео свет, посебно онај много богатији, понавља да је динар уложен у превентиву троструко вреднији од оног у куративи!

Са мајором Даном Мавраком, након повратка из мировне мисије

Све непознанице

Прошло је нешто више од годину дана од када су српски мировњаци у Конгу добили „појачање“. Поред шесточланог санитетског тима за евакуацију ваздушним путем (АМЕТ), у Централну Африку јула 2010, у својству штабног официра, односно штабног подофицира, отишли су мајор Дано Маврак и заставник Драган Бадњаревић. Данас су у Србији и својим колегама преносе искуства о раду у кризном подручју у срцу „црног“ континента.

СРБИ У ЦЕНТРАЛНОЈ АФРИЦИ

Војска Србије учествује од 2003. у мировној мисији УН у Конгу. До прошле године Република Србија слала је у Централну Африку по један шесточлани санитарски тим за евакуацију ваздушним путем (АМЕТ), а од 29. јула 2010. наш контингент увећан је за једног штабног официра и једног штабног подофицира.

Тренутно је на задатку шеснаести АМЕТ тим у коме су пуковник Бранко Цимбаљевић, потпуковник Предраг Кастратовић, старији водник Јован Мрдаљ и војни службеници Чедомир Мицић, Марија Милић и Сања Станковић.

новништво никада не зна шта може да очекује. У тој мултикултуралној „гужви“ ради око 20.000 припадника мировних снага УН из око 70 држава са свих континената, осим са Антарктика. Српски војници, мајор Дано Маврак и заставник Драган Бадњаревић, до недавно су делили судбину људи из конгоанског дела Централне Африке. Они су били чланови прве екипе Војске Србије у Конгу састављене од штабног официра и подофицира. Њихов задатак био је да „пробију лед“ и припреме терен за своје наследнике.

– Занимљиво је да је већина Конгоанаца чула за Србе. Неки су знали за Србију и Црну Гору, други за Србију, а поједини за Југославију. На Србију су их највише асоцирали спортисти, рецимо Новак Ђоковић, док се старији људи сећају Тита. Нама су доста помогли доктори, чланови санитарског тима Војске Србије који су већ били тамо – дочекали су нас на аеродрому и помогли нам око смештаја – започи-

ње причу о боравку у Африци мајор Дано Маврак из Војнообавештајне агенције.

Атентати и нереди

Конго има дугу историју нестабилности и сукоба. Одмах након ослобађања од белгијанске колонијалне власти 1960, земља улази у велику кризу праћену атентатима и честим сменама на власти. Од 1965. Мобуту Сесе Секо постао је председник. За 32 године његове владавине корупција је осиромашила државу, а повремене избори са само једним кандидатом били су део изградње култа личности пребогатог владара. Његов коначан силазак са власти Конгоанци су 1997. платили крвљу проливиеном у грађанском рату, који је био подстакнут немирима у суседној Руанди и Уганди. Већ следеће године избио је и други конгоански рат који је трајао све до 2003. године. У међувремену, на власт

Конга

На огромном пространству Демократске Републике Конго живи око 70 милиона људи, подељених у приближно 350 етничких група. Они говоре неким од 242 језика и дијалекта и поштују веровања сијасет различитих религијских заједница.

На том подручју, организовало се и десетак побуњеничких група и ста-

је дошао садашњи председник Конга Жозеф Кабила, који је наследио свог оца Лорана, десет дана након што је овај убијен. Ни тренутна ситуација није много боља.

– Постоји на десетине побуњеничких група у Конгу. Једино што је тамо сигурно јесте да ништа није сигурно, као и у већини Африке. У Киншаси су већ почеле демонстрације поводом предизборне кампање за новембарске председничке изборе. Свака демонстрација заврши се са неколико мртвих, а почели су полицију да гађају и молотовљевим коктелима. Да бисте се кандидовали на изборима морате да положите депозит и то нису занемарљиве своте новца. Пре него што смо кренули из мисије, причало се да ће се избори организовати у једном кругу и да председник неће морати да има апсолутну већину. Сви сценарији су у оптицају – од уласка земље у нову кризу до проглашења ванредног стања и пролонгирања избора – објашњава мајор Маврак који је био смештен у команди мисије у Киншаси, у саставу „Г2“ обавештајног одељења.

Праћење побуњеничких група

Заставник Бадњаревић био је од колеге удаљен око 2.000 километара, у граду Гома, близу границе са Руандом. Током мисије они су се видели само једном у јануару, али су непрестано били у контакту посредством телефона и интернета. У Конго су послати да обављају исте послове које иначе раде и у Србији. Међутим, задаци су им се током боравка у бившој белгијској колонији мењали – од обавештајне подршке информационим операцијама, преко предавања у току уводног курса за новопридошле официре, до учртвавања прикупљених обавештајних података у карте.

– Пратио сам активности побуњеничких група и њихових лидера, те локације на којима су се налазили. На основу информација које су долазиле са терена процењивао сам могуће рејоне у којима локално становништво може да буде угрожено, како би мо-

ЏУНГЛА И БОНОБО МАЈМУНИ

– Природа у Конгу је фантастична, поготово у покрајини Северни Киву где је био заставник Бадњаревић. То је висораван на 1.000 метара надморске висине. Киншаса је другачија, припада „ниском“ Конгу, у равници је, са доста влаге и класичном тропском климом. Сада су температуре тамо као код нас у пролеће, између 25 и 30 степени, а када наступе кишна или топла сезона пењу се и до 35 и 40 степени, са огромном влажношћу ваздуха.

Негде између Киншасе и Гома улази се у предео где су прашуме. Тада сам први пут видео шта је то џунгла. Од животиња смо често виђали врсту бонобо мајмуна за коју кажу да су најинтелигентнији и да су по генетској структури најприближнији човеку. Има много и комараца, али уз превентиву не представљају проблем – каже мајор Маврак.

гло да се превентивно делује. То је у складу са новим мандатом мисије од 1. јула прошле године. Од мандата наметања мира, мисија УН трансформирана је у мисију чији је задатак да штити цивиле и помаже органима власти ДР Конго да стабилизују државу. Наравно, увек постоји и трећи циљ, а то је заштита УН персонала, дочарава своје задатке мајор Маврак – који је добио медаљу за учествовање у мисији и одличне службене оцене за свој рад.

Дано Маврак боравио је и у граду Физи, у покрајинама Јужни и Северни Киву, где је највише активности наоружаних група. Ту је провео десет дана у пратњи Индијца генерал-поручника Чандора Пракаша, команданта војног дела снага УН. Последња три месеца Маврак је био вођа трочланог тима састављеног од аналитичара за праћење ситуације у Јужном Кивуу, где постоје проблеми

око интеграције побуњеничких група, њиховог разоружавања и превођења у састав наоружаних снага Конга.

– То се одвија уз бројне потешкоће у зависности од тога да ли су неки од бивших побуњеника починили злочине и да ли уопште код њих постоји воља за интеграцијом. Проблеми су и због плата и незадовољства новим постављењима па се дешава да пуковници дезертирају заједно са читавим батаљоном наоружаним до зуба. У обавештајном смислу то је једна јако комплексна и компликована ситуација – додаје Маврак.

Опасности

Иако први део приче из Конга личи на акциони филм препун опасности по главне ликове, лична безбедност српских мировњака ниједном није била угрожена. Такву судбину нису имали сви припадници снага УН-а.

– Нисмо имали ниједну директну претњу по живот. Међутим, чак ни конгоанска престоница није безбедна. У јануару су побуњеници покушали да убију председника Кабилу. Група наоружаних нападача напала је две локације, резиденцију Кабиле и војни камп републиканске гарде. Том приликом убијено је десетак војника, односно нападача. Највише наоружаних група налази се у источном и у северном делу Конга, у покрајинама Оријентал и Северни и Јужни Киву. Тамо је и највише побуњеничких група. По правилу оне не нападају представнике УН, мада је напада било. Одмах по нашем доласку у Конго, нападнута је једна база индијског контингента. Убијена су тројица мировњака, а седам их је рањено. Било је и заседа и пуцања на базу и патролу УН, али без фаталних последица, присећа се Маврак догађаја из Централне Африке.

У саставу снага УН највише је мировњака из Бангладеша, Индије и Пакистана. Поред њих, на привременом раду у Конгу су и војници из свих крајева света – Велике Британије, Ирске, Норвешке, Румуније, Босне и Херцеговине, Боливије, Нигерије, Непала, Канаде, Русије, САД, Кине... Тренутно се припремају за изазове које доносе председнички избори у новембру и дистрибуирају изборни материјал и региструју бираче. Ти послови су због огромне територије и неразвијене путне мреже поприлично отежани и на неким местима се обављају хеликоптером.

– Имали смо пристојан смештај, али то се, наравно, морало и платити. Киншаса је, као и читав Конго, јако скупа за живот. Само смо за смештај одвајали око 1.000 долара месечно. Тамо, ако имате струју и воду, а још сте при том и безбедни, то је врхунац. Све је у приватној организацији, па и исхрана. Јели смо у неколико проверених ресторана у којима се хране Европљани. Све остало је ризик. Због болести нисмо узимали ништа са улице. Тренутно у Киншаси харају разна обољења, колера, тифоидна грозница, богиње, мала-

рија... Ми на срећу нисмо имали здравствених проблема, а томе је допринело и претходно вакцинисање у Србији – описује мајор Маврак услове за живот у Конгу.

Конгоанци

Маврак прича да је локално становништво веома љубазно, али да очекује љубазност и са друге стране. Већина Конгоанаца је изузетно сиромашна, а постоји и мањи део екстремно богатих. Претежно су хришћани, мада има и муслимана и припадника традиционалних афричких религија.

– У образовању побуњеничких група није пресудни фактор верска

компонента, осим код такозваних Маи-Маи група. Реч „маи“ на њиховом језику значи вода и они верују да им непријатељ не може ништа ако се намажу водом коју су претходно „освештали“ њихови врачевци. Постоје и две екстремно-религијске групе – хришћанска „Армија божијег отпора“ (Lord resistance army) и исламска, која се налази у близини границе са Угандом и чији је циљ успостављање исламске државе – прича Маврак. Он је последња два дана боравка у Конгу провео са својим наследницима, мајором Његошем Копитићем и старијим водником Далибором Димићем, и помогао им да се адаптирају на услове живота у Централној Африци. ■

Сергеј КОМНЕНИЋ

37. механизовани батаљон Треће бригаде

Нови грађевини

Некада...

У Трећој бригади Копнене војске заступљен је домаћински приступ, који подразумева да се многе ствари могу решити унутрашњим резервама. Тако су поступили и припадници куршумлијског механизованог батаљона и остварили знатан напредак у инфраструктурном обезбеђењу – изградиле су и адаптирале 1.675 квадратних метара магацинског и техничког простора.

Припадници Треће бригаде Копнене војске доказали су у протеклом периоду више пута да их осим људских и професионалних квалитета краси и жеља да подигну стандард и створе оптималне услове за живот и рад и развојем материјалне базе обуке и побољшањем инфраструктурних капацитета. На основу такoга сачинили су План за уређење инфраструктуре на нивоу бригаде, гарнизона, гарнизонских места и касарни, што је дало резултат у виду изградње модерних надстрешница за смештај борбених и неборбених моторних возила у гарнизону Прокупље, уређење парка техничких средстава у Зајечару, те унапредило осталу инфраструктуру у касарнама и објектима бригаде.

Мултимедијална сала

Велики успех јесте изградња савремене мултимедијалне сале у нишкој касарни „Књаз Михаило“, коришћењем сопствене инвентивности, ангажовањем сопственог кадра и расположивих материјалних средстава, без додатног утрошка новца. На тај начин је оштећени и напу-

штени објекат претворен у модерну и лепо опремљену салу, чија је намена вишеструка.

Видљиво је да је у бригади заступљен домаћински приступ, који подразумева да се многе ствари могу решити унутрашњим резервама, то јест људима и неангажованим материјалним ресурсима. Тако су поступили и у гарнизону месту Куршумлија, где су командант 37. механизованог батаљона Треће бригаде Љупче Вилимоновић и његови сарадници остварили знатан напредак у инфраструктурном обезбеђењу.

Од мајора Дејана Лукића сазнајемо да су се тежишни задаци 37. батаљона односили на одржавање потребног нивоа оперативних способности, обезбеђење објеката, покретних средстава и људства, логистичку подршку, контролу 230 квадратних километара Копнене зоне безбедности и обезбеђење 45 километара административне линије према Косову и Метохији.

Највећи значај има чињеница да припадници куршумлијске механизоване јединице са база „Трмка“, „Шушњак“ и „Велики трн“ спречавају прелазак административне линије ван до-

НСКИ ОБЈЕКТИ

Сага...

Мајор Љуџче Вилимоновић, командант
37. механизованог батаљона

звољених места прелаза, обезбеђују објекте и имовину и пружају подршку цивилним властима у супротстављању тероризму и организованом криминалу. Међутим, прошле године су најпре премештени људи, али и магацини и техничких средстава из старих и безусловних објеката „Старе касарне“ у адаптиране и новоизграђене објекте касарне „Топлички устанак“.

Према речима мајора Бранимира Ђорђевића, адаптација, изградња објеката и додатно опремање завршени су у октобру прошле године. Прво су изведени позамашни послови адаптације магацина у техничку радионицу, што је подразумевало грађевинске, водоводне, канализационе, електричарске и сличне радове. По-

том су овлашћене стручне фирме измериле исправност громобранских, електро и водоводних инсталација у објекту. Добијени су сертификати и уверења о исправности инсталација.

Модерне радионице

Модерна радионица опремљена је потребним алатом и прибором, али и монтажом четворостубном дизалицом. Остарела и руинирана „Бела кућа“ добила је нови изглед и претворена у акумулаторску станицу. Ради формирања пумпне станице изграђена је надстрешница за смештај различитих врста горива, с потребним атестима за исправност громобранских инсталација.

Да су радови били обимни потврђују и новоизграђена праишта за моторна и борбена возила, затим, адаптација магацина и већ раније саграђене надстрешнице за смештај борбених и неборбених моторних возила. Прецизније речено, адаптирано је и израђено укупно 1.675 квадратних метара магацинског и техничког простора.

Ваља знати да су током адаптације објеката, изградње надстрешница и праишта коришћене постојеће резерве грађевинског мате-

ријала, док је мањи део набављен на тржишту. У току адаптације и изградње објеката ангажовани су професионални војници и старешине (800 радних часова) који имају искуства у извођењу грађевинских радова, док су водоинсталатерски и радови на електричним мрежама поверени надлежним за ту област.

„Ангажовањем сопствених снага и средстава, као и постојећих ресурса и сировина, тржишна вредност адаптираних и новоизграђених објеката јесте вишеструко повећана, а остварена је и вишемилионска уштеда коришћењем поменутих ресурса и личним ангажовањем“, каже мајор Бранимир Ђорђевић.

Вредни неимари 37. механизованог батаљона не желе да се зауставе на већ постигнутом и планирају да изграде зграду команде на постојећим темељима, подигну споменик погинулим припадницима у рату 1999. године, преместе магацине убојних средстава, избуше нове изворе воде и изграде стрелиште. Имајући у виду како су до сада планиране послове завршили, нема сумње да ће велики део постављених приоритета брзо реализовати. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Епископ липљански Јован (Ђулибрк)

Владика са падобр

Снимио Душан АТЛАГИЋ

Свако од нас позван је да служи заједници на вишеструке начине, а војничко служење је служење самопрегорно и жртвено, несумњиво изазовно. Ни своју сарадњу са Војском Србије не видим другачије него као бригу за опште добро.

Завршио гимназију, дипломирао књижевност и богословију, магистрирао у Израелу где спрема и докторат... Падобранац који каже да му је, после монашког и свештеничког чина, падобранска беретка највећи дар у животу... Сарађује у *Одбрани* и другим листовима, издавачким редакцијама и на радију... Од искушеника 1993. у манастиру Савина прошао пут до епископа липљанског 2011. године.

■ *Ваше Преосвешћенство, како ћемо Вам се обраћаћи после 4. септембра, након хиротоније у Пећкој Патријаршији када ћете и званично бити убедени у архијерејски чин као епископ*

липљански и викар Његове Светости Патријарха Српског, који је значај избора викарног епископа за Пећку Патријаршију?

– Поготово у дане нових искушења и распећа на Косову и Метохији, важност хиротоније која ће се 4. септембра извршити у Пећкој Патријаршији је многострука. Давно је било говора међу умним главама народа и Цркве да Пећку Патријаршију, симболичку црквену престоницу и Мајку свих српских цркава, треба и оживети у тој улози. Након устоличења Његове Светости у Пећи прошле године и велике обнове Пећке Патријаршије која је тада изведена, одлука Светог архијерејског сабора маја ове године да се иза-

анском беретком

бере викарни епископ за Пећку Патријаршију је недвосмислен и одговоран корак у том правцу и јасан знак нашем народу, како на Косову и Метохији тако и у његовој целини, да Црква не само да се не повлачи с Косова и Метохије него да је, напротив, све присутнија.

И одлука да се обнови рад призренске богословије иде истим тим путем, путем који је сигурно крсни и неће бити лаган, али је Цркви једино природан и једино достојан и Цркве и српског човека. Ако се народ могао тако храбро вратити на Метохију, почевши од Осојана августа 2001. године, и до данас „на страшном месту постојати“, вратио се зато што је Црква остала тамо у судњем моменту и зато што је имао на шта да се ослони. Црква је пак дужна да се том народу нађе на сваки могући начин. Од Пећке Патријаршије и њене паљевине 15. марта 1981. и почела је ова најновија косовска Голгота и Пећаршија ни с крста ни од свог народа не може никуда, а ни он од ње.

■ *Кога све очекујете на хиротонији?*

– Хиротонија коју ће извршити Патријарх Српски са архијерејима 4. септембра јесте права прилика да се потврди да је Пећка Патријаршија наша црквено-народна престоница и већ знамо да ће се на литургији окупити људи – клир, главари, прост народ – из свих крајева које покрива наша помесна Црква, од Косова и Метохије преко Босанске Крајине, Ниша, Крушевца, Херцеговине, Славоније, Хрватске, Старе и северне Црне Горе, Вардарске Македоније, па чак и рођених Американаца са Западне обале који ни капи српске крви немају али су православ-

Одлука Светиог архијерејског сабора маја ове године да се изабере викарни епископ за Пећку Патријаршију је недвосмислен и јасан знак нашем народу, како на Косову и Метохији тако и у његовој целини, да Црква не само да се не повлачи с Косова и Метохије, него да је, напротив, све присутнија.

ни, део верног народа Српске православне цркве... Хиротонију у Пећкој Патријаршији сви доживљавају као радост и битну за њих саме. Коначно, свеправославну улогу и место Пећке Патријаршије потврђује и присуство изасланика Јерусалимског Патријарха, али и гости из свих крајева света – Италије, Израела... С Божјом помоћи, надати се да је то тек почетак.

■ *У Пећи сте били 1999. године, а сада се поново враћате тамо? Како видиш мисију српске Цркве на Косову? И Вашу нову дужност у овако сложеним условима?*

– Да парафразирам Крлежу, потребан би нам био један нови Јеремија да би описао трагедију која нас је задесила на Косову и Метохији 1999. године, а која траје и данас. Ускоро ће изаћи књига записа митрополита Амфилохија из тог времена, у којој су записане сва збивања и све сахране из тих крвавих дана. Не могу нажалост рећи „сви сахрањени“ јер често нисмо знали имена оних које смо сахрањивали. Тек данас их сазнајемо, једно по једно, па смо тако доцније сазнали да смо сахранили и двојицу муслимана, које смо нашли на Радавцу. Њихова

родбина их је преузела са гробља у Бијелом Пољу. Ко је тих дана био на Косову и Метохији, како је записао један шпански новинар у Призрену, знао је како је изгледао пад Цариграда и крај једне цивилизације.

Но, та наша трагедија, као и у целом двадесетом столећу, део је много ширих процеса, чије разумевање треба претпоставити међусобним обрачунима и тражењу кривца, који често није међу нама – што не значи да не носимо свој, озбиљан, део кривице. То не значи да су ти процеси лаки за разумевање. Дуго сам и често разговарао са Мартином ван Кревелдом, водећим стручњаком за стратегију чија књига Трансформација рата има револуционарну тежину у његовој струци, и за кога је амерички приступ питању Косова и Метохије неодгонетљива тајна као и за нас.

■ *Шта из тих разговора издвајате битно за разумевање онога што нам се данас догађа?*

– Кревелд је био често склон да се сложи са својим колегом Едвардом Лутваком, који је двадесет година проучавао ромејску стратегију и недавно је објавио своју синтезу о њој, *Велика стратегија Византијског царства*. Он је недавно објавио текст под занимљивим насловом *Води ме назад у Цариград*, у коме каже да Америка можда види себе као царство, али је том царству неопходан стратешки савет. „Уместо Рима, боље је бацити поглед на његову источну инкарнацију, Византију, која је надживела своју претходницу читавих осам векова“.

Чини ми се то добром основом за разумевање онога што нам се збива, јер укључује духовну димензију без које се не може разумети ни наш Балкан

као ни Блиски исток. Ако је арапско-израелски сукоб етнички, зашто је кључни моменат у њему моменат када је један секуларни Израелац, официр, 1967. године узвикнуо „Гора храма је у нашим рукама!“ након што су Израелци у Шестодневном рату ушли у Стари Град? Ако је албански устанак 1981. године био стаљинистички, атеистички и иредентистички, зашто је његова прва жртва била Пећка Патријаршија, чији су конаци изгорели одмах 15. марта, на почетку демонстрација и далеко од Приштине? Управо тај дубљи увид, колико год крваво стечен, јесте наш велики залог и велики потенцијал, као из обавеза да га артикулишемо и износимо. Из сопственог искуства знам да итекако има ушпију вољних да чују.

■ Учили сџе гимназију и завршили књижевност, били сџе гео сџецифичног уметничког свеџа осамдесетих. Како данас видиш свеџ културу?

– Рецимо, онако како се тај свет открива у Шепардовом комаду *Fool for Love*. Једна суманута љубавна прича, која и у позоришту и у Алтмановом филму остаје нејасна, како је уопште могла да се догоди и шта значи, а чији су кључ, који стоји као мото на почетку, сви превидели. Нимало случајно, тај превидјени мото се састоји од једне реченице блаженопочившег митрополита сурожског Антонија (Блума), Руса који је свој живот провео на Западу и добро знао његове боли.

Осамдесете су биле закључно доба једне епохе у којој је култура имала огромно значење и улогу. Нећемо погрешити ако кажемо да је она имала и религијску улогу, да је у култури човек тражио решење свог смисла и постојања. Нимало случајно је Лајбах још тада инсистирао на смрти Јана Кертиса као преломном догађају. Они су сматрали његову смрт као окончање епохе у којој су најбољи духови, поготово западног света, смисао живота и света тражили у уметности и култури.

Сва уметност осамдесетих је интензивно проживљавала тај крај епохе и нимало случајно да је ту доживела своје врхунце, али исто тако да се

ту срела са православним Истоком, са уметношћу проистеклом из богатог предања православне културе. Из тог срастања настала су нека велика уметничка, духовно богата, дела која ће се откривати поново као што је почетком осамдесетих откривана руска авангарда.

Други интензиван доживљај јесте и неутажива жудња те културе за животом, за облагорађењем и превазилажењем човекових датих ограни-

Научно истраживање страдања у двадесетом веку једини је начин да се сиречи манипулација

историјом. Али је енергија уложена у научни рад на овом пољу у нашим крајевима обрнуто пропорционална енергији уложеној у полемике и празне свађе, које су џим залудније шџо су углавном научно пошџиуно неуптемељене.

чења, што је тражило нове изворе, у којима није било те трагичне подвојености, схизофреније, између вере и културе.

Тим путем се запутила рецимо скопска Анастасија, и убеђен сам да ћемо тек откривати ризнице које су настале у том двигу, покрету – сликарство недавно и прерано упокојеног Лазара Лечића, на пример. Том приступу припада будућност, поготово што он не види савремену културу искључиво као контракултуру, што је рецимо својевремено било јак типично за Београд, него и као део националне па и шире културне историје и заједнице.

Последњи израз тог духа је рад Светлане Спајић и њене групе на најновијој представи Боба Вилсона која је управо имала премијеру у Манчестеру.

■ Провели сџе до сџа времена у изучавању холокауста и геноцида, џо је и џема Вашег магисџарског рада, а сада и докџорских сџудуја. Акџивни сџе и у Одбору за Јасеновац?

– Ове године, 4. септембар пада у прву недељу по Успењу Богородичином, спајајући тако два дубоко симболична датума и догађаја. У недељу по Успењу, 1984. године освештан је обновљени храм Рођења Светог Јована у Јасеновцу, што је био дан духовног и националног препорода у Крајини, са обе стране Уне. Никада ни пре ни после се у Јасеновцу није окупио толики народ.

На исти дан, Православна Црква празнује Светог Горазда Чешког, прашког епископа пострадаога од нацистичке руке у одмазди за смрт Рајнхарда Хајдриха, руководиоца свих немачких концентрационих и логора смрти и целокупног геноцидног процеса. Чешки командоси које је убацио британски S.O.E. били су скривени у православној саборној цркви Светих Кирила и Методија и Владика Горазд је преузео одговорност на себе, да не би пала на народ, када су они откривени од Немаца и убијени. Треба нагласити да је Православна Црква у Чехословачкој тада била у саставу наше помесне Цркве и да је СПЦ била та која је препознала Владика Горазда као мученика и унела га у календар светих – канонизовала га – врло брзо после рата.

Оба ова догађаја одсликавају шта то ради Одбор за Јасеновац и које је место Јасеновца у нашем црквено-народном животу. То место ни по чему није немодерно – један од озбиљнијих интелектуалних трендова деведесетих било је питање меморијализације, памћења, и представљања холокауста и геноцида, где је Југославија увек служила као зао пример намерног и насилног заборављања, који пак омогућава наизглед бескрајну и безизлазну манипулацију сећањем.

■ Какав је научни загаџак џих активностџи?

– Постоји читав низ научника, са младом Бечлијком Љиљаном Радонић на челу, која је недавно докторирала на тему *Раџ сећања*, који се бави начином на који је затомљено сећање за време социјалистичке Југославије произвело једну ситуацију у којој свака „истина“ данас претендује на легитимитет. У најрадикалнијем примеру Радомир Булатовић говори о милион и сто хиљада жртава Јасеновца, а хрватски Сабор о две и по хиљаде.

Срећом, наука је превладавала и треба видети, рецимо, недавно објављену велику студију Мишел Фрухт Леви о геноциду над Србима у НДХ у значајном часопису *Nationalities Papers* и уверити се у то. Нажалост, ситуација у медијима и политици није таква.

Како год било, постоје конкретни и хитни задаци пред нама. Један од њих решен је законски још почетком деведесетих, када је 22. април – дан пробоја последњих јасеновачких логора – установљен као национални дан сећања на жртве геноцида и холокауста. Треба истаћи да је Србија међу првима донела такав закон у Европи, и тај датум су прихватили и ОЕБС и остале међународне институције.

Свети архијерејски сабор је, са своје стране, прошле године установио 31. август/13. септембар као празник Јасеновачких Новомученика, који је одређен према начелном почетку рада логора и рушења цркве у Јасеновцу. То значи да сећање не само да постоји, него оно постаје богатије, дубље, са дубљим разумевањем страдања, а тиме и способније да не само пошаље неку дискурзивну поруку, него да преобрази човека.

Научно истраживање страдања у двадесетом веку једини је начин да се спречи манипулација историјом, али је енергија уложена у научни рад на овом пољу у нашим крајевима обрнуто пропорционална енергији уложеној у полемике и празне свађе, које су тим залудније што су углавном научно потпуно неутемељене. Док су у другим народима, након првих процена броја жртава и карактера Другог светског рата и страдања, основане научне институције које су онда радиле десе-

Процес повратка свештеничке службе у наше оружане снаге сложен је и захтева посебно настрајану врсту људи. Суштинска ствар, а о томе сам разговарао са многим капеланима, како православним иако и припадницима других цркава и вера, јесте у томе да обичан војник и официр прихвати свештеника и као духовника али и као војника.

тлећима и негде крајем осамдесетих изашле са коначним резултатима, у Србији је одговарајућа институција, Музеј жртава геноцида, основана тек почетком деведесетих (она је још увек и једина таква на простору бивше Југославије).

Да смо у међувремену, а и до данас, уместо сваког од безбројних полемичких и најчешће научно ирелевантних текстова у медијима добили по једно име жртве, сигурно да бисмо били много ближе толико траженим бројевима жртава Јасеновца и на тлу бивше Југославије уопште.

■ *Чишћаоцима „Одбране“ пошто знају све као наш редовни сарадник, али и падобранца. Како је до тога дошло?*

– У тадашњу 63. падобранску бригаду, данашњи 63. падобрански батаљон у саставу Специјалне бригаде Војске Србије, ушао сам пре десетак година по посебној потреби да се опитно провери како би функционисао свештеник у нашој Војсци. Наравно, морало се почети са елитном јединицом, и то није прва ни последња новина која је опитована у 63. падобранској.

То је био почетак процеса повратка свештеничке службе у наше оружане снаге, који је за сада кулминирао уговором који су за Видовдан у Нишу потписали Његова Светост и Министар одбране. Процес којим руководи Епископ Јегарски Порфирије је сложен и несумњиво захтева и посебно настрајану врсту људи, како нам показује и искуство које наша Црква има у Оружаним снагама Босне и Херцеговине, у којима је свештеничка служба

већ далеко унапредовала. Суштинска ствар, а о томе сам разговарао са многим капеланима, како православним тако и припадницима других цркава и вера, јесте у томе да обичан војник и официр прихвати свештеника и као духовника али и као војника. Тек то њему даје пун легитимитет.

■ *Војничко служење је избор колевом све веома припадницима?*

– Као што сам већ рекао у *Падобранцу*, специјалном додатку *Одбране*, после монашког и свештеничког чина, падобранска беретка ми је највећи дар у животу. Ту сигурно има и крајишке генетике. Уосталом већина припадника падобранског батаљона основаног у Барију октобра 1944. године били су Крајишници. Али је пре свега у питању лични избор и опредељење, као и јединствено падобранско заједништво и братство.

С друге стране, наш човек је цео човек, у народној традицији немамо много случајева људи који су постали заточници свог позива до мере да ван ње нису видели спољни свет. Тако је и свако од нас позван да служи заједници на вишеструке начине, а војничко служење је служење самопожртвено и жртвено, несумњиво изазовно. Добар пример дају наши падобранци ветерани који се, шта год био њихов животни позив и пут, држе заједно, обилазе Гору Атонску, помажу потребите, обилазе породице својих погинулих другова, сарађују са ветеранима широм света, а сложимо се да ни додатка *Одбране* за специјалне јединице – *Падобранца* – не би било без њих.

Ни своју сарадњу са нашом Војском не видим другачије него као бригу за опште добро. Захваљујући таквој сарадњи са Факултетом безбедности добили смо српски превод горепомеанутог ремек дела Мартина ван Кревелда, *Трансформацију раџа*, такође и његов интервју за *Одбрану*, а још Ван Кревелдових књига ће да уследи ускоро. Као епископ, призван сам да са свима осталим делом народни посао, и тога се не одричем – ни као дужности ни као права. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Мост на Ади

Највећи у Европи

Екипа магазина
Одбрана имала је
 јединствену прилику
 да, поред вожње
 гондолом до врха
 пилона, прошета
 мостом који се гради
 на Ади Циганлији од
 чукаричке па готово до
 савске стране, испод
 коловоза, и да се
 успење кроз ножицу
 пилона до стотог метра

Мост преко Саве са јединим пилоном на Ади Циганлији, високим 200 метара и косим кабловима, са распоним од 376 метара, тренутно је највећи европски мост у изградњи. После спајања делова главне конструкције и премошћавања реке, 8. августа ове године, у току су завршни спољашњи радови на хидроизолацији челичне конструкције, асфалтирању коловоза, постављању бетонских ивичњака, одбојне оgrade и рукохвата, расвете и насипање макадамске подлоге за трасу будућег метроа. Следи коначно подешавања косих каблова који носе целокупну конструкцију и, како се очекује, отварање за саобраћај крајем године. Међутим, значајан део завршних радова одвија се далеко од очију јавности, дубоко у унутрашњости моста и пилона.

Конструкција

Тескобни сервисни лифт за три особе, који је у левој ножици, гледано са београдске стране, има само две станице – прву на 16. метру у челичном тунелу који представља главни распон, и другу на стотом метру, где се спајају ножице и срастају у јединствену бетонску цев, високу 75 метара.

Испод површине коловоза, у трупцу моста, налази се овај такозвани сервисни тунел кроз који ускоро треба да прође неколико магистралних инфраструктурних инсталација.

Осветљени труп конструкције моста широк је око осам метара, а висок пет, и кроз њега ће ускоро бити провучена високонапонска и нисконапонска мрежа, магистрална водоводна цев пречника 1,2 метра и две цеви топловода пречника 70 центиметара. У трупцу има сасвим довољно места и за мање ма-

Челик и бетон

Укупна дужина моста је 964 метара. Ширина моста је 45 метара и има шест коловозних траке, два колосека Београдског метроа и две пешачко-бицикличке стазе. Бочни распон на новобеоградској страни је од преднапрегнутог бетона дужине 338 метара, тежине 32.000 тона, док је задњи распон преко Чукаричког рукавца, такође од преднапрегнутог бетона, дужине 200 метара и тежине 20.000 тона. Укупна тежина бетонске конструкције је око 55.000 тона, а утрошено је око 65.000 кубика бетона (са пилоном).

Уговор о пројектовању и изградњи додељен је у априлу 2008. конзорцијуму „Огранак Сава Мост“, којег чине међународне компаније PORR, DSD и SCT. Идејни пројекат урадили су *Понџинг Марибор*, DDC Љубљана и CPV Нови Сад, 2006. године, након што им је додељена прва награда на међународном конкурсима 2004. године.

Рекордер

У категорији мостова са косим кабловима и једним пилоном, мост преко Саве највећи је асиметрични мост који се у овом тренутку гради у свету, са око 16.936 метара квадратних главног распона који виси на једном пилону. Најчешћи критеријум који се користи за рангирање мостова са косим кабловима јесте дужина главног распона. Сутонг мост у Кини и *Stonemason's* мост у Хонг Конгу, мостови су са косим кабловима са најдужим распонима на свету (1.088 м и 1.010 м). Са главним распонима од 376 метара, мост преко Саве рангираће се у првих 10 са косим кабловима и дугачким распонима изграђеним у Европи.

шине које ће помагати радницима при монтажи водовода и топловода. Све то на 22 метра изнад Саве.

Главни распон или тунел, у зависности од угла гледања, израђен је од најквалитетнијег кинеског челика и тежак је 8.600 тона.

Метална конструкција моста, у зависности од спољне температуре, шириће се и скупљати тридесетак центиметара, што је уобичајено код тако дугачких конструкција.

Друга станица налази се тачно на половини висине пилона, на месту где се спајају две ножице. С омање платформе, унутар пилона, изнад глава, још увек се види парче неба, све док на врх ускоро не буде постављена троделна купа од нерђајућег челика висока 25 метара, тешка двадесетак тона и авионско светло.

Кроз ножицу, паралелно с лифтом, иду мердевине за „не дај боже“, како кажу на градилишту. Оне се пружају све до самог врха пилона, како би се контролисала сидришта косих каблова, који завршавају у пилону.

Пилон је забоден у врх Аде читавих 40 метара у лапор (врста глине). Пречник темеља у облику ваљка је 36 метара. У темељ је побијено 113 бетонских шипова и утрошено око 1.300 тона арматуре и 16.370 кубних метара бетона.

Коси каблови, који су једна од најочљивијих карактеристика моста, израђени су у Јапану, а на градилиште су испоручени у котуровима. Конструкцију држи двадесет паре каблова са сваке стране, дужине од 96 до 373 метара. У зависности од позиције, каблови су сплет од 41 до 88 челичних ужади, а свако уже има у себи седам уплетених жица. Свако уже се засебно галванизује, облаже полиетиленском облогом и пуни мазивом, како би се спречила корозија. Укупна тежина каблова је 1.280 тона.

Сервисни лифт није једини који ће се налазити на мосту, јер ће се на врх Аде Циганлије с моста си-

лазити лифтом и степеницама. У другој ножици налазе се само мердевине.

Екологија

У току је избор решења осветљења комплетне конструкције моста и косих каблова које ће, како се очекује, још више истицати лепоту и грациозност моста.

На градилишту наглашавају да је екологији посвећена посебна пажња и указују на глобално угрожену врсту птица мали вранец. Око 7.000 јединки, које настају околина моста, представљају десетину европске популације. Врбак на врху Аде Циганлије, у коме су зимовале те птице, а који је требало уклонити, посечен је октобра 2008. како би се избегла сезона зимовања малог вранца (траје од новембра до априла).

У сарадњи с другим релевантним институцијама града, Републике и невладиног сектора, договорена је неопходна заштита за алтернативна спавалишта малог вранца.

На градилишту наглашавају да ће мост своју пуну, раскошну лепоту показати тек када се једног дана буде огледао у бистрој води Чукаричког рукавца, који данас изгледа као градска канализација. ■

Новица АНДРИЋ
Снимио Душан АТЛАГИЋ

КИНЕСКА ПОДМОРНИЦА НА ДУБИНИ ОД 5.000 МЕТАРА

Кинеска подморница спустила се на дубину већу од 5.000 метара у североисточном Пацифику, чиме се та земља прикључила САД, Русији, Јапану и Француској, државама чије су се подморнице у цивилне сврхе спустиле на дубину већу од 3.500 метара.

Кинеска подморница „Диалонг“ успела је да се спусти на дубину од 5.000 метара испод површине Тихог океана. Она је тај својеврсни кинески рекорд остварила 26. јула. Овај подухват је део програма за ширење високе технологије под покровитељством кинеске владе, који је започет 2002. године, откада је извршено 17 понирања подморнице. Планира се да ова подморница 2012. године досегне дубину од 7.000 метара.

Иначе досадашњи рекорд од 11.000 метара дубине на коју се спустила америчка подморница у водама дуж обала Филипина 1960. године још није оборен. ■

МАНЕВРИ ЈУЖНЕ КОРЕЈЕ И САД

Јужна Кореја и САД узвеле су заједничку војну вежбу, упркос захтевима Северне Кореје да откажу годишње маневре ако желе денуклеаризацију Корејског полуострва.

Пјонгјанг је осудио маневре као „крајњу провокацију“, назвавши их „највећим икад одржаним вежбама за нуклерни рат“ и припремама за „општи рат“.

Амерички генерал Џејмс Турман изјавио је да је циљ маневара „припрема, спречавање и предупредивање читавог низа садашњих и будућих спољних претњи“ Јужној Кореји. Током маневара симулирано је уништавање оружја за масовно разарање Северне Кореје. ■

НОВИ КОМАНДАНТ КОПНЕНИХ СНАГА ТУРСКЕ

Турски председник Абдулах Гул негирао је да је земља у кризи после оставке начелника Генералштаба војске и још три највиша војна команданта, али је признао да је то створило „ванредну“ ситуацију. „Нема кризе нити дуготрајног проблема у Турској“, нагласио је Гул.

Оставке су поднели начелник Генералштаба турске војске Исик Косанер и заповедници копнених, поморских и ваздухопловних снага, што је пореметило стабилност војске.

Турски председник Абдулах Гул именован је генерала Неџета Озела за новог команданта турских копнених снага, а очекује се да ће он касније бити постављен и за команданта оружаних снага Турске. Према традицији, само командант копнених снага може доћи на чело армије, па је тако генерал Озел најпре постављен на тај положај. ■

БОРБА ЗА МИНЕРАЛНА БОГАТСТВА АРКТИКА

Председник Академије за геополитичке проблеме Леонид Ивашов изјавио је за лист „Известија“ да у Русији засад нема јасне визије какве војне акције су могуће на Арктику, те да није било научних студија на ту тему.

– Земље које претендују на арктичке ресурсе покушавају да потврде своја права на ту територију и да ослабе претензије Русије. Засад је то сукоб правне природе. Али с временом ће сваки од учесника у овом процесу покушати да војно ојача своју позицију – навео је Ивашов.

Према његовим речима, у борби за минерална богатства Арктика главну реч данас воде три блока – први у коме су САД и Канада, други чине државе северне Европе, док је трећа страна Русија. Ивашов сматра да Русија мора да формира флоту војних ледоломаца и арктичку авијацију, те да ојача Северну флоту, како би ефикасно одвратила претње. ■

ЛОВАЦ СУХОЈ Т-50

На десетом међународном аерокосмичком салону МАКС, у месту Жуковски у Подмосковљу, учествовало је 800 компанија из 40 држава. Посетиоци салона имали су прилику да виде више од 200 цивилних и војних ваздухоплова.

Главна домаћа атракција салона свакако је био руски ловац пете генерације *сухој Т-50*, који је учествовао у летачком програму. Овај авион стелт технологије произведен је у сарадњи Русије, Индије и Бразила. Увођење ловца Т-50 у руску војну авијацију планирано је после 2015. године, када би требало да замени моделе Миг-29 и Су-27, а многе појединости у вези са овом летелицом и даље су у домену војне тајне.

Према проценама организатора ове изложбе, обим уговора који би могли коначно да буду склопљени током и после салона износи до 10 милијарди америчких долара. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Неке државе имале су среће да на својој територији пронађу сировине тражене на светском тржишту, па су помислиле да се одбрамбени потенцијал може платити новцем. Гадафи је само једна од жртава тог привида, јер велике набавке савремене технике које је у прошлости увезао, далеко изнад сваког разумног оквира у односну на популацију, на крају нису биле ни од какве користи када се суочио са стварним противницима.

Застарело, али примењиво

Домаћи медији пренели су информацију Уједињених нација, односно тила задуженог за контролу наоружања, да је из Србије прошле године 50 тенкова Т-55 извезено у Камбоџу. Чини се необичним такав посао у савремено доба када се на светским изложбама наоружања приказују нове усавршене варијанте две генерације млађих тенкова у односну на стари добри Т-55.

Један аргумент иде у прилог старој техници – она може да се користи свуда и од свакојаким посада. Треба имати у виду да је обука у већини оружаних снага света далеко од савремених стандарда и да чак у најразвијенијим државама пракса често покаже да је стварна оспособљеност далеко од стандарда дефинисаних у плановима.

Зато се дешавало на почетку рата у Ираку да читаве чете америчке војске, додуше углавном позадинске и инжињеријске, нису знале да деконзервирају своје лично наоружање. Неке јединице у борбена дејства ушле су са потпуно бескорисним аутоматским пушкама и када су се нашле под ватром појединци су се борили пиштољима.

Шта онда тек очекивати од земаља у развоју са врло ограниченом техничком културом. Гадафију је само лојалност дела оружаних снага и полиције донела време, а не модерна техника коју је поседовао.

Пуно земаља које су суочене са озбиљним безбедносним проблемима нису ни у прилици да набаве савремену технику, а чак када би то учиниле не би могле да обезбеде квалитетно обучен кадар. У таквим околностима реалисти прибегавају избору корисних, а не парадних средстава.

На тој листи сасвим заслужено се налази „народни тенк“ Т-55. Сада су на тржишту *дедесетипетице* постале реткост, јер су се

бројне армије одрекле тих тенкова рачунајући на то да су толико застарели да се не може рентабилно уложити у модернизацију, за разлику од рецимо тенка Т-72.

Показало се да уствари корисницима и не треба модернизација већ тенк онакав какав је изашао из фабрике пре 30-40 година. Важно је само да вози и пуца – ако затреба. Земље које официрски кадар плаћају неколико десетак долара месечно не могу да се пореди са искуством Израела који формира посаде тенка од високообразованог техничког кадра и зато није изненађење што Т-55 има прођу.

Наши преостали Т-55 добро су очувани јер су у наоружању остали до реорганизације 2006/07. године. Знатно дуже у односу на чланице бившег Варшавског уговора које су већ почетком деведесетих година масовно повукле старе тенкове из наоружања.

Недавно је Министарство одбране Чешке одлучило да прода 100 конзервираних Т-72 који су били у стратешким резервама. На тржишту се осим тенкова из хладноратовског доба посебно тражи артиљерија. Најбољу прођу има хаубица 122 мм Д30, на нашим просторима добро познато оруђе.

Једноставност и висока ефикасност те хаубице одличне су референце и зато Американци покушавају да дођу до што више Д30 за наоружавање Авганистанске националне армије. Једна од скоријих пошиљки је 60 комада из вишкова Оружаних снага Босне и Херцеговине.

У области пешадијског наоружања велика породица разнородног оружја система *калашњиков* још увек доминира на тржишту, без наговештаја да се ускоро пређе на новија средства. Траже се АК-47, пушкомитраљези... Рогобатни ракетни бацач РПГ-7 у недавним конфликтима поново се доказао као једно од најкориснијих средстава које пешадинац може да понесе у борбу. ■

Нова рајна искуства појавила су старе истине да бој не бије свијетло оружје, јер много је поражених који су имали софистицирана средства шек јирисџигла из фабрика.

Изложба фотографија поводом Дана Војног музеја

Анастас Јовановић први српски фотограф

Поводом Дана Војног музеја – 22. августа, у галерији те установе отворена је изложба „Анастас Јовановић, први српски фотограф и литограф“. Јавности је први пут приказан најстарији део фото-збирке Војног музеја и литографије из уметничке збирке.

Отварајући изложбу, чији је аутор историчарка уметности Наташа Томић, начелник Војне академије генерал Младен Вуруна нагласио је да је изложба јединствена прилика да посетиоци погледају део најстарије и највредније фото-збирке и литографска дела Анастаса Јовановића, која је Војном музеју 1936. године поклонила његова кћерка, Катарина Јовановић.

– Најзначајнији део поклона који је Катарина Јовановић даровала музеју налази се управо у овој збирци. Катарина је снимке бирала према тематици којом се бави Војни музеј. Фотографије које су се нашле у фонду музеја настале су средином 19. века и реч је о радовима невероватне уметничке и естетске вредности. Фотографије су драгоцене и због документарности, али би истовремено задовољиле

Пожелевши гостима добродошлицу, начелник Војног музеја пуковник Мирослав Кнежевић подсетио је на успехе које је колектив музеја остварио у претходној години.

– Претходну годину завршили смо са неколико гостујућих изложби које су претходно презентоване београдској публици, попут изложбе „Аутоматско оружје Другог светског рата“ са којом смо гостовали у Лесковцу и изложбе „Гарда Војске Србије“ са којом смо обележили Дане Краља у Краљеву. Годину смо завршили традиционалним наступом на београдском новогодишњем сајму са изложбом „Аутоматско оружје Другог светског рата“ – рекао је пуковник Кнежевић.

Музеј је, потом, са Војногеографским институтом обележио 135. година постојања те институције, а Дан Војске Србије и Дан државности Републике Србије обележен је са три изложбе – „Српски владари и војсковође“ у централном Дому Војске Србије у Београду, „Одликовања кнежевине и краљевине Србије“ у галерији Матице српске у Новом Саду и „Реплика пуковских застава“ у Нишу.

Обележавање Априлског рата, изложба посвећена Дану мировних мисија и учествовање у Ноћи музеја у сарадњи са музејем Срема, још неке су од активности Војног музеја у претходној години.

– У јуну смо наступили на Сајму наоружања „Партнер“ са изложбом „Далекометне војне пушке“, али то није све. Захваљујући доприносу Војног музеја раду других музеја, Музејско друштво Србије прогласило је у мају Војни музеј најуспешнијим музејом у Србији за 2011. годину – истакао је Кнежевић.

Отварању изложбе присуствовали су представници Министарства одбране и Војске Србије и бројни љубитељи уметности.

Израдом каталога за изложбу и промовисањем новог броја часописа „Весник“ посвећена је пажња и издавачкој делатности Војног музеја. ■

и истраживачке апетите уметника, историчара, етнолога или културолога – нагласио је генерал Вуруна.

Према речима начелника Војне академије, особеност колекције састоји се у томе што њени експонати осликавају друштвено-политички и културни миље Србије 19. века.

– На једном месту видимо историју појединаца који су обележили српску историју, али и снимке значајних историјских насеља, дешавања и објеката, а који сведоче о развоју српских градова, друштва, али пре свега српске војске – рекао је Вуруна.

Поставку изложбе чини литографије религиозног и историјског карактера. Углавном је реч о портретима, делом средњовековним, а делом особа из јавног и културног живота тадашње Србије, док су на фотографијама панораме предела Србије и српских градова попут Београда и Крагујевца.

Никола ДРАЖОВИЋ
Снимио Душан АТЛАГИЋ

„Моравски котлић“ у хотелу „Бреза“

Мајстори рибљих специјалитета

Друга по реду манифестација у спремању рибљих специјалитета „Моравски котлић“ одржана је у Врњачкој Бањи у организацији Војне установа „Тара“ и Спортско-риболовачког друштва „Моравац“ из Руђинаца

На отварању „Моравског котлића“ у Врњачкој Бањи, 21. августа, такмичаре и госте поздравио је управник хотела „Бреза“ Дане Ћирковић. Затим је свакој екипи подељена свежа пастрмка и такмичење је могло да почне. Зацврчало је уље у тањирачама, а мирис пржене рибе и звуци песме раширили се по Бањи. Када је риба добила препознатљиву бакарну боју, такмичарски жири је прогласио најбоље мајсторе.

Потом су тањираче замениле вериге и котлићи па је и мајсторија припремања рибље чорбе могла да почне.

Крчкало је и мирисало све до вечерњих сати. Опет жири, дегустација, оцењивање и признања победницима.

Прво место, продужени викенд у хотелу „Бреза“ или „Оморика“ на Тари, добила је екипа риболоваца „Шаран“ из

Врњачке Бање. Главни мајстор Радомир Живковић каже да су заиста прави мајстори.

– Жеља нам је да наредних година имамо још више такмичара и још боље награде – рекао је директор Војне установе „Тара“ потпуковник мр Јован Мијатовић.

– Трудимо се да упослимо све постојеће капацитете и нашим гостима обезбедимо што разноврснију туристичку понуду. Оспособили смо и дискотеку у хотелу како би корисницима услуга, посебно ђацима који су нам све чешћи гости, омогућили комплетне садржаје на једном месту. Припремамо и пројекат спа-центра чија би изградња заокружила понуду хотела „Бреза“, по чему би био јединствен у Бањи – истиче потпуковник Мијатовић. ■

Г. ИКОНИЋ

„БРЕЗА“ ДРЖИ ПРИМАТ

Хотел „Бреза“ био је ових дана домаћин војним туристичким делегацијама Аустрије и Мађарске које су обилазиле капацитете ВУ „Тара“, у оквиру пројекта размене гостију, припадника министарстава одбране и војске из Србије, Аустрије, Мађарске и још десет европских земаља.

Управник хотела Дане Ћирковић каже да су након обиласка њихових туристичких капацитета делегације веома задовољне понудом.

Хотел „Бреза“, уз „Меркур“, задржава водеће место у посећености хотела у Врњачкој Бањи. У мају је, са 3.310 ноћења, оборила сопствени рекорд у посећености.

Шеф рецепције Милија Павловић каже да је за првих седам месеци ове године хотел остварио око 30.000 ноћења и имао више од 11.000 гостију.

Нови државни рекорд

Снимио Урош МИТРОВИЋ

Седам спортских падобранки заједно са припадницом 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде заставником Радмилом Ђурић оборило је државни падобрански рекорд у осмочланој формацији скоком са 4.000 метара изнад аеродрома у Батајници

Поход на рекорд почео је пре више од месец дана иницијативом младих падобранки из аеро-клубова широм Србије, окупљених под заставом Удружења жена летача Србије, уз организациону, техничку и логистичку помоћ Министарства одбране и Ваздухопловства и противваздухопловне одбране.

Уз погодне временске услове, 28. августа на аеродрому у Батајници, Јелица Крајеческа, Јелена Михајловић, Тијана Радић, Ана Вучић, Маријана Момчиловић, Милена Мирковић, Светлана Симић и Радмила Ђу-

рић поставиле су нови државни рекорд у осмочланој формацији, у другом покушају, скоком са 4.000 метара из најновије летелице нашег ваздухопловства, хеликоптера Ми-17, уз подршку искусних инструктора и пријатеља.

После искакања из хеликоптера успеле су да се чврсто ухвате у лету и одрже формацију дуже од три секунде, што је било довољно да након прегледа снимка, то и званично потврди падобрански судија.

Младе падобранке нису криле одушевљење након отварања разнобојних купола њихових падобрана. Дуге припреме, дисциплина при испуњењу инструкција старијих колега и колегица награђени су идеалним временским условима и оним техничким. Хеликоптер Ми-17 попео их је на висину скока од 4.000 метара за рекордних седам минута. Искуство које до сада нису имале.

– Ово је заиста феноменалан осећај, све смо срећне, коначно смо успеле у циљу које смо поставиле пре неколико месеци. Труд се исплатио на најлепши могући начин. Немам речи што се хеликоптера тиче, тако брзо смо биле горе, остало је само да скочимо и испоштујемо процедуру коју смо толико вежбале – рекла је Маја Момчиловић, најмлађа падобранка која има 20 година.

Овом приликом приступнице Удружењу жена летача Србије попуниле су будући потпоручници, кадете авијације Ања Крнета, Сандра Радвановић и Ана Тадић. ■

Петар ВОЈИНОВИЋ

ЗАЉУБЉЕНИЦИ НЕБА

Да цео догађај прође у беспрекорној организацији потрудили су се припадници 204. ваздухопловне бригаде са командантом пуковником Предрагом Бандићем на челу. Честитајући девојкама, он је рекао да су оне упорношћу и истрајношћу успеле да помере још једну границу и да се, упркос сложеном

изазову, безбедно и успешно упишу у књиге пионира домаћег ваздухопловства.

– Батајница је дом заљубљеника неба и девојке су овде биле међу пријатељима, летачким и техничким особљем које је имало посебну мотивацију да испуни овај посебан задатак – рекао је пуковник Бандић.

Снимио Игор САМИНГЕР

Пише: Предраг ПАВЛОВИЋ
Новица ПЕШИЋ

Ратни пут Прве српске добровољачке дивизије (3)

Солунски фронт

Почетком новембра јединице Прве српске добровољачке дивизије повучене су у рејон Измаила. На крају борби у Добруци, после обављених анализа, закључено је да је дивизија у времену од 45 дана, колико је била у Румунији, 20 дана водила непрекидне борбе. У добруцанску крваву епопеју пошла је са 509 официра и 16.057 подофицира и војника. У току боја добила је за попуну 46 официра и 2.400 војника. Укупно избачено из строја било је: 244 официра и 8.295 подофицира и војника, или 40,7 одсто јединице. Толика жртва за тако кратко време до тада нигде у историји није била записана. Следећи циљ српских добровољаца био је Солунски фронт и помоћ српској војсци у пробијању.

Током октобра 1916. године Српска добровољачка дивизија водиће још две битке у Добруци. Бројно стање смањено је са 16.568 бораца, колико је имала када је стигла у Добруцу, на свега 5.881 борца у сва четири пука, мада је у међувремену попуњена са 2.400 нових бораца.

На тако велике губитке у борбама команданту дивизије пуковнику Хаџићу скренута је пажња актом који је из Одесе упутио генерал Михаило Живковић, с циљем да се, колико је могуће, „поштеди српски живаљ који је на измаку“. Упркос тешким окршајима, дивизија није могла да рачуна на даљу

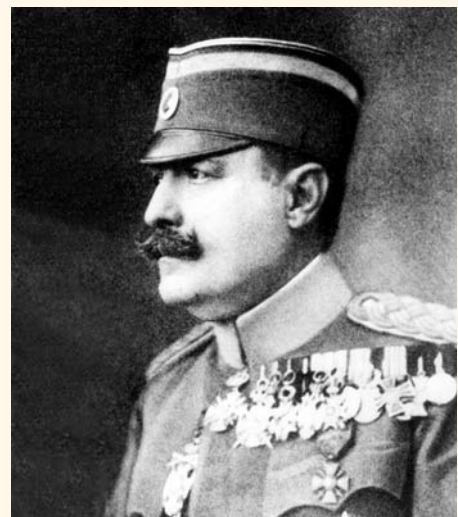
попуну, јер су новодошли добровољци ушли у састав Друге српске добровољачке дивизије, која је за то време формирана у Одеси.

И поред тога борци дивизије су у наредним свакодневним борбама, све до 21. октобра, испољили завидан ниво храбрости, јунаштва и пожртвовања. Часно су испуњавали све задатке који су пред њих постављали руски генерали. Били су у моралном и борбеном погледу далеко изнад савезничких и непријатељских трупа. Њихови квалитети и борбена достигнућа, нажалост, савезници нису искористили, јер су румунске јединице на главним фронтovima тада доживљавале пораз за поразом.

Губици дивизије у другој борби у Добруци били су велики. Погинуло је пет официра и 110 војника, ранијено 26 официра и 710 војника, а нестало их је 178. Све у свему – 1.020 избачених из строја.

У то време у штаб дивизије стигла је честитка српске краљевске владе, у којој, између осталог, пише:

„Српска краљевска влада честита храброј српској 1. добровољачкој дивизији на њеном сјајном и јуначком држању у борбама и постигнутим успесима у Добруци. Солидарност целокупног југословенског народа са савезницима нашла је у добровољцима Српске војске највећег представника, а српске прослављене свете заставе дошле су у достојне јуначке добровољачке руке.“

Командант Прве српске добровољачке дивизије пуковник Стеван Хаџић

Херојске борбе

До краја октобра Прва српска добровољачка дивизија водиће и трећу битку у саставу Добруцанске армије, која је била веома ослабљена, наспрот непријатељу, појачаном немачком и турском пешадијом и артиљеријом, те бугарским ополчницима (добровољцима). Истовремено, због извлачења трупа са добруцанског фронта, да би се ојачала Трећа румунска армија у Влашкој и за одбрану Букурешта, снаге Добруцанске армије сведене су на две румунске, једну руску и Прву српску добровољачку дивизију.

У борбама које су трајале од 19. до 21. октобра српски добровољци су поново испољили велику храброст, прецизност и чврстину у заустављању надмоћнијег непријатеља. На самом почетку битке, српски положаји били су засути убитачном ватром из тешких, пољских и брдских топова. Стрељачки ровови добровољаца били су засути теписима граната тако да су били практично затрпани огромном количином земље. Упркос тешкој ситуацији, добровољци су

успели да зауставе напад Бугара на 500–700 метара испред својих ровова.

Ратна ситуација, међутим, наредних дана није ишла у корист добруцанских трупа. Српска дивизија, пошто се повукла у рејон Османфака, ухватила је везу са руском 61. дивизијом и Румунима. Након предаха, настављене су борбе све до 26. октобра, али без већег успеха. Добровољци су били исцрпљени од свакодневних борби и губитака, а остали су и без дневног следовања хране, јер се комора повукла у дубљу позадину.

На крају, операције у Добруци биле су, углавном, окончане поразом савезничких армија. Прва српска добровољачка дивизија на свом борбеном путу у Добруци показала је величанствено херојство и пожртвовање својих бораца, али резултати нису били на очекиваном нивоу, јер садејствујуће јединице румунске армије нису биле спремне за тешке окршаје и борбу са надмоћнијим непријатељем. Румунска војска је, стога, претрпела пораз, а од потпуног разбијања спасле су је руске снаге, које су јој пружиле велику помоћ у завршним борбама у прихвату и стабилизацији фронта у западној Молдавији на линији доњи ток Дунава–Браила–Окна Дорна–Ватра.

Губици Прве српске добровољачке дивизије у трећој бици у Добруци били су три погинула официра и 125 војника, 44 рањена официра и 791 војник и 472 нестала лица.

Повлачење

Почетком новембра јединице Прве српске добровољачке дивизије прикупљене су у рејону Измаила. На крају борби у Добруци, после обављених анализа, закључено је да је дивизија у времену од 45 дана, колико је била у Румунији, 20 дана водила непрекидне борбе. У добруцанску крваву епопеју пошла је са 509 официра и 16.057 подофицира и војника. У току боја добила је за поуну 46 официра и 2.400 војника. Укупно избачено из строја било је: 244 официра и 8.295 подофицира и војника, или 40,7 одсто јединице. Толика жртва за тако кратко време до тада нигде у историји није била записана.

У спомен на толике људске жртве, у Меџидији, дивизијском сабирном центру, после рата је подигнут монументални споменик у облику пирамиде – да трајно сведочи о великој храбрости и жртвовању српских ратних добровољаца.

Храбрим држањем на фронту и успесима у борбеним дејствима у Добруци Прва српска добровољачка дивизија стекла је велики углед код савезника. После одласка дивизије из До-

бруце, у руским и румунским трупама дуго времена се говорило о храбрости српских добровољаца. Њихова херојска борба вреднована је високим српским, руским и румунским одличјима, која су свечано додељивана у четири наврата.

Врховни командант Српске војске престолонаследник Александар Карађорђевић први пут је одликовао јунаке 16. октобра 1916, на свечаности код места Исакче. Изасланик генерал Павле Јуришић предао је најхрабријима 70 ордена, 58 златних и сребрних Карађорђевић војничких звезда и 605 златних и сребрних Медаља за храброст. Престолонаследник Александар је и у августу 1919. одликовао велик број официра, подофицира и војника за борбени учинак у Добруци.

Исте године, 25. новембра и два месеца касније, јануара 1917. руска Врховна команда одликовала је српске добровољце руским крстовима и медаљама Св. Ђорђа. Укупно је додељено 849 крстова Св. Ђорђа четвртог степена и 530 медаља. Додељено је и 230 официрских руских ордена. У мају 1917. године највишим руским ратним Орденом Св. Ђорђа четвртог степена одликовани су командант дивизије пуковник Хаџић и шест официра дивизије.

У мају 1917. године румунски краљ одликовао је највишим румунским ратним Орденом Михаила Витеза команданта дивизије Хаџића и десет официра. Пронађени архивски материјали казују да је високим румунским одличјима, за изузетно часно војничко држање, одликован 121 српски официр. Веома цењеним војним Орденом Михај Храбри трећег степена, који се додељује само за изузетна јуначка дела, одликовано је осам Срба официра. Око 760 подофицира, часника и војника, било је одликовано Медаљом војничка врлина првог и другог степена и Медаљом јунаштво и оданост са мачевима другог и трећег степена.

Циљ – Солунски фронт

Након одласка Прве српске добровољачке дивизије у Добруцу, у руском граду Одеса остао је Допунски батаљон, под командом пуковника Драгутина Кушаковића, са задатком да прикупља нове добровољце, организује их и припрема за борбене акције. Из те јединице требало је, током борби у Добруци, попуњавати дивизију новим свежим снагама.

Пошто се прилив добровољаца у Одесу стално повећавао и пошто нису сви могли да буду сврстани у Допунски батаљон, на предлог председника владе Николе Пашића, српска Врховна команда одлучила је да формира Другу српску

добровољачку дивизију и штаб Српског добровољачког корпуса, под чијом би командом били сви добровољци у Русији.

Указом врховног команданта Српске војске престолонаследника Александра званично је образован Српски добровољачки корпус. За команданта је постављен генерал Михаило Живковић (много познатији као генерал Михаило Гвоздени), а за начелника штаба генералштабни пуковник Драгутин Кушаковић. Одлучено је да пуковник Драгутин Димитријевић буде командант Друге дивизије, а генералштабни потпуковник Милан Јечменић начелник штаба. Истим указом одређен је и потребан број официра за штаб корпуса и за команданте бригада, пукова и батаљона, те нижих официра и војних чиновника. Укупно 133 лица.

То, међутим, није било довољно за формирање свих корпусних јединица у предвиђеном року и остваривање идеје да се сви добровољци упуте на Солунски фронт, па је Прва добровољачка дивизија, ојачана деловима новоформиране, Друге дивизије, поново упућена у Добруцу. Без обзира на то што је Прва дивизија поново опутовала на ратиште, генерал Живковић није одустајао од захтева да се сви добровољци, у погодном времену и што пре, пребаце на Солунски фронт. Потпомогнут од српског посланика у Русији, успео је да издејствује такво решење. Одлучено је да први на пут крену штаб корпуса и остаци Друге дивизије (један део је припојен Првој дивизији, која је по други пут отишла у Добруцу).

Почетком септембра у три ешелона кренули су штаб корпуса и добровољци Друге дивизије (око 3.000 људи) и након непланираног задржавања у Москви, 21. септембра стигли су у Архангелск. Ту су се укrcали на три руска брода и отпутовали у Енглеску. Након десетодневног задржавања,

ДОПРИНОС СРПСКИХ ДОБРОВОЉАЦА

У првој бици у Добруци српске снаге зауставиле су напад бугарске Треће армије, онемогућиле непријатељу да потуче румунску девету дивизију и потисне 61. руску пешадијску дивизију. Потом, у нападним дејствима код Кокарце, Српска дивизија је одсудно потукла непријатеља и, према признању генерала Тошева, изазвала пометњу међу Бугарима, што је одложило њихове даље операције за месец дана. Нажалост, савезници ни тај успех нису искористили да преокрену ток битке у своју корист.

У другој бици, код Амзаче, Српска дивизија потиснула је 25. турску дивизију, натерала је у панично бекство и, по признању непријатељског команданта генерала Кантарџијева, изазвала нову, трећу пометњу у њиховим редовима.

У трећој бици снаге Српске дивизије биле су доста исцрпљене, бројно знатно смањене услед великих губитака, али успех ипак није изостао – заустављена је бугарска Зборна дивизија која није успела да заузме српске одбрамбене положаје и тиме олакша напад 217. немачкој дивизији.

јединице су пребачене у Француску, где су, до краја октобра, примиле нову опрему и у Оранжу и Кортезону имале војну обуку.

У Француској је српске добровољце из Русије посетио генерал Михаило Рашић, касније српски министар војни и одржао им патриотски говор у југословенском духу. И српски посланик у Паризу обишао је добровољце и говорио им о значају борбе и јединства троименог народа.

Половином новембра 1917. године добровољци су напустили Француску и преко Италије и Коринтског залива стигли у Грчку. Одатле камионима до железничке станице Брало, па правац Солунски фронт, где су стигли 7. децембра, преваљивши 21.000 километара.

Бројно стање после искрцавања у Солуну било је: 145 официра и 2.518 подофицира и војника.

Повратак Прве дивизије

После великог залагања генерала Живковића да се сви добровољци пребаце на Солунски фронт, српска влада дала је своју дозволу, а то су учинили и савезници наређењем за транспорт од 27. септембра 1917. године.

Време када се међу војницима одлучивало да ли ићи на Солунски фронт или у Бесарабију на Румунски фронт, ратни добровољац – потпоручник, ађутант команданта Првог пешадијског пука, после рата професор математике, па академик Радивој Кашанин, овако описује: „Дан уочи изјашњавања окупио сам свој пук и одржао говор у једној реченици:

– Ја сам за Солунски фронт, а ви како хоћете!

Цео пук је био да се иде на Солунски фронт. Нико није желео да остане. Тако су тада сви изјавили.“

Пошто цела дивизија није могла да се транспортује у једном ешелону, добровољци су подељени у две групе. Прву су чинили штаб дивизије, Прва бригада и све јединице и установе штаба, а другу, која је остала у Етулеји да сачека наређење за каснији транспорт – Друга бригада са Првом пољском болницом.

Први транспорт кренуо је већ познатим путем за Архангелск. Бројно стање је било 200 официра и 5.903 подофицира и војника. Након петнаестодневног путовања, у Архангелску су се трупе укrcале у четири ратна брода и 13. новембра 1917. отпловиле у Енглеску.

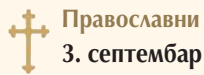
На пут за Солунски фронт Друга бригада Прве добровољачке дивизије, са пољском болницом, кренула је тек средином новембра, након избијања Октобарске револуције у Русији. Пошто више није било могуће транспортовати јединице бродовима, одлучено је да бригада настави пут железницом преко Сибира до Порт Артура, а одатле бродовима до Солуна.

По наређењу руских власти, дивизија је прикупљена у Јарославу, где је остала 44 дана. Најзад 3. јануара 1918. добијено је наређење да се крене за Владивосток. Након два дана путовања добровољци су стигли у Сингапур, а затим пребачени у Суец, одакле су железницом превезени у Александрију. Бригада је одатле бродовима продужила за Солун.

Први ешелон Друге бригаде стигао је у Солун 29. марта, а последњи 1. маја 1918. године. Тако је бригада, после петомесечног путовања, стигла на Солунски фронт од које је касније формирана Југословенска дивизија која је учествовала у пробијању Солунског фронта. ■

(Крај)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ 1–15. септембар

Православни

- 3. септембар** – Свети Рафаило Шишатовачки
- 4. септембар** – Свети мученик Агатоник; Свети свештеномученик Горазд Чешки
- 8. септембар** – Свети мученици Адријан и Наталија
- 11. септембар** – **Усековање главе Светог Јована Крститеља**
- 12. септембар** – Пренос мошти Светог Александра Невског
- 14. септембар** – Преподобни Симеон Столпник – црквена нова година

Римокатолички

- 8. септембар** – Рођење Блажене Дјевице Марије – Мала Госпа
- 14. септембар** – Узвишење светог крижа

УСЕКОВАЊЕ ГЛАВЕ СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА

У време цара Иродота Антипе проповедао је у Галилеји Свети Јован Крститељ. Пошто је цар отерао своју закониту жену и узео жену свога брата Филипа Иродијаду, Свети

Јован је устао против овог безакоња и због тога је доспео у тамницу.

На једној свечаности, занесен игром Иродијадине кћери Саломије, цар јој је обећао да ће јој испунити сваку жељу. Она је, по наговору своје зле мајке, затражила спаситељеву главу, па је цар посекао Светог Јована. Његови ученици су узели његово тело и часно га сахранили, а бесна Иродијада је избола иглом језик Јованов и главу закопала не неко нечисто место.

Смрт Јована Крститеља догодила се пред Пасху, а празновање (11. септембар) је установљено зато што је тога дана освећена црква коју су над Јовановим моштима у Севастии подигли цар Константин и царица Јелена. ■

1. септембар

Почетак „персоналне године“ у војсци, дан када се спроводе најважније активности као што су јављање на дужност новопроизведених старешина, упућивање на школовање и сумирају резултати у овој области. Овај датум се у Војсци Србије обележава као Дан кадровске службе.

1. септембар 1939.

Нападом Немачке на Пољску почео Други светски рат. Рат је завршен 2. септембра 1945. потписивањем капитулације представника јапанских оружаних снага на америчком ратном броду у Токијском заливу.

6. септембар 1914.

Почела је нова аустроугарска офанзива на Србију: Петом армијом преко доње, и Шестом армијом преко средње Дрине. Српска Друга армија спречила је продор Пете армије у Мачву, док је Шеста армија потиснула српску Трећу армију са важних тачака на гребену Гучево–Јагодња–Соколска планина. Српска Врховна команда је обуставила сремску операцију и 17. септембра Првом армијом уз садејство Треће армије организовала противудар у десни бок Шесте армије на Соколској планини. Након вишедневних исцрпљујућих борби дуж гребена Гучево–Соколска планина, нарочито на Мачковом камену, обе војске су 25. септембра прешле у одбрану. Друга српска армија задржала је и напад аустроугарског Комбинованог корпуса у северној Мачви. Привремено продор Ужичке војске и црногорских снага према Власеници, Олову и Сарајеву није дао веће резултате, јер је предузет у време када су на главном фронту престале борбе. Аустроугарска војска је затим попуњена људством и техником, па је 6. новембра наставила офанзиву. Српска војска је то дочекала неспремна, јер је оскудевала у свему, нарочито у артиљеријској муницији. У десетодневним борбама она се повлачила ка Ваљевоу, а 16. новембра се повукла иза Колубаре и Љига. На тај

начин је завршена ова најкрвавија битка српске војске у Првом светском рату.

12. септембра 1916.

Дринска дивизија првог позива под командом Крсте Смиљанића на Солунском фронту почела је пробој утврђених бугарских положаја. До 3. октобра положаји су пробијени и Дринска дивизија је заузела Кајмакчалан.

14. септембар 1885.

Министар војни пуковник Јован Петровић прописао је наредбу о Главном интендантству и администрацији Врховног штаба. У Војсци Србији овај дан се обележава као Дан интендантске службе.

14. септембар 1918.

Почела артиљеријска припрема за пробој Солунског фронта и трајала до сутрадан у 5.30 часова, када је отпочео одлучујући јуриш за пробој фронта. Овај датум се у Војсци Србије обележава као Дан артиљерије.

14. септембар 1955.

Наређењем врховног команданта оружаних снага ФНРЈ формирана је војна полиција Југословенске народне армије. Овај дан се у Војсци Србији обележава као Дан војне полиције и Дан безбедносне службе.

15. септембар 1891.

У барутани „Обилићево“ код Крушевца почела је производња бездимног барута, значајна за даљи развој војне индустрије у Србији. Овај датум се у Војсци Србије обележава као Дан техничке службе. У војсци Краљевине Србије Управа стратегијских барутана обележавала је свој дан 20. јули, Светог Илију (по старом календару).

15. септембар 1908.

Краљ Петар Карађорђевић издао Указ о формирању саобраћајне службе. Овај дан се у Војсци Србије обележава као Дан саобраћајне службе. ■

Миљан МИЛКИЋ

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

расписује

КОНКУРС

за попуњу радних места у Војнограђевинској
установи „Београд“ Управе за
инфраструктуру Сектора за материјалне
ресурсе Министарства одбране Републике
Србије, пријемом лица из грађанства у радни
однос на неодређено време

1. **директор Војнограђевинске установе „Београд“**, ВСС, – 1 извршилац,
2. **технички директор**, ВСС, – 1 извршилац,
3. **шеф одсека – уједно управник градилишта**, ВСС, – 1 извршилац,
4. **руководилац групе за план**, ВСС, – 1 извршилац,
5. **руководилац групе за обрачун**, ВСС, – 1 извршилац,
6. **референт – службеник за јавне набавке**, ВСС, – 1 извршилац,
7. **референт у групи за план**, ВСС, – 1 извршилац,
8. **шеф одсека за финансијске послове**, ВСС, – 1 извршилац,
9. **контролор материјално финансијског пословања**, ВСС, – 1 извршилац,
10. **референт за правне послове**, ВСС, – 1 извршилац,
11. **референт за радне односе**, ВШС, – 1 извршилац,
12. **референт – оператер система**, ВШС, – 1 извршилац,
13. **шеф одсека – уједно руководиоца радова**, ССС, – 1 извршилац,
14. **шеф одсека за транспорт**, ССС, – 1 извршилац,
15. **управник погона за прераду дрвета**, ССС, – 1 извршилац,
16. **референт за комерцијалне послове**, ССС, – 1 извршилац,
17. **благајник**, ССС, – 1 извршилац,
18. **послужилац грађевинских машина**, ВКВ, – 2 извршиоца,

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да су здравствено способни за рад (у Министарству одбране и Војсци Србије), и

– да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

– **редни број 1:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани инжењер грађевинарства или мастер инжењер грађевинарства, са стеченом лиценцом за одговорног планера, одговорног урбанисту, одговорног пројектанта или одговорног извођача радова, најмање 7 година радног искуства на руководећим дужностима у струци, познавање енглеског језика,

– **редни број 2:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани инжењер грађевинарства или мастер инжењер грађевинарства, најмање 5 година радног искуства у областима планирања и организације у струци, познавање енглеског језика, положен стручни испит у области просторног и урбанистичког планирања, израде техничке документације и грађења,

– **редни број 3:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани инжењер грађевинарства или мастер инжењер грађевинарства, најмање 3 године радног искуства у областима руковођења радовима у струци, лиценца пројектанта или извођача радова,

– **редни број 4:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани инжењер грађевинарства или мастер инжењер грађевинарства – смер конструктивни, најмање 3 године радног искуства у областима руковођења и планирања у струци, познавање енглеског језика, положен стручни испит за обављање послова израде техничке документације и грађења,

– **редни број 5:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани инжењер грађевинарства или мастер инжењер грађевинарства – смер конструктивни, најмање 3 године радног искуства у областима руковођења и планирања у струци, познавање енглеског језика, положен стручни испит за обављање послова израде техничке документације и грађења,

– **редни број 6:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани економиста или мастер економиста, најмање 3 године радног искуства у областима јавних набавки и сертификат који је издат у складу са законом, познавање енглеског језика,

– **редни број 7:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани инжењер електротехнике и рачунарства или мастер инжењер електротехнике и рачунарства, најмање 5 година радног искуства у областима пројектовања електроинсталација, лиценца за извођача електрорадова слабе струје,

– **редни број 8:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани економиста или мастер економиста, најмање 5 година радног искуства у области материјално-финансијског пословања, познавање енглеског језика,

– **редни број 9:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани економиста или мастер економиста, најмање 3 године радног искуства у области материјално-финансијског пословања, познавање енглеског језика,

– **редни број 10:** завршен одговарајући факултет са звањем дипломирани правник или мастер правник, најмање 2 године радног искуства у областима имовинско-правних односа, познавање енглеског језика,

– **редни број 11:** завршене основне академске студије са звањем правник или струковни правник, најмање 3 године радног искуства у области радних односа, познавање енглеског језика,

– **редни број 12:** завршене основне академске студије са звањем информатичар или струковни информатичар, најмање 3 године радног искуства у области аутоматске обраде података, познавање енглеског језика,

– **редни број 13:** завршена средња машинско техничка школа – смер мототехнике, најмање 3 године радног искуства у струци,

– **редни број 14:** завршена одговарајућа средња школа машинске или саобраћајне струке, најмање 3 године радног искуства у струци,

– **редни број 15:** завршена средња грађевинска школа, најмање 3 године радног искуства струци,

– **редни број 16:** завршена средња грађевинска школа, најмање 3 године радног искуства у струци,

– **редни број 17:** завршена средња економска школа, најмање 3 године радног искуства у области материјално-финансијског и рачуноводственог пословања,

– **редни број 18:** звање ВКВ радника, односно V степен образовања и одговарајућа потврда (сертификат) за управљање и руковање грађевинским машинама, најмање 3 године радног искуства у раду са грађевинским машинама,

Сагласно одредбама члана 125. Закона о Војсци Србије, између кандидата који испуњавају опште и посебне услове конкурса, првенство под једнаким условима има супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених на вршењу службе у Војсци Србије и супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања.

Пре пријема у радни однос за кандидате који испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор, уз њихову писану сагласност биће извршена безбедносна провера.

Сва примљена лица, у својству војних службеника, на свим радним местима, подлежу пробном раду у трајању од 6 (шест) месеци.

Пробни рад војних службеника прати њихов непосредно претпостављени који, после окончања истог, даје писмено мишљење надлежном руководиоцу о томе да ли је војни службеник задовољио на пробном раду.

Војном службенику који не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без права на новчану накнаду због отказа.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе молбу **Војнограђевинској установи „Београд“** и прилажу следећу документацију:

– CV или кратку аутобиографију,
– уверење о држављанству Републике Србије,
– извод из матичне књиге рођених,
– оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању са просечном оценом,

– оверену фотокопију радне књижице,
– писани доказ о стеченом радном искуству у струци,
– уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван,

– уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак,

Изводи, уверења, потврде и оверене фотокопије, која се прилажу уз молбе, не могу бити старија од 6 (шест) месеци.

За кандидате који испуњавају опште и посебне услове конкурса биће организована провера знања енглеског језика и психолошко тестирање кандидата.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК:

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на радно место на које су конкурисали. Са свим кандидатима међу којима се спроводи изборни поступак, конкурсна комисија ће обавити разговор, и извршиће њихово рангирање према критеријумима које је одобрио начелник Управе за кадрове. Позив за разговор и сва писмена документа достављају се кандидату на адресу коју кандидат наведе у пријави на јавни конкурс.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина о чему ће бити обавештени сви кандидати који учествују у изборном поступку.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС:

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса подносе молбу са наведеном документацијом по конкурс, достављањем поштом препоручено на адресу:

Војнограђевинска установа „Београд“ Цара Душана бр. 145, 11080 Земун, са назнаком „За конкурс“.

У пријави на конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, ЈМБГ, адреса пребивалишта, адреса на коју се кандидату достављају обавештења, број телефона, радно место на које се кандидат пријављује, досадашње радно и стручно искуство кандидата, подаци о посебним знањима и вештинама и доказ у смислу члана 125. Закона о Војсци Србије.

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражен начин неће се узимати у разматрање и биће одбачене без права на жалбу.

Крајњи рок за подношење пријава је 30 дана од дана објављивања конкурса.

Информације о конкурсима могу се добити позивом на телефон 011/ 3074-352. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
 СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
 УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

ПРЕГЛЕД СТАНОВА И АДАПТИРАНИХ ПРОСТОРА ЗА РАСПОДЕЛУ

24.08.2011

Р.бр.	МЕСТО/Гарнизон	НАМЕНА / СТАТУС	СТРУКТУРА							СВЕГА	
			0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5		4,0
СТАНОВИ У ЗАКУП											
1	БЕОГРАД / Београд	има кандидата на ранг листама	1	1	1				1		4
2	БЕЛА ЦРКВА / Панчево			1							1
3	ВАЉЕВО / Ваљево			2		2					4
4	ВРАЊЕ / Врање					1					1
5	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ / Горњи Милановац			2							2
6	НИШ / Ниш			3		1					4
7	ПАРАЋИН / Зајечар					2					2
8	РАШКА / Рашка			1							1
9	УЖИЦЕ / Ужице							2			2
10	ЧАЧАК / Горњи Милановац					1					1
СВЕГА ЗАКУП - ИМА КАНДИДАТА НА РЛ			4	7	1	7		2	1	22	
1	ЈАГОДИНА / Пожаревац	нема кандидата на ранг листама				2				2	
2	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ / Горњи Милановац		7	4					1	12	
3	ПАРАЋИН / Зајечар		3	4		6				13	
4	ПРИЈЕПОЉЕ / Краљево					1		2		3	
5	СЕВОЈНО/Ужице		3	2						5	
6	ЧАЧАК / Горњи Милановац			1					1	2	
СВЕГА ЗАКУП - НЕМА КАНДИДАТА НА РЛ			13	11		9		2	2	37	
СВЕГА СТАНОВА У ЗАКУП			17	18	1	16		4	1	2	
АДАПТИРАНИ ПРОСТОРИ											
1	ПОЖАРЕВАЦ/Пожараевац	има кандидата на ранг листама		1						1	
2	СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА/Крагујевац	нема кандидата на ранг листама		1						1	
СВЕГА АДАПТИРАНИ ПРОСТОР				2						2	
1	СВА МЕСТА / СВИ ГАРНИЗОНИ	ЗАКУП	17	18	1	16		4	1	2	59
3		АП		2							2
УКУПНО										61	

ПОНИШТАВА СЕ КОНКУРС

Објављен у Магазину „Одбрана“
 број 127 од 1. јануара 2011. године

у делу који се односи на попуну формацијских места, по следећем:

у Војној пошти 5007 Врање

– радно место под редним бројем 58
 механичар за хидраулику и пнеуматику, КВ, 1 извршилац,

– радно место под редним бројем 59
 механичар за возила гусеничаре, КВ, 1 извршилац,

– радно место под редним бројем 61
 механичар за возила точкаше, КВ, 1 извршилац,
 – радно место под редним бројем 63
 механичар за оптоелектронска средства, ВКВ, 1 извршилац,
 – радно место под редним бројем 64
 електроинсталатер, ВКВ, 1 извршилац,
 – радно место под редним бројем 65
 руковацац парних котлова са ручним ложењем, КВ, 1 извршилац и
 – радно место под редним бројем 67
 монтер централног грејања – заваривач, ВКВ, 1 извршилац.

Универзитетске спортске игре
у Новом Саду

Друго место за кадете Војне академије

У Новом Саду, од 18. до 21. августа, одржане су прве Универзитетске спортске игре на којима су наступили студенти спортисти 12 универзитета из девет земаља југоисточне Европе (Словачка, Мађарска, Румунија, Македонија, БиХ, Словенија, Црна Гора, Албанија и Србија) и кадети Војне академије.

Такмичења су се одвијала у пет спортских дисциплина – мали фудбал, атлетика, баскет, одбојка на песку и тенис).

У екипи Војне академије било је 25 кадета и такмичили су се у свим дисциплинама. У свеукупном пласману

Невена Јовановић на старту
шрке на 100 метара

освојили су друго место, провласирана је екипа Новосадског универзитета, док је треће место освојила екипа Универзитета из Букурешта.

Освајачи медаља за Војну академију су у атлетици Невена Јовановић (3. место на 100 метара) и Марија Васић (3. место у скоку у даљ), женска екипа (Душица Јелић, Оливера Милановић и Милена Сератлић) била је трећа у баскету, а женска екипа (Катарина Миловац и Селена Матијевић) трећа у одбојци на песку. ■

Г. ЧЕГАР

Падобранско првенство Србије

„Небеске видре“ најбоље у скоку на циљ

У Кикинди је од 4. до 6. августа одржано 57. државно првенство у класичним падобранским дисциплинама – скок на циљ и фигуративни скок и Отворено првенство Србије, на којима је учествовало више од тридесет такмичара и шест екипа из Србије и Босне и Херцеговине.

Падобранска екипа Војске Србије „Небеске видре“, у саставу капетан Горан Стојановић, заставници Радмила Ђурић, Мирољуб Јанићијевић и Синиша Мићић и професионални војник Дејан Цветковић, поновила је прошлгодишњи успех и освојила прво место у дисциплини скок на циљ, како на државном тако и на Отвореном првенству Србије.

Заставнику Синиши Мићићу припала је сребрна медаља у појединачном пласману, док се заставник Радмила Ђурић окитила бронзом.

Остварени резултати и направљена разлика у односу на најближе конкуренте (екипе МУП Републике Србије и „Наша крила“ из Параћина) говоре да је падобранска екипа Војске Србије у дисциплини скок на циљ убедљиво најбоља у земљи.

На ово такмичење, војни падобранци дошли су одмах након повратка са војних светских игара, на којима су у дисциплини групни фигуративни скок оборили државни рекорд.

У Кикинди ће се од 17. до 27. августа одржати и Европско првенство у класичним падобранским дисциплинама. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА

О ТИПСКИМ ПОЗИЦИЈАМА

Ботвиник – Болеславски
Москва, 1940.

1. д4 Сф6 2. ц4 д6 3. Сц3 е5 4. Сф3 Сбд7 5. г3 г6 6. Лг2 Лг7 7. 0-0-0 8. е4 Те8 9. д5

Као што човек може да распозна хиљаду људи, тако и шахиста, међу мноштвом партија и варијаната, може да препозна такозване „типске позиције“. Овде је у питању Краљева индијска одбрана, једно од најубојитијих оружја црних на 1. д4. О вођи белих фигура све се зна, а његов је противник један од највећих експерата управо за то отварање и у том погледу могу конкурисати само Бронштајн и Глигорић. Са данашње тачке гледишта систем је третиран „старомодно“, јер би за црног еластичније било 8...цб6, а за белог перспективније 9. Ле3. Но, то су финесе.

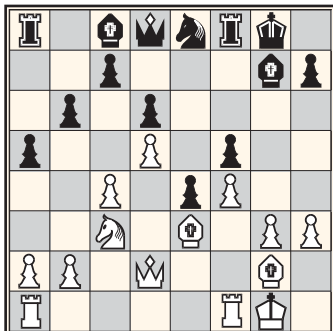
9. ... Сц5 10. Се1 а5 11. х3 Тф8 12. Ле3 Се8

Јаче је било 12... Сдф7.

13. Сд3 б6 14. Дд2 ф5 15. еф5 гф5

Није ишло 15... Лф5 16. Сц5 дц17. г4 итд.

16. ф4 Сд3 17. Дд3 е4 18. Дд2. За то време нови и необичан потез.

Бели: Кг1, Дд2, Та1, Тф1, Ле3, Лг2, Сц3, а2, б2, ц4, д5, ф4, г3, х3

Црни: Кг8, Дд8, Та8, Тф8, Ли8, Лг7, Се8, а5, б6, ц7, д6, е4, ф5, х7

То је, дакле, једна од типских позиција које играчи овог отварања добро распознавају. Ботвиник пише да су сви коментатори оцењивали позицију у корист црног,

што је, како каже, било лакомислено. Оцена се вероватно заснивала на постојању слободног црног пешака, но Ботвиник сматра да бели има предност на дамином крилу које је црни доста ослабио. За то је, ваљда, довољан доказ даљи ток партије

18. ... Дф6 19. Тф2 Лд7 20. Тд1 Лг6 21. Се2 Сф6 22. Лд4 Тае8 23. Де3 х6 24. Сц3 Тф7 25. Лф1 кх7 26. Ле2 х5 27. Тг2 Лх6 28. Тф1 Тг8 29. Тф2 Лг7 30. а3 х4

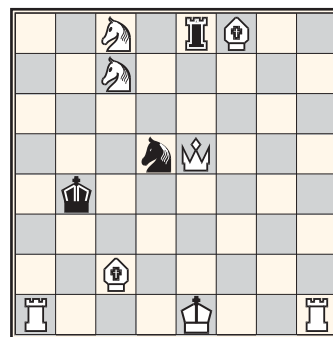
Кад велемајстор нешто повуче, то свакоко мора имати неку своју логику, па и ако је реч о слабом потезу (што се најчешће испостави касније), као у овом случају. Овде се логика огледа у томе што би у завршници било добро да се усамљени црни пешак замени за неког од колега из беле фаланге. Ботвиник је навео да би бољи план био да црни доведе ловца на е7, а топа на г7.

31. гх, Дх6 32. Тг5 Дх4, 33. Тфг2 Ле8 34. Тф5 Лх6 35. Тф5 Лг5 36. фг Сх5 37. Лх5 Дх5 38. Де4

1:0

ПРОБЛЕМ

Ј. Сеги, 1963.

Бели: Ке1, Де5, Та1, Тх5, Ли2, Лф8, Сц7, Сц8

Црни: Кб4, Те7, Сд5

Мат у два потеза.

1. 0-0-0!

Изуђено је да црни вуче скакач - било где или краљем.

1.... С било где 2. Дц5 мат.

1... Ка3 2. Дб2 мат.

1... Кц4 2. Дд4 мат.

1... Ка5 2. Дц3 мат.

1... Кц5 2. Дц3 мат.

Припремио

Раде Милосављевић, мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: Прохаса, гликоген, ПЛДФ, о, понтонир, Радована, е, мат, дохетати, бродом, одиве, отијатар, касири, рамазан, нарикача, урин, смањити се, асанатор, Ги, ке, Штајерац, паротитис, алат, нападња, аренант, Бикила, тракторак, санак, атанисти, киретажа, али, з, банкомат, кротонин, њ, Ана, корачање, синовица.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

18. Велика и густа шума, 20. Популарни назив за Партизан из Београда, 21. Врста рибе, језерски лосос, 22. Специјалист патологије, 23. Слика мирног сеоског живота, 24. Шпиља, 25. Птиче, полетарац, 26. Символ талијума, 27. Чађ, гараж, 28. Женско име, Станка, 29. Догађај препричан у више различитих верзија, тако да је немогуће утврдити истину, 30. Показна заменица, ова, 31. Комшиница одмила, 32. Мушко име, Гера, 33. Тешко, сложено, компликовано, 35. Старојеврејски краљ, 36. Изумрла птица тркачица са Новог Зеланда, 37. Средњотехничка школа (скр.), 38. Америчка глумица, Ломбард, 39. Нота солмизације, 40. Средњи таласи (скр.), 41. Највећи град у Северној Каролини (САД), 42. Народни израз за фул (у покеру), 43. Савезна држава Индије, 44. Мушки певачки глас, 45. Посланичка пуномоћ, 46. Женско име, 47. Име глумца Расела, 48. Символ литијума, 49. Српски правник, књижевник и преводилац, Владимир, 50. Улица, 51. Лука у Израелу, 52. Лична заменица, 53. Чист приход од продате робе (трг.), 54. Обличја, фигуре, 55. Особина као тај, 56. Мајстор за тарацо, калдрмија, 57. Део ковачког прибора, 58. Мирсан, миришљав, 59. Врста поврћа, артичока.

УСПРАВНО:

1. Салата од поврћа и истра, 2. Одузетост, укоченост, 3. Женско име, 4. Песма Алексе Шантића, 5. Име рок-књиже Тарнер, 6. Женско име, Иванка одмила, 7. Символ натријума, 8. Жаљење, туга, 9 После, затим, 10. Име кошаркаша Ајверсона, 11. Грп, којавица (покр.), 12. Упишите: н, г, 13. Женско име, 14. Акционарско друштво (скр.), 15. Варош у Србији, 16. Прибор за рад, 17. Такмичарка у каратеу, 19. Несрећна, пропаст (фиг.), 20. Становник Темшваре, 22. Двоје, 23. Одмазда истом мером (лат.), 25. Стваран, 26. Српски дипломата, Радомир, 27. Лука у Израелу, 29. Мушко име, 32. Град у Италији, 33. Музички инструмент, 34. Малезијска покрајина, 36. Насеље у близини Улциња, у Црној Гори, 37. Брисач, 38. Укрцај, утоваривање, 39. Које је од букве, 42. Мушко име одмила, 43. Име бившег певача Сајера, 44. Кокошка, 45. Први (митски) летач, 46. Женско име, Мирјана одмила, 47. Мушко име, Синиша одмила, 49. Погодбена свеза, 50. Латиница (скр.), 52. Символ америчијума, 53. Лична заменица, 54. Народна република (скр.).

**MOMIN
KRUG**
Omaž Momi Kaporu

Ada Ciganlija
9. septembar
Kod skulpture "Dafne"

МАЛИ ОГЛАС

Обавештавају се слушаоци VIII класе Војне академије ЈНА (1952-1955) да ће се поводом 55 година од завршетка школовања одржати састанак слушалаца класе, у четвртак, 29. септембра 2011. у 12 часова у Војној академији у Београду. На састанку ће бити уречена монографија „Осма класа Војне академије ЈНА“ сваком слушаоцу или члану његове породице.

Додатне информације и потврда доласка на телефоне: 011/2666-862, 064/4926255 (Славко Мркић); 011/157-183 (Стојан Бурсаћ).

ИСТОРИЈА СРПСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

**OVE JESENI
NA VAŠOJ
TELEVIZIJI**

www.studiob.rs

ВОЈСКА СРБИЈЕ

Пријави се! ☎ 011 20 63 432

www.mod.gov.rs

КО СМЕ ТАЈ МОЖЕ...

БУДИ ПРОФЕСИОНАЛАЦ

www.budiprofesionalac.rs

